

Rapporteres det tilstrekkelig noteinformasjon om nedskrivning av goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid etter IAS 36?

En studie av praksis i den norske petroleumssektoren

Håkon Kjølås Paslawski og Erik Rosvold Tønnessen

Veileder: Are Oust

Masterutredning i regnskap og revisjon

NORGES HANDELSHØYSKOLE

Dette selvstendige arbeidet er gjennomført som ledd i masterstudiet i økonomi- og administrasjon ved Norges Handelshøyskole og godkjent som sådan. Godkjenningen innebærer ikke at Høyskolen eller sensorer innestår for de metoder som er anvendt, resultater som er fremkommet eller konklusjoner som er trukket i arbeidet.

Sammendrag

IAS 36 er IFRS-standarden som regulerer hvordan foretak skal gi opplysninger om nedskrivningsvurderinger for goodwill og immaterielle eiendeler. Undersøkelser viser at slike opplysninger anses som svært viktige for sentrale regnskapsbrukere. Finanstilsynets tematilsyn på petroleumssektorens nedskrivningsvurderinger, motivert av oljeprisens fall i 2014, rettet kritikk mot foretakenes praksis. I 2020 opplevde sektoren igjen et betydelig oljeprisfall. Denne oppgaven ønsker derfor å undersøke om petroleumssektoren rapporterte tilstrekkelige opplysninger om goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid for dette regnskapsåret.

Oppgaven tar utgangspunkt i 14 foretaks årsregnskap for 2020. Utvalget utgjorde samtlige foretak i petroleumssektoren som var notert på Oslo Børs, førte regnskap etter IFRS og hadde balanseført de relevante eiendelene. Med utgangspunkt i IAS 36 sine noteopplysningskrav, ble det utformet 35 vurderingskriterier for å vurdere om foretakene ga tilstrekkelige opplysninger.

Konklusjonen til oppgaven er at petroleumssektoren ikke ga tilstrekkelige opplysninger i 2020. Oppgaven avdekket tilstrekkelig rapportering for samtlige foretak på kun 7 av 35 vurderingskriterier. Sensitivitetsanalysen trekkes frem som særlig mangelfull, ettersom ingen foretak tilfredstilte samtlige kriterier knyttet til denne. Mangelfull rapportering svekker informasjonsverdien av regnskapet for brukerne. Vi anbefaler derfor Finanstilsynet å vurdere et nytt tematilsyn, rettet mot petroleumssektorens noteopplysninger. Det kan også være sentralt å vurdere tiltak mot revisjonsselskapene, for å forbedre implementeringen av standardens krav i revisjonen av årsregnskapet.

Abstract

IAS 36 is the IFRS standard that regulates how companies should disclose impairment assessments in relation to goodwill and intangible assets with indefinite useful life. Surveys show that such disclosures are considered highly important by key users of the financial statements. The Norwegian Financial Supervisory Authority's thematic review on impairment assessments in the petroleum sector, motivated by the drop in oil prices in 2014, criticized the practices of the companies. In 2020, the sector experienced another significant decline in oil prices. Therefore, this study aims to investigate whether the petroleum sector provided sufficient disclosures regarding goodwill and intangible assets with indefinite useful life for the financial year of 2020.

The study takes a point of departure in the financial statements of 14 companies from 2020. The sample consisted of all companies in the petroleum sector listed on the Oslo Stock Exchange, which apply IFRS standards, and with relevant assets recognized on their balance sheets. Based on the disclosure requirements of IAS 36, 35 evaluation criteria were developed to assess whether the companies disclosed sufficient information.

Our study concludes that the petroleum sector did not provide sufficient disclosures in 2020. The study found adequate reporting for 7 out of the 35 evaluation criteria. The sensitivity analysis was particularly deficient, as no company satisfied all the criteria related to it. Inadequate reporting diminishes the value the financial statements provide to their users. Therefore, we recommend that the Financial Supervisory Authority consider a new thematic review, focusing on the disclosure requirements of the petroleum sector. In addition to this, we also recommend measures directed toward audit firms to improve the implementation of IAS 36 disclosure requirements in the audit of financial statements.

Forord

Denne masteroppgaven utgjør 30 studiepoeng og er skrevet som en del av masterstudiet i regnskap og revisjon ved Norges Handelshøyskole.

Vi ønsket å fordype oss i en av de internasjonale regnskapsstandardene til IFRS. Blant regnskapsmessige problemstillinger fant vi nedskrivningsvurderingen som det mest spennende. Gjennom MRR-studiet har vi lært hvor store implikasjoner denne kan ha for regnskapets brukere. Kunnskap om emnet vil derfor være nyttig for oss i arbeidslivet som revisorer. Som følge av dette har vi gjennom oppgaven gjort et dypdykk i IAS 36, og særlig standardens krav til noteopplysninger. Videre har det også vært interessant å analysere ulike årsregnskap for å få et inntrykk av hvordan regnskapsinformasjon rapporteres i praksis. Samlet sett har arbeidet med oppgaven vært både interessant og lærerikt. Det har gitt oss kunnskap og innsikt knyttet til tolkning og forståelse av regnskapsrapportering og IAS 36.

Vi vil også benytte anledningen til å takke vår veileder, Are Oust, for god veiledning gjennom hele skriveprosessen. Under prosessen fikk vi stor frihet til å gjennomføre oppgaven slik vi selv ønsket, samtidig som vi fikk god oppfølging gjennom hyppige møter med gode og konstruktive tilbakemeldinger og svar på spørsmål. Dette har vi satt stor pris på.

Norges Handelshøyskole

Bergen, mai 2023

Håkon Kjølås Paslawski

Erik Rosvold Tønnessen

Innholdsfortegnelse

FIGURLISTE	I
TABELLISTE	II
FORKORTELSER	III
1. INNLEDNING	1
1.1 MOTIVASJON.....	1
1.2 PROBLEMSTILLING	2
1.3 AVGRENSNING	2
1.4 STRUKTUR	3
2. IFRS OG NEDSKRIVNINGSREGLENE I IAS 36	4
2.1 DET KONSEPTUELLE RAMMEVERKET	4
2.2 IAS 36.....	5
2.2.1 <i>Formål</i>	5
2.2.2 <i>Virkeområde</i>	6
2.2.3 <i>Nedskrivningsindikatorer</i>	7
2.2.4 <i>Kontantstrømgenererende enhet</i>	8
2.2.5 <i>Gjenvinnbart beløp</i>	9
2.2.6 <i>Bruksverdi</i>	10
2.2.7 <i>Virkelig verdi fratrukket salgsutgifter (IFRS 13)</i>	13
2.2.8 <i>Goodwill</i>	14
2.2.9 <i>Immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid</i>	16
2.2.10 <i>Noteopplysninger</i>	17

2.3	ILLUSTRATIVE EKSEMPLER PÅ IAS 36	19
2.4	DRIFTSSEGMENTER (IFRS 8).....	19
2.5	NEDSKRIVINGSREGLER I IFRS 6	20
3.	TIDLIGERE LITTERATUR	22
3.1	STUDIER OM IAS 36	22
3.2	FINANSTILSYNETS NEDSKRIVINGSVURDERINGER ETTER IAS 36	26
3.2.1	<i>Viktige problemstillinger og vurderinger</i>	26
3.2.2	<i>Finanstilsynets brev om rapportering av nedskrivningsvurderinger</i>	27
3.3	FINANCIAL REPORTING COUNCIL.....	29
4.	DATA.....	31
4.1	DATAINNSAMLING	31
4.1.1	<i>Utvalg</i>	31
4.1.2	<i>Datagrunnlag</i>	32
4.2	INFORMASJON OM FORETAKENE I UTVALGET	32
5.	METODE	34
5.1	VALG AV FORSKNINGSDESIGN.....	34
5.1.1	<i>Forskningsdesign</i>	34
5.1.2	<i>Kvalitativ metode</i>	35
5.2	VALIDERING OG POTENSIELLE FEILKILDER.....	36
5.3	VURDERINGSKRITERIER BASERT PÅ NOTEKRAVENE I IAS 36	38
5.3.1	<i>Ekskluderte notekrav</i>	38
5.3.2	<i>Strukturen til vurderingskriteriene</i>	39
5.3.3	<i>Vurderingskriterier</i>	40

6. FUNN	48
6.1 VURDERINGSKRITERIER I KATEGORI 1	48
6.1.1 <i>Nedskrivningsbeløp</i>	49
6.1.2 <i>Gjenvinnbart beløp</i>	49
6.1.3 <i>Kontantstrømgenererende enheter</i>	50
6.2 VURDERINGSKRITERIER I KATEGORI 2	51
6.2.1 <i>Inngående og utgående balanseført verdi</i>	51
6.2.2 <i>Verdettelsesmetode</i>	52
6.3 VURDERINGSKRITERIER I KATEGORI 3	53
6.3.1 <i>Viktigste forutsetninger</i>	53
6.3.2 <i>Prognoseperiode</i>	55
6.3.3 <i>Vekstrate</i>	56
6.3.4 <i>Diskonteringsrente</i>	57
6.4 VURDERINGSKRITERIER I KATEGORI 4	59
6.4.1 <i>Viktigste forutsetninger</i>	59
6.4.2 <i>Nivå i virkelig verdi-hierarkiet</i>	60
6.5 VURDERINGSKRITERIER I KATEGORI 5	61
6.5.1 <i>Prognoseperiode</i>	61
6.5.2 <i>Vekstrate</i>	62
6.5.3 <i>Diskonteringsrente</i>	63
6.6 VURDERINGSKRITERIER I KATEGORI 6	64
6.6.1 <i>Headroom</i>	64

6.6.2	<i>Verdien til de viktigste forutsetningene</i>	65
6.6.3	<i>Endring av verdien til de viktigste forutsetningene</i>	65
7.	DISKUSJON	67
7.1	VURDERINGSKRITERIER I KATEGORI 1	67
7.1.1	<i>Nedskrivningsbeløp</i>	68
7.1.2	<i>Gjenvinnbart beløp</i>	70
7.1.3	<i>Kontantstrømgenererende enheter</i>	71
7.1.4	<i>Oppsummering av kategori 1</i>	72
7.2	VURDERINGSKRITERIER I KATEGORI 2	73
7.2.1	<i>Inngående og utgående balanseført verdi</i>	73
7.2.2	<i>Verdsettelsesmetode</i>	74
7.2.3	<i>Oppsummering av kategori 2</i>	75
7.3	VURDERINGSKRITERIER I KATEGORI 3	76
7.3.1	<i>Viktigste forutsetninger</i>	76
7.3.2	<i>Prognoseperiode</i>	78
7.3.3	<i>Vekstrate</i>	79
7.3.4	<i>Diskonteringsrente</i>	80
7.3.5	<i>Oppsummering av kategori 3</i>	82
7.4	VURDERINGSKRITERIER I KATEGORI 4	83
7.4.1	<i>Viktigste forutsetninger</i>	84
7.4.2	<i>Nivå i virkelig verdi-hierarkiet</i>	85
7.4.3	<i>Oppsummering av kategori 4</i>	86

7.5	VURDERINGSKRITERIER I KATEGORI 5	87
7.5.1	<i>Prognoseperiode</i>	87
7.5.2	<i>Vekstrate</i>	87
7.5.3	<i>Diskonteringsrente</i>	88
7.5.4	<i>Oppsummering av kategori 5</i>	89
7.6	VURDERINGSKRITERIER I KATEGORI 6	90
7.6.1	<i>Headroom</i>	90
7.6.2	<i>Verdien til de viktigste forutsetningene</i>	90
7.6.3	<i>Endring av verdien til de viktigste forutsetningene</i>	91
7.6.4	<i>Generelt om sensitivitetsanalysene</i>	92
7.6.5	<i>Oppsummering av kategori 6</i>	93
8.	AVSLUTNING	95
8.1	OPPSUMMERING OG KONKLUSJON	95
8.2	SVAKHETER VED OPPGAVEN	97
8.3	FORSLAG TIL VIDERE FORSKNING	97
	REFERANSELISTE	99

Figurliste

Figur 2.1: Virkelig verdi-hierarkiet i IFRS 13	14
Figur 6.1: Oversikt over funn relatert til vurderingskriterium 4	49
Figur 6.2: Oversikt over funn relatert til vurderingskriterium 10	52
Figur 6.3: Oversikt over funn relatert til vurderingskriterium 12 og 13	54
Figur 6.4: Oversikt over funn relatert til vurderingskriterium 14	55
Figur 6.5: Oversikt over funn relatert til vurderingskriterium 15	56
Figur 6.6: Oversikt over funn relatert til vurderingskriterium 23 og 24	60
Figur 6.7: Oversikt over funn relatert til vurderingskriterium 25	61
Figur 6.8: Oversikt over funn relatert til vurderingskriterium 27	62

Tabelliste

Tabell 2.1: Oversikt over hvilke eiendeler som er unntatt fra IAS 36	7
Tabell 2.2: Oversikt over informasjonskilder som må hensyntas i vurderinger av om det foreligger indikasjoner på verdifall	8
Tabell 3.1: Et utvalg av resultatene fra studien til André et al. (2018)	23
Tabell 3.2: Et utvalg av resultatene fra studien til Izzo et al. (2013)	24
Tabell 4.1: Oversikt over informasjon om foretakene i utvalget	33
Tabell 5.1: Oversikt over ekskluderte notekrav fra IAS 36	39
Tabell 5.2: Oversikt over hvilke typer kriterier som inngår i de ulike kategoriene	40
Tabell 5.3: Vurderingskriterier i kategori 1	41
Tabell 5.4: Vurderingskriterier i kategori 2	42
Tabell 5.5: Vurderingskriterier i kategori 3	42
Tabell 5.6: Vurderingskriterier i kategori 4	45
Tabell 5.7: Vurderingskriterier i kategori 5	46
Tabell 5.8: Vurderingskriterier i kategori 6	47
Tabell 7.1: Oversikt over hvor mange prosent av foretakene som rapporterer tilstrekkelig i henhold til vurderingskriteriene i kategori 1	72
Tabell 7.2: Oversikt over hvor mange prosent av foretakene som rapporterer tilstrekkelig i henhold til vurderingskriteriene i kategori 2	75
Tabell 7.3: Oversikt over hvor mange prosent av foretakene som rapporterer tilstrekkelig i henhold til vurderingskriteriene i kategori 3	82
Tabell 7.4: Oversikt over hvor mange prosent av foretakene som rapporterer tilstrekkelig i henhold til vurderingskriteriene i kategori 4	86
Tabell 7.5: Oversikt over hvor mange prosent av foretakene som rapporterer tilstrekkelig i henhold til vurderingskriteriene i kategori 5	89
Tabell 7.6: Oversikt over hvor mange prosent av foretakene som rapporterer tilstrekkelig i henhold til vurderingskriteriene i kategori 6	93

Forkortelser

Oversikt over forkortelsene som er benyttet i masterutredningen:

BC = Basis for Conclusions

CF = Conceptual Framework (IASB sitt konseptuelle rammeverk)

CAPM = Capital Asset Pricing Model

FRC = Financial Reporting Council

IAS = International Accounting Standards

IASB = International Accounting Standards Board

IE = Illustrative Examples

IFRS = International Financial Reporting Standards

KFI = Komité for Finansiell Informasjon

KGE = Kontantstrømgenererende enhet

NFF = Norske Finansanalytikerens Forening

NFFs KFI = Norske Finansanalytikerens Forenings Komité for Finansiell Informasjon

US GAAP = United States Generally Accepted Accounting Principles

VVFSU = Virkelig verdi fratrukket salgsutgifter

WACC = Weighted Average Cost of Capital

1. Innledning

1.1 Motivasjon

IAS 36 er IFRS sin nedskrivningsstandard. Den gir retningslinjer for når og hvordan nedskrivningsvurderinger skal gjennomføres. Standarden krever blant annet en årlig nedskrivningstest av goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid, hvor gjenvinnbart beløp skal beregnes. Beregningen kan basere seg på ulike forutsetninger, vurderinger og estimat som har en iboende usikkerhet (IFRS Foundation, 2013). Derfor blir noteopplysningskravene i standarden spesielt viktige for å sikre at brukerne av regnskapet får tilstrekkelig informasjon. Undersøkelser gjennomført av Norske Finansanalytikeres Forenings Komité for Finansiell Informasjon fant at nedskrivningsnoten var den nest mest brukte noten blant foreningens medlemmer (NFFs KFI, 2014, s. 9).

Informasjonsverdien til opplysninger om nedskrivninger er betydelig når den benyttes i stor grad av regnskapsbrukerne. NFFs KFI har lenge etterlyst bedre informasjon om rapportering av nedskrivningsvurderinger gjennom sine uttalelser. I deres uttalelse fra 2021 mener de at selskaper fremdeles gir mangelfulle opplysninger (NFFs KFI, 2021). Også Finanstilsynet har gitt påpekninger til flere selskaper for mangelfull rapportering av noteopplysninger om nedskrivningsvurderinger. Høsten 2014 opplevde verden et kraftig fall i oljeprisen som medførte en svekkelse innenfor oljerelaterte bransjer. Svekkelsen førte til at Finanstilsynet i 2015 valgte å gjennomføre et tematilsyn på nedskrivningsvurderingene i olje- og oljeservicesektoren. I etterkant av tilsynet rettet de kritikk mot flere foretak. Dette handlet i hovedsak om svake nedskrivningsvurderinger og mangelfull rapportering knyttet til disse (Finanstilsynet, 2016).

Foretak som rapporterer etter IAS 36 skal følge standardens opplysningskrav for den årlige nedskrivningstesten av goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid. Når finansanalytikere i 2021 fremdeles etterspør bedre informasjon i regnskapets noter, på tross av at foretak er pålagt å følge standardens krav, finner vi det interessant å undersøke om kritikken er berettiget.

Tidligere studier, som presenteres i kapittel 3.1, har også sett på rapporteringen av noteopplysninger etter IAS 36. Denne oppgaven skiller seg imidlertid fra disse ved å kun ta for seg de obligatoriske notekravene knyttet til goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt levetid. Oppgaven tar også for seg færre selskap, for sikre kvalitative vurderinger av tilstrekkelighet for de enkelte notekravene.

Finanstilsynet (2016, s. 5) sitt tematilsyn om nedskrivninger var motivert av et kraftig fall i oljeprisen, som ga forventninger om betydelige nedskrivninger. Vi ønsket derfor å se på tilsvarende sektor for et regnskapsår hvor vi kunne forvente nedskrivninger. I 2020 falt olje- og gassprisene betydelig og PwC (2020) påpekte at priset falt sannsynligvis ville medføre nedskrivninger for både goodwill, fysiske eiendeler og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid. Vår hypotese var derfor at flere av selskapene i sektoren ville ha gjennomført nedskrivninger i 2020-regnskapet. Dermed ville de også være pålagt å presentere flere noteopplysninger om nedskrivningsvurderingene.

1.2 Problemstilling

For å belyse praksis rundt rapportering av nedskrivningsvurderinger vedrørende goodwill og eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid etter IAS 36, og for å undersøke om rapporteringen gir tilstrekkelig informasjon til brukerne av regnskapet, har vi utledet følgende problemstilling:

Rapporteres det tilstrekkelig i henhold til IAS 36 sine noteopplysningskrav om nedskrivninger av goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid i den norske petroleumssektoren?

1.3 Avgrensning

Oppgaven tar for seg nedskrivningsreglene og notekravene i IAS 36. Følgelig avgrenses oppgaven til regnskapspråket IFRS. Selskap som rapporterer etter US GAAP, børsnotert både i USA og Norge, faller derfor utenfor populasjonen vi har tatt et utvalg fra. Årsaken bak dette valget er at US GAAP sine nedskrivningsregler skiller seg fra reglene i IAS 36 på flere

områder (KPMG, 2022, ss. 186-200). Videre tar oppgaven kun for seg noteopplysningskravene tilknyttet goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid. Oppgaven retter seg dermed mot den obligatoriske årlige nedskrivningstesten et foretak må gjennomføre dersom det har bokført slike eiendeler ved periodens start. Noteopplysningskrav for eiendeler med bestemt levetid er i større grad oppfordringskrav. Avgrensningen gir dermed et bedre grunnlag for å objektivt vurdere om et selskap har oppfylt de relevante notekravene tilstrekkelig.

Noteopplysningene er i hovedsak på tekstformat. Derfor besvares problemstillingen gjennom dokumentanalyse, ettersom vi har ansett at metoden er best egnet for å vurdere vår data. Oppgavens utvalg er geografisk avgrenset til foretak innen petroleumssektoren som er notert på Oslo Børs. Sektoren har tidligere fått kritikk av Finanstilsynet og vi forventet økte nedskrivninger som følge av fallende oljepriser i 2020. Derfor ønsket vi å undersøke praksis for rapportering i sektoren for regnskapsåret 2020. Vi vurderte også å studere flere regnskapsår for å sammenligne utviklingen i rapporteringspraksisen. Med hensyn til oppgavens omfang fant vi imidlertid at et enkelt regnskapsår var det mest hensiktsmessige.

1.4 Struktur

Utredningen deles opp i 8 kapitler. Kapittel 1 introduserer oppgavens problemstilling og hvordan den avgrenses. Kapittel 2 redegjør blant annet for deler av IASB sitt konseptuelle rammeverk og nedskrivningsreglene i IAS 36. Videre gjengir kapittel 3 ulik litteratur om IAS 36, som danner grunnlaget for tilstrekkelighetsvurderinger senere i oppgaven. Informasjon om utvalget presenteres i kapittel 4. Videre utleder kapittel 5 om metode og introduserer vurderingskriterier som danner strukturen til analysen. I kapittel 6 presenteres funnene fra analysen av foretakenes årsregnskap. Om funnene kan regnes som tilstrekkelig rapportering blir deretter diskutert i kapittel 7. Avslutningsvis oppsummerer kapittel 8 resultatene fra analysen og konkluderer på problemstillingen.

2. IFRS og nedskrivningsreglene i IAS 36

2.1 Det konseptuelle rammeverket

Det er sentralt i denne oppgaven hva som bør anses som tilstrekkelig noteinformasjon. Dette diskuteres for de enkelte vurderingskriterier, og herunder noteopplysningskrav, i kapittel 7. Vi anser det derfor nødvendig å ha et teoretisk rammeverk som forankring i denne diskusjonen.

IASB sitt konseptuelle rammeverk (2018) (heretter CF) består av et sett prinsipper og konsepter som skal gi bidra med veiledning for utviklingen av IFRS-standarder. Dette rammeverket skal videre bidra til å sikre at standardene både er konsistente, pålitelige og relevante for regnskapsbrukerne. Rammeverket fremstiller at regnskapsbrukere eksempelvis kan være investorer, långivere eller kreditorer. Det fastslår videre i CF 1.2 at formålet med regnskapet er å gi regnskapsbrukerne finansiell informasjon som er nyttig for avgjørelser knyttet til å la ressurser tilflyte et foretak. Det fremgår ingen eksplisitte kvantitetskrav for informasjon som skal presenteres. Det mest sentrale er derimot graden av hvor nyttig informasjonen er i en beslutningsprosess.

CF 2.4 fremlegger videre at for at informasjonen skal være nyttig, må den være både relevant og gi en dekkende fremstilling av det den skal representere. Nyttigheten øker ytterligere når informasjonen både er sammenlignbar, verifiserbar og forståelig. Relevansbegrepet knytter seg til hvorvidt informasjonen kan utgjøre en forskjell i en regnskapsbrukers beslutningstaking (CF 2.6). Informasjonen er kapabel til å utgjøre en slik forskjell når den har prediktiv verdi, bekreftende verdi eller begge. En dekkende fremstilling handler derimot om at informasjonen skal være komplett, nøytral og uten feil (CF 2.13). Rammeverket bemerker imidlertid at dette sjeldent er oppnåelig, men at IASBs målsetning er å maksimere disse karakteristikkkene i den grad det er mulig.

2.2 IAS 36

IAS 36 ble implementert av International Accounting Standards Board (IASB) i 2001. Standarden tok sikte på å konsolidere alle krav til hvordan man skal vurdere en eiendels gjenvinnbarhet. Slike krav var tidligere en del av standardene IAS 16, IAS 22, IAS 28 og IAS 31 (IFRS Foundation, u.å.-a). Med IAS 36 fikk man dermed en felles standard for dette formålet.

Som nevnt i kapittel 1 er nedskrivningsnoten blant de mest brukte av regnskapsbrukerne (NFFs KFI, 2014). Nedskrivninger er en typisk regnskapsproblemstilling som ofte stiller store krav til både ledelsens og revisors skjønnsutøvelse. Området blir viet stor oppmerksomhet både fra brukere som investorer og kreditorer, samt sentrale tilsynsmyndigheter som Finanstilsynet (Bernhoft, Kvifte, & Røsok, 2018, s. 304).

I dette delkapittelet vil vi gjennomgå de viktigste reglene og prinsipper som IAS 36 anfører. På tross av at denne oppgavens problemstilling er rettet mot noteopplysningskravene, vil vi likevel gjennomgå deler av standarden som ikke er notekrav. Vi er av den oppfatning at standardens angitte metoder og forklaringer er av relevans for å kunne forstå og tolke noteopplysningskravene. Noen deler av standarden regnes imidlertid som utenfor oppgavens problemstilling, og forklares følgelig ikke.

2.2.1 Formål

Standarden har ifølge IAS 36.1 som formål å fastsette de framgangsmåter et foretak skal benytte for å sikre at eiendelers balanseførte beløp ikke overstiger deres gjenvinnbare beløp (IFRS Foundation, 2013). Bernhoft et al. (2018, s. 304) utdyper ytterligere at standarden tar sikte på at balanseført verdi må kunne forsvares av fremtidig inntjening gjennom bruk og/eller salg. Her sikter forfatterne antakeligvis til vurderingen av gjenvinnbart beløp som vi kommer tilbake til senere i dette delkapittelet.

2.2.2 Virkeområde

IAS 36.2 presiserer at standarden gjelder «ved regnskapsføring av tap ved verdifall for alle eiendeler..». Dette gjelder følgelig for all regnskapsføring av nedskrivninger såfremt standarden ikke oppstiller unntak. IAS 36.3 presiserer at finansielle eiendeler i form av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet er omfattet av standarden, men at øvrige finansielle eiendeler er omfattet av IFRS 9, og dermed unntatt. Videre anfører IAS 36.5 at eiendeler som er gjenstand for verdiregulerte beløp i balanseføringen, herunder virkelig verdi i samsvar med andre standarder, omfattes av standarden. Dette gjelder såfremt IAS 36 ikke oppstiller unntak. Eksempelvis er både driftsmidler (IAS 16) og immaterielle eiendeler (IAS 38) innenfor virkeområdet.

Øvrige untatte eiendeler er flere. Blant annet inkluderer dette kontraktseiendeler som oppstår som følge av oppfyllelse av kontrakter hvor innregning er gjennomført i samsvar med IFRS 15 og biologiske eiendeler i henhold til IAS 41. I Tabell 2.1 har vi presentert en komplett liste over hvilke eiendeler som er unntatt fra IAS 36, samt hvilken standard som regulerer disse, i henhold til IAS 36.2 a-i og IAS 36.3 og 5.

Tabell 2.1: Oversikt over hvilke eiendeler som er unntatt fra IAS 36

Standard	Beskrivelse av eiendeler
IAS 2 – Beholdninger	Varebeholdninger
IFRS 15 – Driftsinntekter fra kontrakter med kunder	Kontraktseiendeler og øvrige eiendeler oppstått som følge av oppnåelse eller oppfyllelse av kontrakt
IAS 12 – Inntektsskatt	Utsatte skattefordeler
IAS 19 – Ytelser til ansatte	Eiendeler oppstått som følge av ytelser til ansatte
IFRS 9 – Finansielle instrumenter	Alle finansielle eiendeler foruten datterforetak definert i IFRS 10, tilknyttede foretak definert i IAS 28 eller felleskontrollert virksomhet definert i IFRS 11.
IAS 40 – Investerings eiendom	Investerings eiendom
IAS 41 – Landbruk	Biologiske eiendeler
IFRS 17 – Forskringskontrakter	Forskringskontrakter og eiendeler i form av kontantstrømmer ved anskaffelse av forsikringer
IFRS 5 – Anleggsmidler holdt for salg og avviklet virksomhet	Anleggsmidler/avhendingsgrupper holdt for salg

Merknad: Tabellen viser hvilke eiendeler som er unntatt fra IAS 36, samt hvilke standarder disse tilhører. Kilde: IFRS Foundation, 2013

2.2.3 Nedskrivningsindikatorer

IAS 36.9 har et eksplisitt krav om at et foretak skal vurdere om det foreligger indikasjoner på verdifall for en eiendel eller en kontantstrømgenererende enhet (heretter KGE) på slutten av hver rapporteringsperiode. Standarden presiserer også i IAS 36.10 at immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid, immaterielle eiendeler som ennå ikke er tilgjengelig for tap ved verdifall og goodwill skal testes årlig for verdifall, uavhengig av indikatorer. Enhver KGE med slike eiendeler testes også uavhengig av indikatorer, ettersom IAS 36.7 presiserer at kravene i IAS 36.8-17 også gjelder når et foretak benytter KGE som vurderingsenhet.

IAS 36.12 angir en liste med informasjonskilder som et foretak minimum skal hensynta i vurderingen av om det foreligger indikasjoner på verdifall. IAS 36.13 påpeker samtidig at listen ikke er å anse som uttømmende, og at andre indikatorer dermed også kan gjøre seg

gjeldende. Listen som fremgår skiller mellom eksterne og interne informasjonskilder. De eksterne kildene sikter til faktorer i markedet som påvirker foretaket, mens de interne gjelder forhold innad i foretaket av betydning. I Tabell 2.2 presenteres de informasjonskildene som et foretak minimum må hensynta for å vurdere om det foreligger nedskrivningsindikatorer.

Tabell 2.2: Oversikt over informasjonskilder som må hensyntas i vurderinger av om det foreligger indikasjoner på verdifall

Eksterne informasjonskilder (IAS 36.12 a-d)	Interne informasjonskilder (IAS 36.12 e-g)
(a) Det er observerbare indikasjoner på at eiendelens markedsverdi i løpet av perioden har falt betydelig mer enn det som kunne forventes som følge av alder eller normal bruk.	(e) Det foreligger dokumentasjon på at en eiendel er ukurant eller fysisk skadet.
(b) Betydelige endringer med negativ innvirkning på foretaket har skjedd i løpet av perioden, eller vil skje i nær framtid, i foretakets teknologiske, markedsmessige, økonomiske eller juridiske omgivelser, eller i det marked som eiendelen er beregnet på.	(f) Vesentlige endringer med negativ innvirkning på foretaket har skjedd i løpet av perioden eller vil skje i nær framtid, med hensyn til omfanget eller arten av en eiendels bruk eller forventet bruk. Slike endringer omfatter at eiendelen blir uvirksom, planer om opphør eller omstrukturering av den virksomhet som eiendelen tilhører, planer om avhending av en eiendel på et tidligere tidspunkt enn tidligere forventet samt en revurdering av en eiendels utnyttbare levetid som bestemt istedenfor ubestemt
(c) Markedsrenter eller annen markedsmessig avkastning på investeringer har økt i løpet av perioden, og det er sannsynlig at disse økningene vil påvirke diskonteringsrenten som er benyttet ved beregning av eiendelens bruksverdi, og redusere eiendelens gjenvinnbare beløp vesentlig.	(g) Det foreligger dokumentasjon fra intern rapportering på at en eiendels inntjening er eller vil bli lavere enn forventet.
(d) Den balanseførte verdien av foretakets nettoeiendeler er høyere enn dets børsverdi.	

Merknad: Tabellen gir en oversikt over de eksterne og interne informasjonskildene fra IAS 36 som et foretak må hensynta i vurderingen av om det foreligger nedskrivningsindikatorer. Hver bokstav representerer ulike informasjonskilder som kan indikere nedskrivningsbehov. Kilde: (IFRS Foundation, 2013)

2.2.4 Kontantstrømgenererende enhet

For nedskrivningsformål er utgangspunktet den enkelte eiendel. Dette utgangspunktet byr imidlertid i praksis ofte på utfordringer i forbindelse med verdsettelse. IAS 36.22 og 66 oppstiller derfor at i de tilfeller det ikke er mulig å estimere enkelteiendelers gjenvinnbare

beløp, skal man beregne gjenvinnbart beløp for den KGE-en som eiendelen tilhører. En KGE defineres av IAS 36.6 som «den minste identifiserbare gruppen av eiendeler som genererer inngående kontantstrømmer, og som i all vesentlighet er uavhengige av inngående kontantstrømmer fra andre eiendeler eller grupper av eiendeler». IAS 36.67 utdyper at man ikke kan beregne en enkelt eiendels gjenvinnbare beløp dersom (a) «eiendelens bruksverdi ikke kan estimeres til å være nær dens virkelige verdi (..)» eller (b) «eiendelen ikke genererer inngående kontantstrømmer som i all vesentlighet er uavhengige kontantstrømmer fra andre eiendeler». Når enten (a) eller (b) inntreffer skal det gjenvinnbare beløpet fastsettes på KGE-nivå.

IAS 36.68 understreker at identifikasjon av KGE-er er en skjønnsmessig øvelse. Som følge av dette fremlegger standarden flere eksempler, både direkte av standardteksten samt illustrative eksempler som gis ut med standarden. Disse eksemplene tar sikte på å gi veiledning til hvordan et foretak skal gjennomføre vurderinger i henhold til standarden. Kapittel 2.3 går nærmere inn på de relevante illustrative eksemplene på IAS 36.

2.2.5 Gjenvinnbart beløp

Ved gjennomføring av nedskrivningstest skal et foretak beregne en eiendel/KGE sitt gjenvinnbare beløp. IAS 36.18 definerer dette beløpet som høyeste verdi av en eiendel/KGE sin virkelige verdi fratrukket salgsutgifter (heretter VVFSU) og dens bruksverdi. Samtidig påpeker IAS 36.19 at det ikke anses nødvendig å beregne begge disse beløpene dersom et av beløpene overstiger balanseført verdi. Standarden presiserer dette i IAS 36.20-21. Det trekkes blant annet frem at virkelig verdi-beregningen kan foregå på tross av manglende noterte priser i aktive marked for identiske eiendeler, men at det også i enkelte tilfeller ikke vil være mulig å utarbeide et pålitelig estimat for VVFSU. I disse tilfellene skal foretaket benytte bruksverdi. Tilsvarende trekkes det også frem at hvis et foretak ikke har grunn til å tro at bruksverdi overstiger VVFSU, kan foretaket avstå fra å beregne bruksverdi, og benytte estimatet på VVFSU som det gjenvinnbare beløpet.

2.2.6 Bruksverdi

En eiendel/KGE sin bruksverdi defineres som «nåverdien av framtidige kontantstrømmer som forventes å oppstå av en eiendel eller en kontantstrømgenererende enhet (IAS 36.6). IAS 36.53A påpeker at virkelig verdi og bruksverdi er forskjellig. Der virkelig verdi tar utgangspunkt i markedets forutsetninger, legger bruksverdi til grunn foretaksspesifikke faktorer i beregningen. I motsetning til virkelig verdi-beregninger kan derfor bruksverdi ta hensyn til faktorer som eksempelvis synergier mellom eiendeler eller skattemessige fordeler/ulempen som kun er pålagt den nåværende eier av en eiendel. Agdesteen (2015, s. 44) hevder bruksverdi er den klart mest benyttede metoden for å beregne gjenvinnbart beløp, og særlig for KGE-er hvor goodwill er allokert.

Ved estimering av bruksverdi skal et foretak for en eiendel estimere framtidige inngående- og utgående kontantstrømmer ved fortsatt bruk av eiendelen (IAS 36.31a) og diskontere disse ved hjelp av en egnet diskonteringsrente (IAS 36.31b). IAS 36 Vedlegg A påpeker at selv om eiendelsbegrepet blir benyttet i standardens tekst, gjelder de tilsvarende reglene for KGE-er når dette er vurderingsenheten. I det følgende vil vi gå gjennom det vi anser som de mest relevante elementene i bruksverdiberegningen.

Framtidige kontantstrømmer

Slik det ble fremlagt innebærer en bruksverdiberegning blant annet å estimere framtidige inngående- og utgående kontantstrømmer for en eiendel eller KGE. Slike framskrivninger skal i henhold til IAS 36.33a være basert på et sett rimelige og dokumenterbare forutsetninger som reflekterer ledelsens beste estimat på økonomiske forhold innenfor en eiendel eller KGE sin gjenværende utnyttbare levetid. Videre skal kontantstrømmene ha en forankring i de siste tilgjengelige budsjetter eller prognoser som er godkjent av ledelsen (IAS 36.33b), men standarden understreker også at forhold som eksempelvis omstruktureringer ikke skal hensyntas.

Framskrivninger av kontantstrømmer deles gjerne opp i to perioder: eksplisitt prognoseperiode og ekstrapoleringsperioden. For den eksplisitte prognoseperioden estimerer et foretak de påfølgende årenes respektive kontantstrømmer. Standarden angir at denne periodens varighet

er høyst 5 år, men at lengre periode kan benyttes såfremt dette er berettiget (IAS 36.33b). Grensen på 5 år begrunnes i at det vanligvis ikke foreligger pålitelige budsjetter eller prognoser på framtidige kontantstrømmer for perioder lengre enn 5 år (IAS 36.35). Den etterfølgende perioden er videre kjent som ekstrapoleringsperioden, hvor kontantstrømmene normaliseres gjennom et terminalledd (Agdesteen, 2015, s. 46).

Vekstrate

I ekstrapoleringsperioden kan et foretak benytte en vekstrate i terminalleddet (IAS 36.33c og 36). Vekstraten skal som hovedregel være enten være stabil eller fallende (IAS 36.36). Den skal heller ikke være høyere enn langsiktig gjennomsnittlig vekstrate for «(..) de produkter, næringer eller stater som omfattes av foretakets virksomhet, eller for det marked der eiendelen brukes (..)» (IAS 36.33c). I enkelte tilfeller kan imidlertid vekstrate være både stigende og/eller høyere enn langsiktige gjennomsnittlig vekstrate for de tilfeller nevnt, såfremt dette er berettiget (IAS 36.33c). Standarden anfører imidlertid at det er vanskelig for et foretak å overstige en gjennomsnittlig historisk vekstrate på lengre sikt, ettersom gunstige markedsforhold vil medføre at nye konkurrenter trer inn i markedet, som vil bidra til å redusere veksten (IAS 36.37).

Diskonteringsrente

Som tidligere nevnt skal framskrivningene av kontantstrømmer diskonteres med en egnet rente i henhold til IAS 36.31b. Dette gjelder både for den eksplisitte prognoseperioden og ekstrapoleringsperioden. Standarden fremsetter at diskonteringsrenten er en sats som skal gjenspeile markedets vurderinger av pengers tidsverdi (IAS 36.55a) og eiendelen/KGE-ens «særlige risiko som de framtidige kontantstrømmene ikke er justert for» (IAS 36.55b). Presiseringen i bokstav b henviser til at både kontantstrømmer og diskonteringsrente kan justeres for risiko. IAS 36.56 klargjør at dette er for å unngå at virkningen blir tatt med to ganger.

Selv om forutsetninger for bruksverdi som nevnt tidligere er foretaksspesifikke, er likevel diskonteringsrenten som også nevnt en markedsmessig rente (IAS 36.55). Derimot, når en slik sats ikke direkte er tilgjengelig i markedet, skal foretaket benytte en rente som i størst mulig

grad reflekterer markedets vurdering av pengers tidsverdi og faktorer som eksempelvis forventet fremtidig variasjon i kontantrømmer, risikopremier og illikviditet gjenspeilt i markedsprising (IAS 36 Vedlegg A1b, A1 d-e og A17). Renten skal imidlertid være uavhengig av selskapets kapitalstruktur, ettersom måten en eiendel eller KGE er finansiert på ikke har innvirkning på de relevante framtidige kontantstrømmene i bruksverdberegningen (IAS 36.A19).

Gjennomsnittlig kapitalkostnad - WACC

IAS 36.A17 fremlegger at når et foretak skal estimere diskonteringsrente, kan det ta utgangspunkt i foretakets gjennomsnittlige kapitalkostnad, marginale lånerente eller andre lånerenter i markedet. I praksis benyttes gjennomsnittlig kapitalkostnad eller WACC («Weighted Average Cost of Capital») klart oftest (Agdesteen, 2015, s. 48). Metoden benyttes for å finne avkastningskravet til totalkapitalen, og består av komponentene gjeldsandel multiplisert med gjeldskostnad etter skatt, pluss egenkapitalandel multiplisert med egenkapitalens avkastningskrav (Agdesteen, 2015, s. 48). IAS 36.A17 fremlegger at CAPM («Capital Asset Pricing Model») kan brukes til å utlede elementet for egenkapitalens avkastningskrav i WACC.

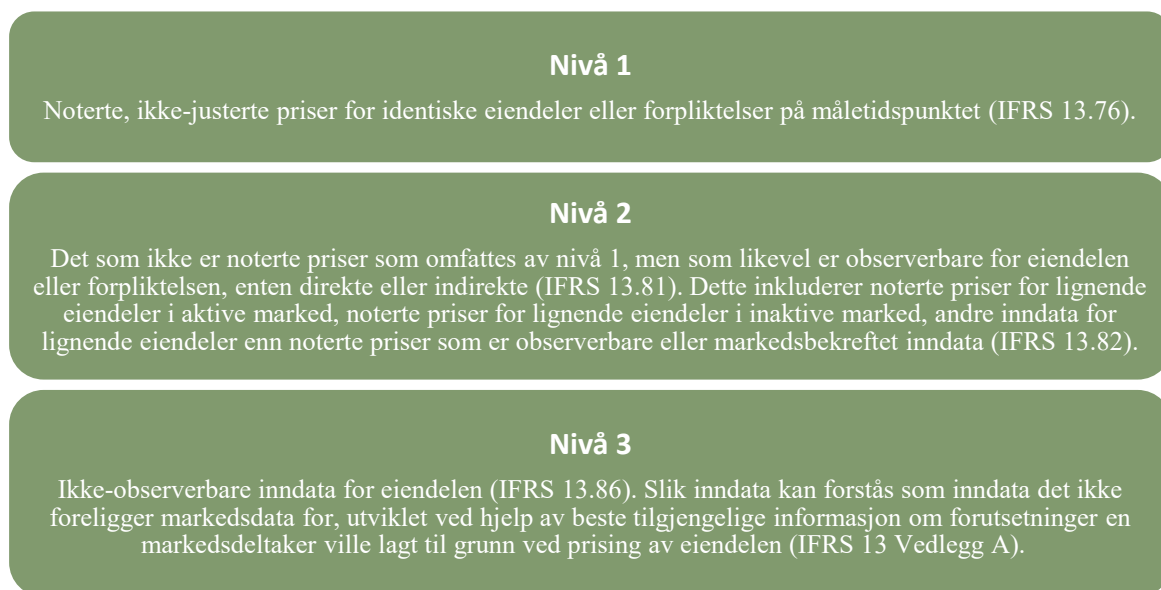
Før og etter skatt

Fra IAS 36.55 og A20 fremgår det at diskonteringsrenten skal være før skatt, og at dersom grunnlaget benyttet for å estimere diskonteringsrenten er etter skatt, skal dette justeres. I forbindelse med bruk av WACC som diskonteringsrente kan dette være problematisk. WACC beregnes som et nominelt etter skatt-avkastningskrav (Agdesteen, 2015, s. 48), og er dermed skattejustert. IAS 36 sine forarbeider fremhever at i teorien skal diskontering av kontantstrømmer etter skatt med en diskonteringsrente etter skatt gi det samme resultatet som dersom man gjør dette før skatt (BCZ85). Det poengteres likevel at en etter skatt-diskonteringsrente justert med en standard skattesats ikke nødvendigvis gir den reelle før skatt-diskonteringsrenten. Agdesteen (2015, s. 50) fremlegger at man derfor må benytte en iterativ metode for å kunne estimere diskonteringsrenten før skatt når utgangspunktet er en rente etter skatt.

2.2.7 Virkelig verdi fratrukket salgsutgifter (IFRS 13)

IFRS (2011) har en særegen standard med krav til måling og opplysninger av virkelig verdi, IFRS 13. IFRS 13.1 anfører at denne standarden (a) definerer «virkelig verdi», (b) «setter opp en ramme for måling av virkelig verdi i en enkelt IFRS-standard, og» (c) «krever opplysninger om målinger av virkelig verdi». Videre gjennom IFRS 13.2-4 presiserer standarden at virkelig verdi er en markedsbasert måling og at standardens fokus er eiendeler, ettersom det er disse som primært er gjenstand for måling. I henhold til IFRS 13.5-8 er standardens virkeområde bredt, med kun et fåtall unntak fra standardens målings- og opplysningskrav. Dette inkluderer blant annet bruksverdi som reguleres særskilt i IAS 36. Hvis et foretak benytter VVFSU for å beregne gjenvinnbart beløp vil de imidlertid ikke være gjenstand for noteopplysningskravene i IFRS 13, men derimot følge kravene som IAS 36 oppstiller.

IFRS 13.72-90 presenterer et hierarki for virkelig verdi-fastsettelse, som et foretak skal benytte i verdsettelsen. Verdsettelseshierarkiet er inndelt i nivå 1, 2 og 3. IFRS 13.72 fremlegger at høyeste prioritet gis verdsettelse på nivå 1. Følgelig er det slik at når et foretak skal fastsette virkelig verdi, skal det benytte det laveste mulige nivå i verdsettelseshierarkiet. Samtidig påpekes det i IFRS 13.74 at hierarkiets prioritet er knyttet til dataene som benyttes i verdsettelsesmetoder, og ikke metodene i seg selv. Valg av nivå avhenger dermed av hvilken inndata som er tilgjengelig for foretaket. Bernhoft et al. (2018, s. 267) anfører at kategoriseringen i hierarkiet sier noe om graden av subjektivitet på inndata som benyttes for å fastsette virkelig verdi. I Figur 2.1 presenteres kategoriseringen av inndata i henhold til virkelig verdi-hierarkiet.

Figur 2.1: Virkelig verdi-hierarkiet i IFRS 13

Merknad: Figuren illustrerer hvilke inndata som omfattes av de tre nivåene i IFRS 13 sitt virkelige verdi-hierarki. Kilde: IFRS Foundation, 2011

2.2.8 Goodwill

Goodwill defineres av IFRS 3 Vedlegg A (IFRS Foundation, 2020) og IAS 36.81 som «en eiendel som representerer framtidige økonomiske fordeler som oppstår av andre eiendeler som anskaffes ved en virksomhetssammenslutning og som ikke kan identifiseres enkeltvis og innregnes separat». Goodwill er altså et resultat av en virksomhetssammenslutning, og i henhold til IAS 38.48 skal ikke egenutviklet goodwill innregnes. IAS 36.C1 forklarer at for en virksomhetssammenslutning, i samsvar med IFRS 3, innregnes goodwill som det overskytende av overført vederlag i forhold til nettoverdien av identifiserbare anskaffede eiendeler og forpliktelser.

Allokering av goodwill

Når et foretak gjennomfører en virksomhetssammenslutning, skal det på overtakelsestidspunkt allokere goodwill til hver av dets KGE-er eller grupper av KGE-er (IAS 36.80). Det sentrale er at foretaket skal allokere goodwill til de enheter eller grupper av enheter som forventes å nyte godt av synergieffektene som oppstår som følge av sammenslutningen. Det er ikke et krav at KGE-er eller grupper av KGE-er må henføres identifiserbare eiendeler eller

forpliktelser for at goodwill skal kunne allokere. Det sentrale som IAS 36.80a påpeker er at hver KGE eller gruppe av KGE-er hvor goodwill allokere, må representere det laveste nivået hvor goodwill overvåkes for ledelsesformål. Med andre ord, hvis goodwill overvåkes på KGE-nivå, kan ikke goodwill allokere til en gruppe KGE-er. IAS 36.80b setter videre en øvre grense på at det høyeste nivået goodwill kan allokere til er et driftssegment i henhold til IFRS 8. IAS 36.81 utdyper at dette skyldes at det i enkelte tilfeller ikke er mulig å allokere goodwill på KGE-nivå, og grupper av KGE-er derfor det laveste nivået. Tolkningen er at grupper av KGE-er kan være et et driftssegment etter IFRS 8, men trenger ikke å være det. IAS 36.82 presiserer videre at allokeringsskravene i IAS 36.80 medfører at goodwill blir testet for nedskrivning på et nivå som representerer måten et foretak blir drevet på, og at utvikling av ytterligere rapporteringssystemer for overvåking av goodwill derfor sjeldent blir nødvendig.

Årlig nedskrivningstest

IAS 36.10 presiserer at uavhengig av om det foreligger nedskrivningsindikatorer, skal et foretak teste goodwill for tap ved verdifall årlig. Det utdypes ytterligere i IAS 36.90 at dette er et minimumskrav. Goodwill skal også testes for verdifall dersom det foreligger nedskrivningsindikatorer. Den årlige nedskrivningstesten av en KGE eller gruppe KGE-er, hvor goodwill er allokert, kan gjennomføres når som helst i løpet av året, men kravet er at den gjennomføres på det samme tidspunktet hvert år (IAS 36.96). Standarden åpner også for at ulike KGE-er eller grupper av KGE-er kan testes på ulike tidspunkt.

Nedskrivningen

IAS 36.104 oppstiller at en nedskrivning skal innregnes for en KGE eller gruppe av KGE-er når balanseført verdi overstiger det gjenvinnbare beløpet. Rekkefølgen for nedskrivning av de forskjellige eiendeler som utgjør enheten/gruppen av enheter er at man først skal redusere balanseført verdi av goodwill (IAS 36.104a), før man deretter fordeler eventuelt resterende nedskrivningsbeløp proratarisk på de andre eiendelene, med et grunnlag i balanseført verdi av den enkelte eiendel (IAS 36.104b). Dette er å anse som hovedregelen, men det finnes likevel tilfeller hvor en nedskrivning av en KGE eller gruppe av KGE-er gjennomføres, uten at den balanseførte verdien av goodwill reduseres. IAS 36.98 presiserer at dersom det foreligger

indikasjon på verdifall på en enkelt eiendel innenfor en KGE eller gruppe av KGE-er som inneholder goodwill, skal denne testes særskilt først, og et eventuelt tap ved verdifall som innregnes skal henføres denne eiendelen, før man tester hele enheten som beskrevet tidligere i dette avsnittet.

IAS 36 åpner for reversering av nedskrivninger for de fleste eiendeler, men fastslår i IAS 36.124 at en nedskrivning av goodwill ikke kan reverseres i etterfølgende perioder.

2.2.9 Immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid

Immaterielle eiendeler defineres i IAS 38 (IFRS Foundation, 2014) som en «identifiserbar, ikke-monetær eiendel uten fysisk substans». IAS 38.12 forklarer at en eiendel regnes som identifiserbar dersom den er utskillbar, som vil si at den kan skilles ut fra foretaket og selges, overføres, leies eller tilsvarende (IAS 38.12a), eller dersom eiendelen har oppstått som følge av «kontraksregulerte eller andre juridiske rettigheter (..)» (IAS 38.12b). Utnyttbar levetid defineres på sin side i IAS 38 som enten (a) «den perioden en eiendel forventes å være tilgjengelig for bruk av et foretak» eller (b) «antallet produserte enheter eller lignende enheter som foretaket forventer at eiendelen skal generere». I henhold til IAS 38.88 skal et foretak for enhver immateriell eiendel vurdere om levetiden regnes å være bestemt eller ubestemt. Det anføres at levetiden skal anses å være ubestemt dersom foretaket, basert på analyse av alle relevante faktorer, ikke finner noen øvre grense på perioden eiendelen vil generere netto inngående kontantstrømmer. IAS 38.91 presiserer imidlertid at ubestemt levetid ikke anses som uendelig. Levetiden er også gjenstand for årlig revurdering (IAS 38.109), og en revurdering fra ubestemt til bestemt levetid presiseres i IAS 38.119 at er en indikator på verdifall i henhold til IAS 36.

Årlig nedskrivningstest

IAS 36.10a og 89 fremlegger at slike eiendeler, enten selvstendig eller som del av KGE, skal testes årlig for nedskrivning. Det samme gjelder for eiendeler som ennå ikke er tilgjengelig for bruk og goodwill.

2.2.10 Noteopplysninger

IAS 36.126-137 oppstiller kravene til hvilke noteopplysninger som skal fremgå av regnskapet i nedskrivningssammenheng. I hovedsak kan kravene deles i to kategorier (Agdesteen, 2015, s. 49). Kravene i IAS 36.130-132 gjelder dersom en nedskrivning eller reversering av nedskrivning har blitt innregnet for en enkelt eiendel eller KGE i løpet av perioden. Kravene i IAS 36.134-135 er derimot særlige krav som gjelder for goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid, enten i form av enkelte eiendeler eller de KGE-er eller grupper av KGE-er disse er allokert til. Utover dette oppstiller også IAS 36 krav i IAS 36.126-128 og 129 knyttet til rapportering av informasjon om henholdsvis nedskrivninger per klasse eiendeler og segmenter i henhold til IFRS 8, samt et krav i IAS 36.133 om opplysninger rundt anskaffet goodwill som ved periodens slutt ikke er allokert til en KGE eller gruppe av KGE-er. For oppgavens formål er det imidlertid IAS 36.130 og 134 som er de mest sentrale noteopplysningskravene.

Krav dersom nedskrivning er innregnet

IAS 36.130 oppstiller en rekke noteopplysningskrav som gjelder i de tilfeller hvor et foretak har gjennomført en nedskrivning eller reversering av nedskrivning i regnskapsperioden. Standardteksten spesifiserer at vurderingsenheten det skal gis opplysninger om både kan være en enkelte eiendel eller en KGE. Den spesifiserer imidlertid ikke om man kan gi opplysninger for grupper av KGE-er, slik den gjør for kravene i IAS 36.134. IAS 36.130 presenterer en rekke krav, som kan deles inn i ulike kategorier. IAS 36.130a tar for seg årsaker til hvorfor man har nedskrevet, herunder de hendelser og omstendigheter som har ført til innregning av en nedskrivning eller reversering. Videre er også beskrivelser av karakteristikk til eiendeler og KGE-er sentralt. Eksempelvis kan dette være krav om at et foretak skal beskrive en enkelte eiendels natur (IAS 36.130c i) eller en beskrivelse av en KGE (IAS 36.130d i). Standarden krever også konkrete beløpsmessige størrelser for både nedskrivningen (IAS 36.130b) og det gjenvinnbare beløpet (IAS 36.130e). Til sist har standarden også særskilte regler for om gjenvinnbart beløp er beregnet ved hjelp av VVFSU eller bruksverdi. Disse kravene er å finne i henholdsvis IAS 36.130f og IAS 36.130g.

Krav for goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid

IAS 36.134 fremstiller kravene som gjelder i forbindelse med den årlige nedskrivningstesten. Eiendelene som må testes årlig, selv uten indikasjon på verdifall, er goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid. Standardteksten spesifiserer at vurderingsenheten kan være både en KGE eller en gruppe av KGE-er. Det sentrale er at det gjelder de KGE-er hvor eiendelene beskrevet er allokert. Notekravene gjelder imidlertid kun for enheter eller grupper av enheter hvor den balanseførte verdien av goodwill eller immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid er vesentlig sammenlignet med foretakets samlede balanseførte verdi av disse eiendelene. Det er flere likheter mellom IAS 36.130 og 134, men IAS 36.134 oppstiller flere krav knyttet til beregningen av det gjenvinnbare beløpet, både for bruksverdi og VVFSU. Blant annet fokuseres det særlig på forutsetninger lagt til grunn for beregningen i IAS 36.134d og 134e, hvor standarden krever både opplysninger om hvilke forutsetninger som har blitt brukt, samt metode for fastsettelsen av verdien til disse. Ytterligere fremlegger også IAS 36.134d og 134e krav om opplysninger knyttet framskrivningen av kontantstrømmer. Dette inkluderer lengde på prognoseperiode, størrelse på vekstrate og opplysninger om diskonteringsrente.

IAS 36.134f oppstiller tre krav knyttet til sensitivitetsanalyse. Kravene gjelder imidlertid kun dersom en endring innenfor et rimelig mulighetsområde av en forutsetning ville medført at balanseført verdi overstiger det gjenvinnbare beløpet. Med andre ord gjelder ikke kravene for de KGE-er eller grupper av KGE-er hvor nedskrivning allerede er gjennomført. Kravene til sensitivitetsanalysen er at det skal presenteres det beløpet som gjenvinnbart beløp overstiger balanseført verdi med (IAS 36.134f i), hvilke(n) verdi(er) som er henført den/de viktigste forutsetning(en)e (IAS 36.134f ii) og hvor mye disse verdiene må endres for at gjenvinnbart beløp skal bli lik balanseført verdi (IAS 36.134f iii).

2.3 Illustrative eksempler på IAS 36

IFRS Foundation publiserer illustrative eksempler som tilleggsmateriale for IFRS-standarder. Eksempelene skal illustrere presentasjons- og opplysningskravene i standardene (IFRS Foundation, u.å.-b). Eksempelene er ikke en del av IAS 36, men har som hensikt å gi veiledning på hva standarden krever. Eksempelene er imidlertid kun for illustrasjonsformål og vil ikke dekke alle mulige scenarier (IFRS Foundation, 2004).

De illustrative eksemplene for IAS 36 deles inn i 9 større eksempler som tar for seg overordnede tema i standarden. Eksempel 9 gjelder for noteopplysninger om KGE-er med goodwill eller immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid. Dette eksempelet er derfor det med størst relevans for denne oppgaven.

Eksempel 9 har som formål å illustrere notekravene som kreves av IAS 36.134 og IAS 36.135. Eksempel 9 er omfattet av IE80-89. IE80 til IE88 gir en beskrivelse av bakgrunnen til det fiktive multinasjonale foretaket «M». Her trekkes det også inn relevant regnskapsinformasjon. Noteopplysningene presenteres imidlertid i IE89. Derfor er det IE89 som illustrerer standardsetters oppfatning av hvordan et foretak skal presentere noteopplysninger i forbindelse med den årlige nedskrivningstesten. IE89 illustrerer eksempelvis hvordan et foretak kan opplyse om det gjenvinnbare beløpet og hvordan dette er beregnet, samt hvor mye informasjon som kreves om ulike viktige forutsetninger som inngår i beregningen av dette beløpet.

2.4 Driftssegmenter (IFRS 8)

Flere deler av IAS 36 henviser til standarden for driftssegmenter, IFRS 8. Vi anser det derfor relevant for vår problemstilling å kort beskrive de vesentligste faktorene denne standarden fremlegger. Ettersom et foretak både kan gjennomføre ulike typer virksomhet, samt operere i ulike markeder, med ulike risiko- og avkastningsprofiler, er regnskapsbrukerne avhengig av informasjon som gjør dem i stand til å vurdere hvert segment separat (Bernhoft, Kvifte, & Røsok, 2018, s. 69). IFRS 8 er standarden som tar sikte på å gjøre dette.

IFRS 8.5 (IFRS Foundation, 2013) definerer et driftssegment som en «bestanddel i et foretak», som driver forretningsvirksomhet (IFRS 8.5a), hvor dets driftsresultater blir gjennomgått av den øverste beslutningstakeren, med formål om å avgjøre hvilke ressurser som skal tilflyte bestanddelen (IFRS 8.5b), og som det foreligger separat finansiell informasjon om. Et foretak regnes å være rapporteringspliktig dersom kjennetegnene i IFRS 8.5 foreligger, eventuelt hvis flere segmenter er slått sammen i henhold til IFRS 8.12. Ytterligere må også bestanddelen minst overstige en av tre angitte kvantitative grensene i IFRS 13.13. De tre grensene er om bestanddelen har minst 10 % av foretakets totale driftsinntekter (IFRS 8.12a), minst 10 % av foretakets samlede overskudd/underskudd (IFRS 8.12b) eller minst 10 % av foretakets balanseførte eiendeler (IFRS 8.12c). IFRS 8.12 presiserer også at et segment kan regnes som rapporteringspliktig dersom ledelsen anser informasjonen nyttig for regnskapsbrukerne.

2.5 Nedskrivningsregler i IFRS 6

Oppgavens formål er å belyse hvordan selskap innen petroleumssektoren rapporterer nedskrivningsopplysninger etter IAS 36. Selskap som driver med leting etter og utvinning av mineralressurser, har imidlertid en tilleggsstandard å forholde seg til i IFRS 6. Formålet til denne standarden, som fremgår av IFRS 6.1, er å fastsette retningslinjer for finansiell rapportering av leting etter og utvinning av mineralressurser (IFRS Foundation, 2005). Standarden gjelder for alle typer mineralressurser, eksempelvis olje, gass og mineraler (IFRS 6 Vedlegg A). Følgelig er standarden relevant for flere av foretakene som oppgaven tar for seg.

IFRS 6 sine regler knyttet til nedskrivninger er særlig relevant for oppgavens formål. IFRS 6.2b krever at foretak som har innregnet lete- og evalueringseiendeler i balansen skal teste disse for nedskrivning i henhold til reglene i IAS 36. Standarden anfører imidlertid også presiseringer for nedskrivninger av slike eiendeler som skiller seg noe fra IAS 36.

IFRS 6.18 konstaterer at lete- og evalueringseiendeler først skal testes for nedskrivning når fakta og omstendigheter tilsier at balanseført verdi av eiendelene overstiger gjenvinnbart beløp. Dersom dette er tilfellet skal foretaket følge kravene i IAS 36, med mindre unntaket i

IAS 6.21 gjør seg gjeldende. Hvis lete- og evalueringseiendeler regnes som immaterielle eiendeler med bestemt levetid, og følgelig amortiseres, så vil reglene oppstilt være i tråd med IAS 36. Disse eiendelene kan imidlertid også klassifiseres som immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid. Slike eiendeler skal i utgangspunktet testes årlig for nedskrivning i henhold til IAS 36, men må som nevnt etter IFRS 6 kun testes dersom fakta og omstendigheter indikerer at dette er nødvendig (IFRS 6.18). Når det gjelder hendelser og omstendigheter som indikerer verdifall skal heller ikke indikasjonene presentert i IAS 36.8-17 benyttes. Lete- og evalueringseiendeler skal testes for verdifall hvis én eller flere av de fakta og omstendigheter som fremgår av IFRS 6.20 inntreffer. Dersom slike fakta og omstendigheter eksisterer, skal foretaket gjennomføre en nedskrivningstest i henhold til IAS 36.

3. Tidligere litteratur

I dette kapittelet vil vi beskrive tidligere litteratur relevant for oppgavens formål. I kapittel 3.1 beskriver vi tidligere studier på området, som gir et sammenligningsgrunnlag for funnene som fremgår av vår oppgave. Videre, i kapittel 3.2 og 3.3, vil vi presentere Finanstilsynet og FRC sine observasjoner fra deres kontroll av selskaper. Uttalelser fra disse kontrollorganene bidrar til en praktisk tolkning av nedskrivningsreglene i IAS 36, og er derfor sentrale for å gjennomføre en tilstrekkelighetsvurdering av noteopplysninger på en objektiv måte.

3.1 Studier om IAS 36

Det eksisterer en del tidligere forskning som tar sikte på å undersøke om notekravene som oppstilles i IAS 36 etterleves. Vi har derimot ikke funnet publikasjoner som kun ser på goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid innenfor petroleumssektoren. I det følgende vil vi i korte trekk presentere tidligere forskning som kan relateres mot denne oppgaven.

Moi & Bjorheim (2016) gjennomførte en studie hvor de undersøkte noteopplysninger til et utvalg selskaper i oljeservicesektoren, i forbindelse med nedskrivninger for regnskapsåret 2015. Forfatterne tok for seg alle noteopplysningskravene i IAS 36, og undersøkte informasjon gitt i forbindelse med disse for eiendeler med både bestemt og ubestemt utnyttbar levetid. Studien hadde som formål å undersøke om noteopplysningsreglene IAS 36 ga god nok informasjon til regnskapsbrukerne. Metoden de benyttet for å besvare problemstillingen var å analysere informasjon fra foretakenes årsregnskap. Deres funn indikerte at informasjonen som ble presentert i hovedsak var god nok, men at et problem var at flere selskap ikke fulgte alle noteopplysningskravene.

I 2018 gjennomførte André, Dionysiou & Tsalavoutas (2018) en studie hvor de undersøkte overholdelse av obligatoriske noteopplysningskrav i IAS 36 og IAS 38 for et utvalg av 373 europeiske børsnoterte selskap. For å undersøke problemstillingen benyttet André et al. en noteopplysningsindeks basert på de kravene som de respektive standardene oppstiller. Denne indeksen inneholdt til slutt 39 obligatoriske krav relatert til IAS 36. For hvert av disse kravene

vurderte de regnskapsinformasjonen som ble rapportert av foretakene i utvalget som var pålagt. Resultatene for et enkeltsekskap på et enkeltkrav var binære. Det vil si at det ble tildelt ett poeng hvis et foretak oppfylte kravet, og null hvis ikke. Funnene indikerte at det generelt var mye lavere overholdelse av kravene som IAS 36 oppstiller enn de kravene som fremgår av IAS 38. Forfatterne peker særlig på at overholdelsen for notekrav relatert til ledelsens skjønnsvurderinger og estimater var lav.

André et al. (2018) undersøkte ikke overholdelse av notekrav for foretak som benyttet VVFSU i beregningen av gjenvinnbart beløp. De undersøkte kun krav for foretak som benyttet bruksverdi. For disse kravene fikk de resultatene presentert i Tabell 3.1.

Tabell 3.1: Et utvalg av resultatene fra studien til André et al. (2018)

Note	Beskrivelse av notekravet	N	%
134a	Balanseført verdi av goodwill fordelt på KGE-er eller gruppe av KGE-er.	355	79,4
134b	Balanseført verdi av immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid fordelt på KGE-er eller gruppe av KGE-er	90	50,0
134d i	Beskrivelse av hver viktig forutsetning som ledelsen har basert sin kontantstrømprognose på	332	87,7
134d ii	Beskrivelse av ledelsens metode til å fastsette verdien(e) til hver viktig forutsetning, og om verdien(e) reflekterer tidligere erfaring eller er konsistent med eksterne kilder, og hvis ikke, hvorfor verdiene avviker fra tidligere erfaring eller eksterne kilder	332	83,7
134d iii	Perioden som ledelsen har laget prognoser for kontantstrømmene basert på finansielle budsjetter/prognoser godkjent av ledelsen, og en begrunnelse når en periode på mer enn 5 år er benyttet for en KGE eller gruppe av KGE-er	332	87,6
134d iv	Vekstraten som er benyttet til å ekstrapolere kontantstrømmene utover perioden som dekkes av de nyligste budsjetter eller prognoser, og dersom en vekstrate over snittet er benyttet skal det oppgis en berettiget begrunnelse	332	87,6

Merknad: Tabellen presenterer hvilke notekrav studien har undersøkt og gir en kort beskrivelse av innholdet i notekravet. Kolonnen «Note» er en referanse til IAS 36-paragraf. Videre viser kolonne «N» hvor mange av foretakene i utvalget som skal rapportere i henhold til kravet. Kolonnen «%» presenterer hvor mange prosent av de relevante foretakene som rapporterte tilstrekkelig på notekravet.

Izzo, Luciani & Sartori (2013) gjennomførte en lignende studie hvor de tok for seg noteopplysninger for regnskapsårene 2007-2011 fra 40 selskap i indeksen til det italienske aksjemarkedet, FTSE MIB. Deres formål var blant annet å undersøke i hvilken grad notekravene i IAS 36 ble påvirket av finanskrisen. For å undersøke problemstillingen utarbeidet forfatterne vurderingskriterier basert på noteopplysningskravene som IAS 36 oppstiller. Den ene bolken kriterier målte overholdelse av oppfordringskrav, mens den andre målte overholdelse av de obligatoriske kravene. Disse var igjen delt inn i fire hovedkategorier: basis for verdi, bruksverdi, virkelig verdi og sensitivitetsanalyse. For hvert enkelt punkt ga forfatterne en score på enten null, et halvt eller ett poeng. For at et foretak skulle få et halvt poeng krevde dette at noe, men ikke all nødvendig informasjon, var presentert. Funnene indikerte at for regnskapsåret 2011 var opplysningene gitt ufullstendige, men de så en signifikant forbedring underveis i undersøkelsesperioden.

Et utvalg av resultatene til studien presenteres i Tabell 3.2. Vi har utelatt resultatene for notekrav som gjelder for foretak som har benyttet VVFSU til å beregne gjenvinnbart beløp. Årsaken til dette er at ingen av foretakene i utvalget benyttet VVFSU i 2011 og foretakene som benyttet metoden i 2010 baserte virkelig verdi på inndata i form av observerbare markedspriser. Studien viser resultater av tilstrekkelig rapportering for årene 2007-2011. Vi har valgt å inkludere resultater fra 2011 og 2010 for å begrense mengden informasjon.

Tabell 3.2: Et utvalg av resultatene fra studien til Izzo et al. (2013)

Note	Beskrivelse av notekravet	2011	2010
134c	Opplysninger om hvilken metode som er benyttet til å beregne KGE-en sitt gjenvinnbare beløp.	99 %	99 %
Bruksverdi			
134d i	Opplysninger om hver viktig forutsetning fra makroøkonomiske kilder som ledelsen har basert sin kontantstrømprgnose på, for perioden dekket av de nyligste budsjetter/prognoser.	34 %	24 %
134d i	Opplysninger om hver viktig forutsetning fra interne kilder som ledelsen har basert sin kontantstrømprgnose på, for perioden dekket av de nyligste budsjetter/prognoser.	58 %	54 %

134d ii	Beskrivelse av ledelsens metode til å fastsette verdien(e) til hver viktige forutsetning som ledelsen har basert sin kontantstrømprgnose på, for perioden dekket av de nyligste budsjetter/prognoser.	46 %	36 %
134d iii	Opplysninger om perioden som dekkes av de nyligste budsjetter/prognoser.	88 %	89 %
134d iii	Opplysninger om årsaker for å bruke en periode som er lengre enn 5 år.	60 %	64 %
134d ii	Opplysninger om metode for å bestemme verdien til hver viktige forutsetning for fremtidig kontantstrøm, for perioden ledelsen har laget kontantstrømprognoiser basert på finansielle budsjetter/prognoser.	47 %	39 %
134d ii	Opplysninger om metode for å bestemme verdier til hver viktige forutsetning om diskonteringsrenten benyttet til å estimere terminalverdien.	32 %	26 %
134d ii	Opplysninger om metode for å bestemme verdier av hver viktige forutsetning for diskonteringsrenten.	51 %	39 %
134d v	Opplysninger om diskonteringsrenten til kontantstrømprognoisene.	88 %	89 %
134d iv	Opplysninger om vekstraten benyttet til å ekstrapolere fremtidige kontantstrømmer over perioden som ledelsen har laget kontantstrømprognoiser for, basert på finansielle budsjetter/prognoser.	91 %	85 %
134d iv	Presisering om vekstraten er i henhold til langsiktig gjennomsnittlig vekstrate for tilsvarende produkt, industri eller land som de opererer i.	35 %	35 %
134d iv	Forklaring på hvorfor hvis foretaket har benyttet en særlig høy vekstrate.	8 %	8 %
134d ii	Opplysninger om verdien til hver viktige forutsetning i bruksverdberegningen reflekterer tidligere erfaring.	36 %	36 %
134d ii	Opplysninger om verdien til hver viktige forutsetning i bruksverdberegningen avviker fra tidligere erfaring eller eksterne kilder.	33 %	20 %
Sensitivitetsanalyse			
134f i	Opplysninger om verdien som KGE-en sitt gjenvinnbare beløp overstiger balanseført verdi med	35 %	29 %
134f ii	Opplysninger om verdien henført til hver forutsetning	51 %	49 %
134f iii	Opplysninger om hvor mye verdien henført til hver forutsetning må endres for at KGE-en sitt gjenvinnbare beløp skal være lik balanseført verdi	48 %	43 %

Merknad: Tabellen presenterer hvilke notekrav studien har undersøkt og gir en beskrivelse av innholdet i notekravet. Kolonnen «Note» er en referanse til IAS 36-paragraf. I kolonne «%» presenteres hvor mange prosent av de 40 foretakene, som må følge notekravet, som rapporterer tilstrekkelig i 2011 og 2010.

3.2 Finanstilsynets nedskrivningsvurderinger etter IAS 36

I 2015 startet Finanstilsynet et tematisyn av foretak i petroleumssektoren med fokus på nedskrivninger. Bakgrunnen for tilsynet var svekkelsen innenfor sektoren etter det kraftige oljeprisfallet i 2014. Tilsynet resulterte i fem regnskapssaker om nedskrivninger som Finanstilsynet valgte å følge opp. Sakene ble avsluttet i 2016 (Finanstilsynet, 2016, s. 5). I tillegg til Finanstilsynets brev i forbindelse med nedskrivningssakene, utarbeidet de rapporten «Nedskrivningsvurderinger etter IAS 36 Verdifall på eiendeler». Rapporten gjør rede for prosessen som lå til grunn for kontrollen av nedskrivningsvurderingene og særskilte forhold som ble vektlagt i beslutningene. Den trekker også frem fremtredende problemstillinger og vurderinger som Finanstilsynet har gjort i forbindelse med nedskrivningssaker (Finanstilsynet, 2016, s. 4). I det følgende vil vi presentere en oppsummering av viktige problemstillinger og vurderinger knyttet til noteopplysninger som rapporten fremhever.

3.2.1 Viktige problemstillinger og vurderinger

Kontantstrømmers varighet

Det er kontantstrømmenes varighet som påvirker estimert forventet økonomiske levetid for en eiendel. I en KGE vil de ulike eiendelene som inngår i KGE-en som regel ha ulik levetid. Da er det den lengstlevende eiendelen som er essensiell for den daglige driften som blir utgangspunktet for vurderingen av tidshorisonten på kontantstrømmene, jf. IAS 36.49 (Finanstilsynet, 2016, s. 17).

Diskonteringsrente

Utover hva standarden direkte fremlegger om beregning av diskonteringsrenten, mener Finanstilsynet at diskonteringsrenten også burde fastsettes i henhold til finansteoriens anbefalte praksis. De trekker også frem viktigheten av bruk av konsistente forutsetninger (Finanstilsynet, 2016, s. 18).

Finanstilsynet (2016, s. 18) deler standardens synspunkt om at en justering av totalavkastningskrav ved hjelp av en standard skattesats bør anses som en forenkling av

omgjøringen. De presiserer derfor at et foretak må sannsynliggjøre at en slik metode ikke gir vesentlige avvik fra å omregne med den korrekte metoden, slik det er oppgitt i IAS 36.BCZ85.

Noteopplysninger

I rapporten fremlegger Finanstilsynet et eget delkapittel om noteopplysninger. Her tar de kort for seg de mest sentrale notekravene i standarden, men går ikke i detalj på hva som skal rapporteres utover det som står eksplisitt i standarden.

Utover at notekravene i IAS 36 skal følges, så viser Finanstilsynet til presentasjonsstandarden IAS 1. IAS 1.125 (2023) sier at forutsetninger for fremtiden og andre viktige kilder til estimeringsusikkerhet skal opplyses om. Videre lister IAS 1.126 opp eksempler på forutsetninger som det kan være aktuelt å opplyse om. Forutsetninger som innebærer estimater som krever ledelsens vanskeligste, eller mest subjektive og komplekse vurderinger, skal i henhold til IAS 1.127 følge kravene i IAS 1.125. Finanstilsynets oppfatning er at forutsetninger som benyttes i bruksverdiberegningen ofte er av en slik karakter (2016, s. 24). I slike tilfeller krever Finanstilsynet at det gis opplysninger om forutsetningene til regnskapsbrukerne, ettersom krav til opplysninger etter IAS 1.125 skal oppgis slik at regnskapsbrukeren får mulighet til å forstå ledelsens vurderinger (Finanstilsynet, 2016, s. 24).

3.2.2 Finanstilsynets brev om rapportering av nedskrivningsvurderinger

Da Finanstilsynet publiserte sin rapport fra tematisynet la de også ved en oversikt over tilsynssaker med fokus på nedskrivninger fra perioden 2007 til 2016. I forbindelse med tilsynssakene sendes det ut brev til foretakene med Finanstilsynets påpekninger. I det følgende har vi oppsummert et utvalg av tilsynets bemerkninger fra disse brevene. Påpekningene eksemplifiserer hva tilsynet i praksis mener er mangelfull rapportering. Sees praksis sammen med Finanstilsynets skriv om nedskrivningsvurderinger gir dette både en teoretisk og praktisk tolking av IAS 36, som kan benyttes senere i tilstrekkelighetsvurderingen.

Statoil ASA

Finanstilsynet (2017) ga påpekning til Statoil om mangelfulle noteopplysninger i 2015-regnskapet. Selskapet hadde nedskrevet fysiske eiendeler og goodwill som følge av reduserte

forventinger til fremtidige råvarepriser. Forutsetninger for kortsiktige råvarepriser var basert på observerbare kvoterte markedspriser for olje og gass. De langsiktige prisforutsetningene var basert på interne forutsetninger. De interne prisforutsetningene fremgikk imidlertid ikke av 2015-regnskapet. Etter presentasjonsstandarder IAS 1.125 skal foretak gi opplysninger om sine forutsetninger om fremtiden og andre viktige kilder til estimeringsusikkerhet, som innebærer en betydelig risiko for en vesentlig justering av den balanseførte verdien av eiendeler i løpet av det neste regnskapsåret. Finanstilsynet mente derfor at Statoil skulle gitt kvantitativ noteinformasjon om de langsiktige prisforutsetninger for fremtidig oljepris som ble benyttet i eiendelens nedskrivningstest i henhold til IAS 1.125.

Etter IAS 36.130e skal det opplyses om eiendelens eller KGE-ens gjenvinnbare beløp, samt metoden som er brukt i beregningen. Statoil ga kun aggregert informasjon på segmentnivå. Dette ga ikke regnskapsbrukeren tilstrekkelig informasjon ifølge Finanstilsynet (2017). Statoil mente derimot at en slik rapportering på et aggregert nivå er i tråd med IFRS og bransjepraksis. Foretaket hevdet også at dette gir regnskapsbrukerne relevant og tilstrekkelig informasjon for å forstå nedskrivningsgrunnlaget. Til tross for denne oppfattelsen valgte Statoil å gi mer spesifikk informasjon om gjenvinnbart beløp og nedskrivning for de ulike segmentene. Som et motsvar til Statoils oppfatning av regelverket, valgte Finanstilsynet å presisere at informasjon etter IAS 36 skal gis på eiendels- eller enhetsnivå.

DNO ASA

DNO fikk også påpekning fra Finanstilsynet (2017) for manglende noteopplysninger. Forholdet gjaldt IAS 36.130e, som krever at det skal opplyses om eiendelens gjenvinnbare beløp dersom en eiendel er nedskrevet. Finanstilsynet mente at det ikke fremkom informasjon om gjenvinnbart beløp for nedskrevet oljefelt i DNOs årsregnskap for 2015.

Lerøy Seafood Group ASA

Finanstilsynet (2015) påpekte at Lerøy ikke presenterte informasjon i henhold til IAS 36.134a og b om balanseført verdi av goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid for hver KGE. Kravet i 134c om å opplyse om metoden for å beregne gjenvinnbart beløp var heller ikke beskrevet i notene.

3.3 Financial Reporting Council

Financial Reporting Council er en britisk organisasjon som regulerer revisorer, regnskapsførere og aktuarer. FRC fremmer transparens og integritet, og jobber for at regnskapsbrukerne skal stole på selskapsregnskapene og revisjonen av disse (FRC, 2023). I oktober 2019 publiserte FRC en rapport der de tok for seg nedskrivning av ikke-finansielle eiendeler. Rapporten presenterte resultatene av en gjennomgang av noteopplysningene til et utvalg på 20 børsnoterte selskap primært fra FTSE 350-indeksen. Kriteriet for utvalget var at selskapene hadde gjennomført en vesentlig nedskrivning eller reversering av nedskrivning i 2018-regnskapet, eller at de hadde vesentlig balanseført goodwill.

Rapporten til FRC tar for seg rapportering for ulike notekrav i IAS 36, gjennom å trekke frem eksempler på både spesielt god rapportering og mangelfull rapportering. Rapporten påpeker at det for mange rapporteringsområder var gode noteopplysninger. Likevel var det ingen av selskapene som rapporterte i henhold til samtlige notekrav. FRC identifiserte også flere unnlaterelser fra notekravene som gikk igjen blant utvalget (FRC, 2019, s. 5). I det følgende vil vi presentere det mest relevante FRC trekker fram blant sine funn om mangelfull rapportering.

Hendelser og omstendigheter

IAS 36.130 sier at et foretak skal presisere hvilke hendelser og omstendigheter som har ført til nedskrivning. Selskap rapporterte generelt på dette punktet, men ett selskap påpekte at årsaken var at de underpresterte prognosene. Det ble derimot ikke opplyst om årsaken til underpresteringen. En slik form for forklaring er for generell og lite informativ (FRC, 2019, s. 11).

Gjenvinnbart beløp

Etter IAS 36.130 skal foretak presenterer den nedskrevne eiendelen eller KGE-ens gjenvinnbare beløp og beregningsmetode. FRC finner at noen selskap opplyser om balanseført verdi av den nedskrevne eiendelen, men påpeker at dette ikke nødvendigvis representerer gjenvinnbart beløp. Derfor skal et foretak presisere tydelig hva gjenvinnbart beløp er, og metoden for å beregne det. FRC konstaterer at de fleste selskap med vesentlig nedskrivning

ikke opplyser om det gjenvinnbare beløpet til eiendelen eller KGE-en som er nedskrevet. Dette er ikke i henhold til IAS 36.130e (FRC, 2019, s. 13).

I beregningen av gjenvinnbart beløp kan et foretak benytte enten bruksverdi og VVFSU. Blant de 20 selskapene benyttet kun 3 av dem utelukkende VVFSU for å beregne gjenvinnbart beløp. 3 benyttet både VVFSU og bruksverdi, og de resterende 14 brukte kun bruksverdi (FRC, 2019, s. 16). Når VVFSU benyttes skal nivået i virkelig verdi-hierarkiet presiseres. Blant de 6 som brukte metoden, fant FRC at 2 selskap ikke opplyste om nivå i hierarkiet. Et annet selskap oppga å ha benyttet VVFSU for enkelte KGE-er, men presiserte ikke hvilke dette gjaldt. Ut fra noteinformasjonen om benyttede forutsetninger fremsto det fra FRCs oppfatning som at kun bruksverdi var tatt i bruk (FRC, 2019, s. 17).

Diskonteringsrente

Diskonteringsrenten skal presenteres, uavhengig av metoden som er benyttet i beregning av gjenvinnbart beløp. I rapporten har FRC (2019, s. 20) oppsummert kravene til diskonteringsrenten benyttet i bruksverdiberegningen fra IAS 36 vedlegg A. I tillegg til dette presiserer FRC at selskap som bruker ulike diskonteringsrenter for ulike KGE-er skal opplyse disse. De forventer også at foretakene gir mer presise opplysninger enn at de har estimert en rente som reflekterer nåværende markedsvurderinger av tidsverdien av penger og spesifikk risiko knyttet til eiendelen eller KGE-en. Selskapene skal være så konsise som mulig og forklare hvilke faktorer de har brukt for å bestemme diskonteringsrenten. De skal gjerne også opplyse om kilder til forutsetningene de benytter (FRC, 2019, s. 21).

Sensitivitet

IAS 36.134f krever opplysninger om differansen mellom gjenvinnbart beløp og balanseført verdi, omtalt som «headroom». FRC har erfart at investorer ønsker informasjon om dette, ettersom det sier noe om sannsynligheten for fremtidig nedskrivning, samt gir innsikt i hva ledelsen mener er fornuftige forutsetninger i et «worst-case»-scenario (FRC, 2019, s. 24). Ingen av selskapene i FRC sitt utvalg ga all informasjonen som kreves av IAS 36.134f.

4. Data

Formålet med dette kapittelet er å redegjøre for data benyttet i oppgaven. I 4.1 vil vi beskrive datainnsamlingsprosessen, som inkluderer hvordan vi har funnet oppgavens endelige utvalg, risikoer i utvelgelsesprosessen, tiltak for å redusere disse og oppgavens datagrunnlag. Avslutningsvis vil vi i 4.2 presentere de 14 foretakene som utgjør utvalget.

4.1 Datainnsamling

4.1.1 Utvalg

Vårt utgangspunkt for å besvare oppgavens problemstilling er å ta for oss selskaper innenfor petroleumssektoren som er notert på Oslo Børs og rapporterer etter IFRS. Foretakene aktuelle for utvelgelse er de som har balanseført goodwill eller andre immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid før tidspunktet for den obligatoriske årlige nedskrivningstesten i 2020.

For å finne populasjonen benyttet vi Euronext sin oversikt over foretak med aksjer notert på Oslo Børs. Her benyttet vi nettsidens filtreringsfunksjon. Først filtrerte vi bort alle selskaper notert på Euronext Growth og Euronext Expand. Deretter filtrerte vi inn alle selskaper innenfor energisektoren, og deretter valgte vi kategorien olje, gass og kull. Denne kategorien besto igjen de fire underkategoriene «Integrated Oil and Gas», «Oil: Crude Producers», «Offshore Drilling and Other services» og «Oil Equipment and Services». Disse underkategoriene besto totalt av 38 selskaper før vi brukte utvelgelseskriteriene beskrevet i forrige avsnitt. Vi tok sikte på at et utvalg bestående av 15 selskaper burde regnes tilstrekkelig for å kunne besvare oppgavens problemstilling på en god måte.

Med de valgte utvelgelseskriteriene har det vært nødvendig å gjennomføre en kort gjennomgang av noteopplysningene til hvert enkelt foretak. Vi har undersøkt hvilke av de 38 foretakene som rapporterte etter IFRS og hadde goodwill eller immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid før den årlige nedskrivningstesten i 2020. I denne prosessen har vi hatt et fokus på å unngå risiko for både feilutvelgelse og seleksjonsbias, som kan være

konsekvenser av en manuell gjennomgang av foretakenes noteopplysninger. Vårt tiltak for å redusere risiko for feilutvelgelse innebar at vi hver for oss gjennomførte prosessen for å vurdere hvilke av de 38 foretakene som besto utvelgelseskriteriene. Deretter sammenlignet vi våre justerte populasjoner. Her oppsto det ingen avvik. Ytterligere gjennomførte vi fem stikkprøver hver av selskap begge valgte å ekskludere basert på utvelgelseskriteriene, også uten avvik. Vi anser derfor risikoen for feilutvelgelse for å være lav.

Vi har ikke gjennomført direkte tiltak for å redusere risikoen for seleksjonsbias. Dette anses ikke nødvendig, ettersom kun 14 av 38 selskap tilfredstilte utvelgelseskriteriene. Som tidligere nevnt var utgangspunktet vårt en utvalgsstørrelse på 15 selskap. Vi har derfor ikke hatt mulighet til å velge hvilke selskap som skal utgjøre utvalget. Utvalget består dermed av alle de 14 foretakene, presentert i Tabell 4.1, som tilfredstilte våre utvelgelseskriterier.

4.1.2 Datagrunnlag

Vårt datagrunnlag er selskapenes årsrapporter. Disse regnes for å være sekundærdata, og er uthentet direkte fra selskapenes nettsider. Vi har uthentet årsrapporter for regnskapsåret 2020, som for alle selskapene gjelder perioden 01.01.2020 til 31.12.2020. Selv om vi har uthentet årsrapporter, poengterer vi at det sentrale datagrunnlaget er årsregnskapet. Annen informasjon som fremgår av årsrapporten gis derfor ingen vekt. For årsregnskapet er det som følge av oppgavens problemstilling kun enkelte deler som anses relevant. Dette er i hovedsak prinsippnoter eller tilsvarende, nedskrivningsnoter, særskilte noter for goodwill og immaterielle eiendeler og tallstørrelser fra resultatregnskap og balanseoppstilling.

4.2 Informasjon om foretakene i utvalget

De 14 børsnoterte foretakene i utvalget blir presentert i Tabell 4.1, sammen med annen informasjon som vi anser relevant for oppgavens formål. I årsregnskapene til foretakene presenterer enkelte foretak beløpene i norske kroner og andre i amerikanske dollar. Vi har derfor omregnet beløpene til millioner norske kroner (MNOK) for å øke sammenlignbarheten. Dette har vi gjort ved hjelp av Norges Banks USD/NOK-kurs for datoene 31.12.2019 og 31.12.20.

Tabell 4.1: Oversikt over informasjon om foretakene i utvalget

Foretakene i utvalget	Total omsetning per 31.12.2020	Goodwill per 01.01.2020	Immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid per 01.01.2020
Akastor	4 577	1 372	Nei
Aker BP	25 419	15 039	Ja
Aker Solutions	29 396	464	Nei
BW Energy	1 368	0	Ja
DNO	5247	2 932	Ja
DOF	7582	85	Nei
Equinor	390 947	12 802	Ja
Interoil	76	0*	Nei
Magseis Fairfield	1 650	0	Ja
Odfjell Drilling	7 933	162	Nei
OKEA	1 730	1 426	Ja
Questerre Energy Corporation	187	21	Ja
Subsea 7	29 574	6 187	Nei
TGS	2 726	2 532	Ja

Merknad: Tabellen presenterer ulik informasjon om de 14 foretakene i utvalget. Dette inkluderer total omsetning for regnskapsåret 2020 og balanseført goodwill per 01.01.2020, begge presentert i MNOK. I tillegg viser tabellen en oversikt over hvilke foretak som har balanseførte immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid per 01.01.2020.

*Interoil har ikke balanseført goodwill per 01.01.2020, men innregnet goodwill i januar 2020

5. Metode

Formålet med dette kapittelet er å redegjøre for metoden vi har benyttet for å besvare oppgavens problemstilling. Dette presenteres i 5.1 og 5.2. Videre har vi i 0 utformet vurderingskriterier som vi skal benytte i analysen. Disse har som hensikt å generalisere våre funn, og gi oss et grunnlag for å vurdere tilstrekkelighet. De vil derfor bidra til å besvare oppgavens problemstilling.

5.1 Valg av forskningsdesign

5.1.1 Forskningsdesign

Forskningsdesign defineres av Sallis, Gripsrud, Olsson & Silkoset (2021) som en beskrivelse av hvordan forskningsprosessen er strukturert for å besvare problemstillingen. Det legges særlig vekt på hvilke type data man trenger, hvordan man innhenter dem, og hvordan man planlegger å analysere dem. Sallis et al. (2021) fremlegger videre at det er normalt å kategorisere forskningsdesign i tre typer: eksplorerende, deskriptive og kausale. Eksplorerende design har som hensikt å gi innsikt og forståelse for tema man har mindre kunnskap om. Normalt starter man med å gjennomgå tidligere litteratur om temaet og om det finnes sekundærdata (Sallis et al., 2021). Sekundærdata kan forstås som data som allerede har blitt samlet inn av andre kilder for andre formål (Hansen, 2015). Deskriptive design benyttes derimot gjerne dersom man har en generell forståelse av problemet. Slike design egner seg når man ønsker å beskrive en situasjon i en spesifikk kontekst (Sallis et al., 2021). Kausale design benyttes videre når man ønsker å undersøke mulige effekter av en variabel på en annen, og innebærer stort sett at man gjennomfører en form eksperiment (Sallis et al., 2021).

Når man skal velge forskningsdesign anbefaler Sallis et al. (2021) å vurdere hvor mye man vet om området, og hvilke ambisjoner man har rundt analyse og forståelse av potensielle sammenhenger. Gjennom vår oppgave ønsker vi å undersøke om noteopplysningene til 14 selskaper i petroleumssektoren kan anses som tilstrekkelige for regnskapets brukere. Vi vil derfor i stor grad lene oss på sekundærdata i form av årsregnskap fra de respektive selskapene i utvalget. Oppgaven forutsetter også gjennomgående god kunnskap om IAS 36 og

petroleumssektoren. Derfor vil det for oss være nødvendig å benytte tidligere forskning og faglitteratur for å tolke og diskutere standarden. Det følger av dette at det naturlige utgangspunktet for oppgaven derfor blir å benytte et eksplorerende forskningsdesign.

5.1.2 Kvalitativ metode

Normalt er det vanlig å kategorisere data man samler inn for å besvare et forskningsspørsmål som enten kvantitativ eller kvalitativ. Johannessen, Christoffersen & Tuft (2020) forklarer at ved bruk av kvantitative metoder teller man opp fenomener. Med andre ord kan kvantitative data gjerne kategoriseres i form av tall eller lignende. Kvalitativ data er derimot gjerne mer detaljert og utfyllende informasjon (Johannessen et al., 2020) og vil typisk uttrykkes som ord.

I denne oppgaven har vi valgt en kvalitativ metode for å besvare problemstillingen. Vi begrunner dette valget gjennom at den regnskapsinformasjonen vi skal innhente til analyse i stor grad er noteopplysninger uttrykt ved ord, hvor selskap forklarer forhold og prinsipper lagt til grunn ved utarbeidelse av årsregnskapet. Samtidig vil det også forekomme innslag av kvantitative størrelser i form av tall som fremgår i regnskapet. Fokuset vårt er imidlertid å vurdere om noteinformasjonen er tilstrekkelig for regnskapets brukere, og da synes en kvalitativ orientert metode å være den beste tilnærmingen.

For å besvare problemstillingen er vår metode å gjennomføre en dokumentanalyse. Dokumentanalyse kan forstås som en systematisk handling for å gjennomgå og evaluere dokumenter (Bowen, 2009). Dokumentanalyse blir oftest benyttet som et komplement til andre forskningsmetoder, men blir tidvis også benyttet som en frittstående forskningsmetode. Ettersom vi tar sikte på å innhente sekundærdata i form av regnskapsinformasjon som vi videre skal gjennomgå og evaluere i analysen, anser vi dokumentanalyse som en passende tilnærming for å besvare problemstillingen.

Bowen (2009) hevder at sammenlignet med andre kvalitativt orienterte metoder har dokumentanalyse flere fordeler og ulemper. Metoden regnes blant annet for å være effektiv, dokumentene er ofte lett tilgjengelige og blir ikke påvirket av studien som gjennomføres. Blant ulempene nevnes det blant annet at metoden innebærer risiko for seleksjonsbias. Dette kan forstås som et bias som oppstår som et resultat av at en seleksjonsprosess ved design og

gjennomføring av en forskningsmetode (Collier & Mahoney, 1996). I denne oppgaven gjennomfører vi selv seleksjonen av selskaper som blir en del av det endelige utvalget. Dette har vi tidligere adressert i delkapittel 4.1.1.

5.2 Validering og potensielle feilkilder

For å vurdere om analysen er hensiktsmessig gjennomført, er det sentralt å vurdere dens validitet og reliabilitet. Gjennom dette kan vi påse at våre funn og tolkninger er å anse som pålitelige og reflekterer virkeligheten.

Validitet kan forstås som dataens gyldighet. Sentrale spørsmål for å vurdere validiteten er hvor godt eller hvor relevant dataen representerer fenomenet (Johannessen et al., 2020, s. 43). Med andre ord handler det om i hvilken grad analysen lykkes i å måle det den er tiltenkt til å måle. Vi undersøker om et utvalg selskaper innenfor petroleumssektoren rapporterer tilstrekkelig noteinformasjon i forbindelse med nedskrivning av goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid. Data vi benytter for å undersøke dette er noteopplysninger fra årsregnskapene til 14 selskaper innenfor petroleumssektoren, som har balanseført goodwill og/eller andre immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid som er gjenstand for en årlig nedskrivningstest. Vi er av den oppfatning at det er lite som tilsier at annen tilgjengelig data er mer relevant enn den vi har benyttet.

En trussel mot validiteten til forskning utført med kvalitative metoder er det såkalte «researcher bias» som oppstår som følge av selektiv utvelgelse og nedtegning av data (Johnson, 1997). Angående utvelgelse av selskap, har vi adressert våre tiltak mot dette i 4.1.1. Vi mener imidlertid at det også kan være en viss risiko for selektiv utvelgelse av data. Vi prøver å minimere dette ved hjelp av kryssjekking, samt at våre vurderingskriterier er utarbeidet i forkant av analysen for å fremme objektivitet. Vi anerkjenner likevel risikoen for biased seleksjon av materiale fra årsregnskapene, og prøver etter beste evne å forholde oss nøytrale til data som fremkommer.

Reliabilitet kan forstås som hvor pålitelig og nøyaktig dataen er (Johannessen et al., 2020, s. 27). Dette omfatter også hvordan data er samlet inn, og hvordan den er bearbeidet. I vår

analyse har vi benyttet sekundærdata i form av årsregnskap for 2020. Ettersom årsregnskapene er kontrollert og godkjent av revisor, anser vi dette datagrunnlaget som pålitelig og nøyaktig. Vi mener derimot at reliabilitetsrisiko for vår oppgave handler mer om datainnhenting og bearbeidelse. Ettersom dokumentanalyse av natur innebærer mye tolkning av data, medfører dette risiko for at resultater ville vært ulike dersom samme analyse enten ble gjennomført på forskjellige tidspunkt eller av ulike mennesker. Et tiltak mot dette kan være å innhente data ved forskjellige omstendigheter (Roberts & Priest, 2006, s. 43). Da vi har delt datainnhenting for de 14 selskapene i vårt utvalg mellom oss, kan det tenkes at dette innebærer risiko for svekket reliabilitet.

For å motvirke dette har vi tatt tiltak. Gjennomgang av det første foretaket gjennomførte vi sammen, for å etablere felles prinsipper og fremgangsmåte som begge ville benytte i prosessen videre. Deretter tok vi for oss halvparten av de resterende foretakene hver. Etter fullført datainnhentning gjennomførte vi samme prosess med hverandres selskap i et nytt dokument, slik at man ikke kunne lene seg på tidligere innhentet data fra motpart. Da dette var ferdig sammenstilte vi alle funn, og i de tilfeller hvor det var avvik mellom konklusjoner diskuterte vi oss frem til riktig løsning. I det store og det hele hadde vi sammenfallende funn, noe vi anser som en indikasjon på at innhentet data kan regnes som fullstendig.

5.3 Vurderingskriterier basert på notekravene i IAS 36

I dette delkapittelet vil vi presentere de vurderingskriteriene vi har lagt til grunn for å vurdere om selskapene rapporterer tilstrekkelig etter de relevante noteopplysningene. Oppgavens metode med vurderingskriterier er et resultat av flere årsaker. For det første er et av de viktigste formålene med å utarbeide vurderingskriterier at det hjelper oss med å få skilt ut enkeltparagrafer eller bokstaver hvor standarden krever flere unike opplysninger. På denne måten kan vi i størst mulig grad for et enkeltsselskap få binære utfall for de enkelte vurderingskriterium. For det andre bidrar kriteriene gjennom nummerering til en struktur det er enklere å følge, ettersom vi har ekskludert flere av standardens notekrav fra oppgavens omfang. Grunnlaget for dette beskrives kort i 5.3.1. Videre mener vi også at vurderingskriteriene bidrar til å få frem essensen av enkeltkravene i standarden, ettersom formuleringene i en IFRS-standard gjerne er av en karakter som kan være komplisert å følge. Gjennom våre vurderingskriterier prøver vi derfor å forenkle disse formuleringene.

Vi presiserer videre at vurderingskriteriene tar utgangspunkt i vår tolkning av standarden. Samtidig har det i enkelte tilfeller oppstått utfordringer med å tolke hvilke opplysninger standarden krever. Som følge av dette har vi forsøkt å utarbeide generelle kriterier, hvor tolkningen av hva som regnes som tilstrekkelige noteopplysninger diskuteres, med forankring i relevante kilder, i kapittel 7.

5.3.1 Ekskluderte notekrav

Som tidligere beskrevet har vi valgt å se bort fra en rekke ulike noteopplysningskrav i denne oppgaven. Nedenfor, i Tabell 5.1, presenterer vi hvilke notekrav som er ekskludert.

Tabell 5.1: Oversikt over ekskluderte notekrav fra IAS 36

Note	Årsak til ekskludering
126	Notekravet gjelder opplysninger for enhver eiendelsklasse om omfang av nedskrivning og reversering. For goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid dekkes dette av andre krav.
127	Ren forklaringstekst som ikke oppstiller spesifikke krav til opplysninger.
128	Ren forklaringstekst som ikke oppstiller spesifikke krav til opplysninger.
129	Tilsvarende notekrav som 126 på segmentnivå, dekkes av andre krav.
130c	Notekravet gjelder for enkelteideler. Goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid allokeres til KGE-er eller grupper av KGE-er.
130d iii	Notekravet er knyttet til opplysninger om endringer vi ikke kan vite om har forekommet for et enkelt foretak.
130f	Notekravene dekkes tilstrekkelig av krav i IAS 36.134e.
131	Kravene er knyttet til opplysninger om forhold vi ikke kan vite om eksisterer for et enkelt foretak.
132	Oppfordringskrav som ikke kan kontrolleres. IAS 36.134 dekker uansett samme formål for goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid.
133	Kravet er knyttet til opplysninger om forhold vi ikke kan vite om eksisterer for et enkelt foretak.
135	Kravet er knyttet til opplysninger om forhold vi ikke kan vite om eksisterer for et enkelt foretak.
136	Ren forklaringstekst som ikke oppstiller spesifikke krav til opplysninger.
137	Ren forklaringstekst som ikke oppstiller spesifikke krav til opplysninger.

Merknad: Tabellen fremhever notekrav som oppgaven ikke tar for seg. I kolonne «Note» refererer vi til hvilken IAS 36-paragraf dette gjelder. Kolonnen «Årsak til ekskludering» viser en kort forklaring på hvorfor et notekrav er ekskludert fra oppgaven.

5.3.2 Strukturen til vurderingskriteriene

I dette delkapittelet presenteres strukturen på vurderingskriteriene vi har utformet for å besvare problemstillingen. Denne strukturen er sentral for resten av oppgaven, ettersom både kapittel 6 og 7 også følger den. Vi ønsker derfor å være tydelige på hvordan vurderingskriteriene er kategorisert og vil i det følgende beskrive dette.

Basert på de relevante notekravene i IAS 36 har vi totalt utarbeidet 35 vurderingskriterier. Kriteriene er igjen delt inn i 6 ulike kategorier, basert på hvilke foretak som må følge dem. Tabell 5.2 illustrerer hvilke karakteristikker et foretak skal ha for å være gjenstand for kriteriene i en gitt kategori. Årsaken bak dette strukturvalget er at en rekke noteopplysningskrav, og herunder vurderingskriterier, kun gjelder for enkelte foretak i utvalget. Derfor ønsker vi å samle alle kriterier som gjelder for de samme foretakene i en overordnet kategori.

Tabell 5.2: Oversikt over hvilke typer kriterier som inngår i de ulike kategoriene

Kategori 1	Omfatter kriterier som kun gjelder for foretak som har nedskrevet goodwill eller immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid.
Kategori 2	Omfatter kriterier som gjelder uavhengig av om foretak har nedskrevet goodwill eller immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid.
Kategori 3	Omfatter kriterier som kun gjelder for foretak som har benyttet bruksverdi til å beregne gjenvinnbart beløp.
Kategori 4	Omfatter kriterier som kun gjelder for foretak som har benyttet VVFSU til å beregne gjenvinnbart beløp.
Kategori 5	Omfatter kriterier som kun gjelder for foretak som har benyttet VVFSU, basert på diskonterte kontantstrømprognoaser, til å beregne gjenvinnbart beløp.
Kategori 6	Omfatter kriterier som kun gjelder for foretak som må presentere en sensitivitetsanalyse

Merknad: Tabellen gir en oversikt over hvilke typer kriterier som inngår i de ulike kategoriene. Fordelingen er gjort basert på ulike karakteristikker som foretak må ha for at de er gjenstand for kravene som kriteriene stiller.

5.3.3 Vurderingskriterier

Videre i denne delen vil vi beskrive de 35 vurderingskriteriene vi har utformet. Vurderingskriteriene innenfor hver kategori presenteres i tabellene 5.3-5.8. Hver tabell representerer derfor en kategori med tilhørende kriterier. Der hvor vi har gjort tilpasninger av kriteriene sammenlignet med standarden, har vi presisert dette i teksten tilknyttet den enkelte tabell. For hvert kriterium presenteres selve kriteriet øverst i kursiv. Enkelte kriterier har også en presisering i teksten under kriteriet, der vi finner det hensiktsmessig å utdype kriteriet.

Tabell 5.3: Vurderingskriterier i kategori 1

Nr.	Note	Vurderingskriterium
1	130a	<i>Foretaket presenterer opplysninger om de hendelser og omstendigheter som førte til nedskrivning for hver eiendel (herunder goodwill) eller KGE.</i> Hendelser og omstendigheter kan være både interne og eksterne faktorer som har ført til nedskrivning. Det kan følgelig være et bredt spekter av årsaker til en nedskrivning.
2	130b	<i>Foretaket opplyser om nedskrivningsbeløpet til goodwill</i>
3	130b	<i>Foretaket opplyser om nedskrivningsbeløpet til immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid</i>
4	130e	<i>Foretaket presenterer opplysninger om omfanget av eiendelens eller KGE-ens gjenvinnbare beløp og hvilken verdsettelsesmetode de har benyttet for å beregne det.</i> Omfanget viser til størrelsen på det gjenvinnbare beløpet. Verdsettelsesmetode refererer til om foretaket har benyttet bruksverdi eller VVFSU for å beregne det.
5	130d i	<i>Foretaket beskriver de ulike KGE-ene.</i> En beskrivelse av en KGE vil ifølge IAS 36.130d i være informasjon om KGE-en er en produksjonslinje, et anlegg, et virksomhetsområde, et geografisk område eller et rapporteringspliktig segment definert som i IFRS 8.
6	130d ii	<i>For hver KGE presenterer foretaket opplysninger om nedskrivningsbeløp for hver klasse av eiendeler.</i> En klasse av eiendeler er ifølge IAS 36.127 en gruppe eiendeler som er likeartet og som brukes på en lik måte i foretakets virksomhet.
7	130d ii	<i>Foretaket presenterer opplysninger om nedskrivningsbeløp for hvert rapporteringspliktige segment.</i> IAS 36.130d ii presiserer at dersom et foretak har flere rapporteringspliktige segmenter etter IFRS 8, må foretaket presentere nedskrivningsbeløp per rapporteringspliktig segment. Standardens ordlyd indikerer at dette kan presenteres på aggregert nivå, og derfor må det ikke splittes opp for hver klasse eiendeler. Dersom et foretak kun har ett rapporteringspliktig segment anses kriteriet uvesentlig.

Merknad: Tabellen presenterer vurderingskriteriene i kategori 1. Kriteriene gjelder kun for de foretak som har gjennomført en nedskrivning av goodwill eller immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid. Tabellen nummererer kriteriene og henviser til IAS 36-paragrafen som kriteriet er basert på. Selve kriteriet er presentert i kursiv, med tilhørende presisering i teksten under der vi har funnet dette relevant.

Tabell 5.3 viser kriteriene i kategori 1. Sammenlignet med standarden har vi gjort noen endringer av kriteriene der vi har funnet det hensiktsmessig. For IAS 36.130b, hvor et foretak skal opplyse om omfanget av nedskrivning, har vi valgt å splitte dette opp for goodwill og immaterielle eiendeler i to separate kriterier (2 og 3). Andre eiendeler anses ikke relevante for

oppgavens problemstilling. Vi har gjort det samme for IAS 36.130d ii gjennom kriteriene 6 og 7. Årsaken til dette er at kravet for opplysninger om omfang av nedskrivninger per segment kun gjelder de foretak som har flere enn ett rapporteringspliktig segment.

Tabell 5.4: Vurderingskriterier i kategori 2

Nr.	Note	Vurderingskriterium
8	134a	<i>Foretaket presenterer opplysninger om inngående og utgående balanseført verdi av goodwill for hver KGE eller gruppe av KGE-er.</i>
9	134b	<i>Foretaket presenterer opplysninger om inngående og utgående balanseført verdi av immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid (foruten goodwill) for hver KGE eller gruppe av KGE-er.</i>
10	134c	<i>Foretaket presenterer opplysninger om hvilken verdsettelsesmetode som er benyttet for å beregne gjenvinnbart beløp for hver KGE eller gruppe av KGE-er.</i> Verdsettelsesmetode refererer til om foretaket har benyttet bruksverdi eller VVFSU.

Merknad: Tabellen presenterer vurderingskriteriene i kategori 2. Kriteriene gjelder i utgangspunktet for alle foretak, uavhengig av nedskrivning av goodwill eller immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid. Tabellen nummererer kriteriene og henviser til IAS 36-paragrafen som kriteriet er basert på. Selve kriteriet er presentert i kursiv, med tilhørende presisering i teksten under der vi har funnet dette relevant.

Tabell 5.4 tar for seg kategori 2. Den omfatter vurderingskriterier basert på kriteriene i IAS 36.134 som gjelder uavhengig av nedskrivning. Kriteriene gjelder derfor i utgangspunktet for alle foretakene i utvalget, men det fordrer at de har eiendeler som er relevante for de ulike kriteriene i kategori 2. Sammenlignet med standarden er det for disse kriteriene ikke gjort noen endringer eller oppsplittinger.

Tabell 5.5: Vurderingskriterier i kategori 3

Nr.	Note	Vurderingskriterium
11	134d i	<i>Foretaket presenterer opplysninger om de viktigste forutsetningene benyttet for å beregne bruksverdi.</i> IAS 36.134d i fastslår at de viktigste forutsetningene er de som gjenvinnbart beløp er mest sensitiv overfor. Øvrige krav til forutsetninger dekkes i 134d ii, samt 134d iii-v for enkelte av forutsetningene.
12	134d ii	<i>Foretaket beskriver ledelsens metode for å fastsette verdien til hver av de viktigste forutsetningene</i>

13	134d ii	<p><i>Foretaket beskriver om verdien til hver av de viktigste forutsetningene gjenspeiler tidligere erfaringer og/eller eksterne informasjonskilder.</i></p> <p>Etter IAS 36.134d ii skal foretaket opplyse om verdien gjenspeiler tidligere erfaringer, eller hvis dette er hensiktsmessig, eksterne informasjonskilder. Dersom verdiene skiller seg fra tidligere erfaringer eller eksterne informasjonskilder, skal foretaket beskrive hvordan og hvorfor.</p>
14	134d iii	<p><i>Foretaket presenterer opplysninger om lengden på prognoseperioden for framskrevne kontantstrømmer, og en begrunnelse dersom lengden på perioden overstiger 5 år.</i></p> <p>Det fremgår av IAS 36.134d iii at perioden som foretaket har framskrevet kontantstrømmer over skal ha forankring i budsjetter/prognoser godkjent av ledelsen. Dersom et foretak benytter periode lengre enn 5 år skal det begrunnes hvorfor dette er berettiget.</p>
15	134d iv	<p><i>Foretaket presenterer opplysninger om benyttet vekstrate for fremskrevne kontantstrømmer utover prognoseperiode og en begrunnelse for å benytte en høy vekstrate hvis dette har forekommet.</i></p> <p>Det kan benyttes en vekstrate i terminalleddet for å ekstrapolere framskrivninger av kontantstrømmer lengre enn perioden til de siste budsjettene/prognosene. En høy vekstrate refererer til en vekstrate som overstiger en langsiktig gjennomsnittlig vekstrate for produktene, næringene eller stater som omfattes av foretakets virksomhet eller marked der eiendel benyttes, jf. IAS 36.134d iv.</p>
16	130g	<p><i>Foretaket presenterer opplysninger om diskonteringsrenten(e) benyttet i forrige periode</i></p> <p>Det siktes til diskonteringsrenten benyttet i forrige estimat på bruksverdi, i forbindelse med nedskrivningstest. Kravet gjelder kun de foretak som har nedskrevet, i henhold til standardtekst i IAS 36.130.</p>
17	134d v	<p><i>Foretaket presenterer opplysninger om verdien på benyttet diskonteringsrente(r)</i></p>
18	134d v	<p><i>Foretaket presenterer opplysninger om hvilken metode de har benyttet for å beregne diskonteringsrente(r)</i></p> <p>For metode siktes det til hvilken metode et foretak har benyttet for å beregne diskonteringsrenten, eksempelvis WACC eller CAPM.</p>
19	134d v	<p><i>Foretaket presenterer opplysninger om enkeltelementer i diskonteringsrenten(e)</i></p> <p>For enkeltelementer siktes det til de elementer som diskonteringsrenten består av. Dette kan eksempelvis være risikofri rente eller betaverdier. Det vektlegges at informasjonen som presenteres er spesifikk, og ikke generisk informasjon som ikke gir foretaksspesifikk informasjonsverdi hos regnskapsbrukeren.</p>
20	134d v	<p><i>Foretaket presenterer opplysninger om diskonteringsrenten(e) er før skatt</i></p> <p>I henhold til IAS 36.55 skal diskonteringsrenten i bruksverdideregningen være før skatt.</p>

Merknad: Tabellen presenterer de ulike vurderingskriteriene i kategori 3. Kriteriene gjelder kun for de foretak som har benyttet bruksverdi som metode for å beregne gjenvinnbart beløp. Tabellen nummererer kriteriene og henviser til IAS 36-paragrafen som kriteriet er basert på. Selve kriteriet er presentert i kursiv, med tilhørende presisering i teksten under der vi har funnet dette relevant.

Tabell 5.5 tar for seg kategori 3, som omfatter vurderingskriterier som gjelder de foretak som har benyttet bruksverdi som metode for å beregne gjenvinnbart beløp. Også for kriteriene i kategori 3 har vi gjort noen justeringer sammenlignet med standarden. Vi har splittet opp IAS 36.134d ii i to vurderingskriterier, herunder 12 og 13, for å få binære utfall. Videre har vi laget 5 kriterier for diskonteringsrenten. Vurderingskriterium 16 sikter til opplysninger for forrige periodes diskonteringsrente. Kriteriet skiller seg fra de andre, ettersom det er basert på IAS 36.130g, og derfor kun gjelder de foretak som har gjennomført nedskrivning. Ytterligere har vi splittet opp IAS 36.134v i 4 selvstendige vurderingskriterier 17-20. Vårt inntrykk av standardens tekst for dette kravet er at den ikke fremstiller tydelig hvilke opplysninger man kan forvente at et foretak presenterer om diskonteringsrenten. Relatert til problematikken trekker Finanstilsynet frem at forutsetningene i bruksverdiberegningen ofte er av en slik karakter at de er gjenstand for kravene i IAS 1.125, og det derfor for disse bør gis opplysninger i henhold til IAS 1.125 og 1.129 (2016, s. 24). Vi mener dette gir en basis for utarbeidelsen av kriteriene 17-20. Disse kriteriene gir et bilde på hva vi forventer at foretakene i utvalget presenterer informasjon om.

Tabell 5.6: Vurderingskriterier i kategori 4

Nr.	Note	Vurderingskriterium
21	134e	<i>Foretaket presenterer opplysninger om valg av verdsettelsesmetode(r) benyttet for å måle VVFSU.</i> Dersom VVFSU er beregnet gjennom noterte priser for en identisk enhet, gjelder ikke kravene i IAS 36.134e.
22	134e i	<i>Foretaket presenterer opplysninger om de viktigste forutsetningene benyttet for å beregne VVFSU.</i> IAS 36.134e i fastslår at de viktigste forutsetningene er de som gjenvinnbart beløp er mest sensitivt overfor.
23	134e ii	<i>Foretaket beskriver ledelsens metode for å fastsette verdien til hver av de viktigste forutsetningene</i>
24	134e ii	<i>Foretaket beskriver om verdien til hver av de viktigste forutsetningene gjenspeiler tidligere erfaringer og/eller eksterne informasjonskilder.</i> Etter IAS 36.134e ii skal foretaket opplyse om verdien gjenspeiler tidligere erfaringer, eller hvis dette er hensiktsmessig, eksterne informasjonskilder. Dersom verdiene skiller seg fra tidligere erfaringer eller eksterne informasjonskilder, skal foretaket beskrive hvordan og hvorfor.
25	134e iiA	<i>Foretaket presenterer opplysninger om kategoriseringen for VVFSU i virkelig verdi-hierarkiet</i> Slik det fremgår av IFRS 13.72 består virkelig verdi-hierarkiet av tre nivåer: nivå 1, nivå 2 og nivå 3. Disse nivåene kategoriserer ulike former for inndata benyttet i verdsettelsen.
26	134e iiB	<i>Foretaket presenterer opplysninger om endring av verdsettelsesmetode hvis dette har forekommet.</i> Foretaket skal opplyse om endring i verdsettelsesmetode og årsaken(e) til endringen. Endring i verdsettelsesmetode innebærer eksempelvis at det i foregående periode har blitt benyttet bruksverdi, og at foretaket nå benytter VVFSU basert på inndata tilhørende nivå 3 som verdsettelsesmetode.

Merknad: Tabellen presenterer de ulike vurderingskriteriene i kategori 4. Kriteriene gjelder kun for de foretak som har benyttet VVFSU som metode for å beregne gjenvinnbart beløp. Tabellen nummererer kriteriene og henviser til IAS 36-paragrafen som kriteriet er basert på. Selve kriteriet er presentert i kursiv, med tilhørende presisering i teksten under der vi har funnet dette relevant.

Tabell 5.6 tar for seg kategori 4 som inkluderer vurderingskriterier som gjelder de foretak som har benyttet VVFSU som metode for å beregne gjenvinnbart beløp. IAS 36.134e ii er splittet opp i to vurderingskriterier (23 og 24). Begrunnelsen for dette er tilsvarende som for vurderingskriteriene 12 og 13 under Tabell 5.5.

Tabell 5.7: Vurderingskriterier i kategori 5

Nr.	Note	Vurderingskriterium
27	134e iii	<i>Foretaket presenterer opplysninger om perioden kontantstrømprognoser er utarbeidet for.</i> I opplysninger siktes det til lengden på den eksplisitte prognoseperioden.
28	134e iv	<i>Foretaket presenterer opplysninger om vekstraten benyttet i framskrivninger av kontantstrømmer.</i> Det kan benyttes en vekstrate i terminalleddet for å ekstrapolere framskrivninger av kontantstrømmer lengre enn perioden til de siste budsjettene/prognosene. IAS 36.134e iv fremsetter ingen krav til begrunnelse for bruk av høyere vekstrate, sammenlignet med bruksverdi.
29	130f iii	<i>Foretaket presenterer opplysninger om diskonteringsrenten(e) benyttet i forrige periode</i> 130f iii omfatter to noteopplysningskrav. Det første kravet dekkes av vurderingskriterium 22. Det andre kravet er knyttet til presentasjon av diskonteringsrente(r) benyttet i forrige periode. Kravet gjelder kun de foretak som har nedskrevet, i henhold til IAS 36.130.
30	134e v	<i>Foretaket presenterer opplysninger om verdien på benyttet diskonteringsrente(r)</i>
31	134e v	<i>Foretaket presenterer opplysninger om hvilken metode de har benyttet for å beregne diskonteringsrente(r)</i> For metode siktes det til hvilken metode et foretak har benyttet for å beregne diskonteringsrenten, eksempelvis WACC eller CAPM.
32	134e v	<i>Foretaket presenterer opplysninger om enkeltelementer i diskonteringsrenten(e)</i> For enkeltelementer siktes det til de elementer som diskonteringsrenten består av. Dette kan eksempelvis være risikofri rente eller betaverdier.

Merknad: Tabellen presenterer de ulike vurderingskriteriene i kategori 5. Kriteriene gjelder kun for de foretak som har benyttet VVFSU, basert på diskonterte kontantstrømprognoser, som metode for å beregne gjenvinnbart beløp. Tabellen nummererer kriteriene og henviser til IAS 36-paragrafen som kriteriet er basert på. Selve kriteriet er presentert i kursiv, med tilhørende presisering i teksten under der vi har funnet dette relevant.

Tabell 5.7 tar for seg vurderingskriterier i kategori 5. Kategorien gjelder for de foretak som har benyttet VVFSU, basert på diskonterte kontantstrømprognoser, for å beregne gjenvinnbart beløp. Opplysninger om diskonteringsrente er splittet opp i 4 kriterier, 29-32. Begrunnelsen for dette er den samme som for diskonteringsrenten ved bruk av bruksverdi.

Tabell 5.8: Vurderingskriterier i kategori 6

Nr.	Note	Vurderingskriterium
33	134f i	<i>Foretaket presenterer opplysninger om beløpet som KGE-ens gjenvinnbare beløp overstiger balanseført verdi med.</i> Beløpet som gjenvinnbart beløp overstiger balanseført verdi med tilsvarende differansen mellom de to beløpene. Differansen kalles for «headroom».
34	134f ii	<i>Foretaket presenterer opplysninger om verdien som er henført til de aktuelle forutsetningene.</i> Verdien som det henvises til er verdien av forutsetningen som benyttes i beregningen av gjenvinnbart beløp. Dette gjelder kun de forutsetninger hvor en endring innenfor et rimelig mulighetsområde ville medført at balanseført verdi overstiger det gjenvinnbare beløpet i henhold til IAS 36.134f.
35	134f iii	<i>Foretaket presenterer opplysninger om beløpet som verdien til de aktuelle forutsetningene må endres med, for at gjenvinnbart beløp skal være lik balanseført verdi.</i> Beløpet som det henvises til er hvor mye forutsetningen må endres for at gjenvinnbart beløp skal bli lik balanseført verdi. Dette omtales gjerne som «break-even-nivået».

Merknad: Tabellen presenterer de ulike vurderingskriteriene i kategori 6. Kriteriene gjelder kun for de foretak som skal presentere en sensitivitetsanalyse. Tabellen nummererer kriteriene og henviser til IAS 36-paragrafen som kriteriet er basert på. Selve kriteriet er presentert i kursiv, med tilhørende presisering i teksten under der vi har funnet dette relevant.

Tabell 5.8 tar for seg vurderingskriteriene i kategori 6. Disse kriteriene gjelder for de foretak som må presentere sensitivitetsanalyse. Kriteriene tilsvarende kravene som standarden fremsetter.

6. Funn

I dette kapittelet skal vi se nærmere på hvilke noteopplysninger selskapene i utvalget vårt gir i praksis. Strukturen i dette kapittelet er basert på strukturen på våre vurderingskriterier. Denne delen har derfor 6 delkapitler, som tilsvarer de 6 kategoriene med vurderingskriterier presentert i kapittel 5. Vi presiserer at selv om informasjon blir presentert og henført et vurderingskriterium, gjennomføres tilstrekkelighetsvurderingen i kapittel 7. Dette er derfor kun en måte å strukturere informasjonen som fremgår på, slik at den kan diskuteres ytterligere i neste kapittel. I hvert delkapittel presenterer vi først hvilke foretak som skal rapportere informasjon i forbindelse med de aktuelle vurderingskriteriene. Deretter presenterer vi informasjonen som fremgår av de respektive selskapenes regnskap. For enkelte funn har vi også presentert en figur der hvor dette er hensiktsmessig. Disse illustrerer variasjonen i opplysninger som foretakene gir.

6.1 Vurderingskriterier i kategori 1

Vurderingskriterium 1-7 er kriteriene i kategori 1 som kun er obligatoriske for de foretakene som har gjennomført en nedskrivning av goodwill eller immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid. Dette gjelder 11 av 14 foretak. De 11 foretakene er Aker BP, Aker Solutions, BW Energy, DNO, DOF, Equinor, Interoil, OKEA, Questerre, Subsea 7 og TGS.

Kriterium 1 krever at foretakene som har nedskrevet gir opplysninger om hvilke hendelser eller omstendigheter som har ført til nedskrivningen. Blant de 11 foretakene har samtlige presentert slike opplysninger. Nær samtlige presenterer hendelser eller omstendigheter i form av reduserte olje- og gassprisforventninger og/eller utfordrende markedsforhold i forbindelse med Covid-19-pandemien. BW Energy presenterer imidlertid en foretaksspesifikk hendelse som årsak for nedskrivningen. De rapporterer at de ikke har planer om å utvikle Kudu-feltet videre, og har derfor gjennomført en nedskrivning av investeringen i feltet.

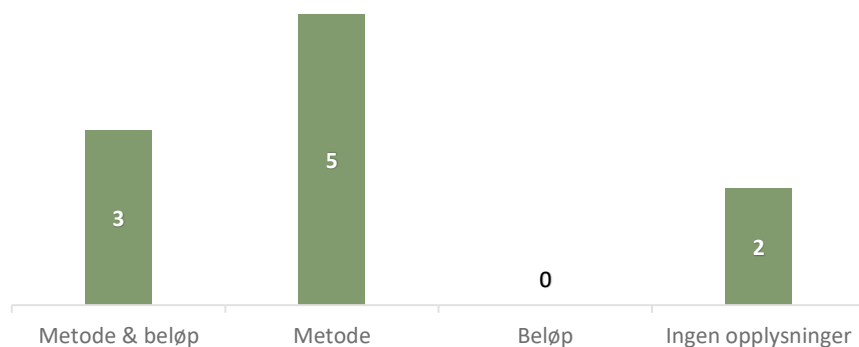
6.1.1 Nedskrivningsbeløp

9 av foretakene har gjennomført nedskrivning av goodwill. I henhold til kriterium 2 skal disse presentere opplysninger om nedskrivningsbeløpet. Alle foretakene presenterer et nedskrivningsbeløp, men hvilket nivå dette presenteres på varierer. Aker BP, DNO, Interoil og OKEA presenterer dette på KGE-nivå. Aker Solutions og DOF presenterer på segmentnivå. Equinor, Questerre og Subsea 7 presenterer kun det totale beløpet av goodwill som er nedskrevet.

6 foretak har gjennomført nedskrivning av immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid, og skal i forbindelse med kriterium 3 presentere nedskrivningsbeløpet. Samtlige presenterer et beløp, men presentasjonen varierer også her i form av hvilket nivå det presenteres på. DNO presenterer beløpet per KGE. Questerre har gjennomført en nedskrivning av balanseførte leteutgifter som de presiserer at gjelder for Kakwa-området, men har ikke presisert om dette er en selvstendig KGE. Ytterligere presenterer Aker BP, BW Energy, Equinor og TGS kun det totale beløpet.

6.1.2 Gjenvinnbart beløp

Det gjenvinnbare beløpet skal presenteres i forbindelse med vurderingskriterium 4. Foretak skal også presentere hvilken metode de har benyttet for å beregne beløpet.

Figur 6.1: Oversikt over funn relatert til vurderingskriterium 4

Merknad: Figuren illustrerer antall foretak som gir opplysninger om metode for å beregne gjenvinnbart beløp og selve det gjenvinnbare beløpet

Figur 6.1 Figur 6.1 illustrerer at kun 3 selskap, henholdsvis Aker BP, DNO og Equinor, har opplyst om både metode for beregning av gjenvinnbart beløp og selve beløpet. Aker BP og DNO presenterer gjenvinnbart beløp eksplisitt for de KGE-ene som er nedskrevet. Equinor opplyser derimot om gjenvinnbart beløp implisitt ved å presentere balanseført verdi etter nedskrivning per segment. Ingen foretak har opplyst om beløpet alene, men 5 av dem har kun opplyst om metode og utelatt gjenvinnbart beløp. DOF og OKEA har hverken opplyst om gjenvinnbart beløp eller presisert tydelig hvilken metode som er benyttet i beregningen.

6.1.3 Kontantstrømgenererende enheter

Det følger av vurderingskriterium 5 at foretak som har nedskrevet på KGE-nivå skal presentere en beskrivelse av KGE-en. Kriteriet gjelder 11 selskap og blant disse opplyser 8 av dem, henholdsvis BW Energy, DNO, DOF, Equinor, Interoil, OKEA, Subsea 7 og TGS om hvordan de inndeler i KGE-er. Dette opplyses i hovedsak i prinsippnoten eller tilsvarende note. Subsea 7 opplyser derimot om dette i note for goodwill, mens TGS gjør det samme i sin nedskrivningsnote. De 3 resterende selskapene opplyser i varierende grad. Fra Aker BP sitt regnskap fremgår kun den aktuelle informasjonen i årsrapporten, altså ikke av regnskapet i seg selv. Aker Solutions og Questerre presenterer ikke direkte hvordan de inndeler i KGE-er.

Videre anfører vurderingskriterium 6 at det skal presenteres opplysninger om omfanget av nedskrivninger per klasse eiendeler for hver KGE. Samtlige 11 foretak må presentere opplysninger i forbindelse med dette kriteriet. I tillegg skal foretakene som har flere rapporteringspliktige segment presentere nedskrivningsbeløp per segment, i henhold til vurderingskriterium 7. Dette gjelder 8 av de 11 foretakene, hvor unntakene er Aker BP, BW Energy og OKEA som kun har ett rapporteringspliktig segment.

Funnene knyttet til kriterium 6 viser varierende opplysninger. Aker BP, DNO, Interoil, OKEA og Subsea 7 viser alle nedskrivninger per KGE per eiendelsklasse. Videre har Aker Solutions, Questerre og TGS presentert omfanget av nedskrivninger per segment og eiendelsklasse. Til sist har BW Energy, DOF og Equinor ikke presentert omfanget av nedskrivninger per KGE.

Videre, for funnene knyttet til kriterium 7, presenterer 7 av 8 foretak nedskrivningsbeløp per segment. Interoil er det eneste foretaket som ikke oppgir informasjon om dette.

6.2 Vurderingskriterier i kategori 2

Vurderingskriterium 8-10 inngår i kategori 2, og gjelder uavhengig av om et foretak har gjennomført en nedskrivning, ettersom de er basert på krav i IAS 36.134. Derfor skal i utgangspunktet alle 14 foretak presentere informasjon i forbindelse med disse kriteriene.

6.2.1 Inngående og utgående balanseført verdi

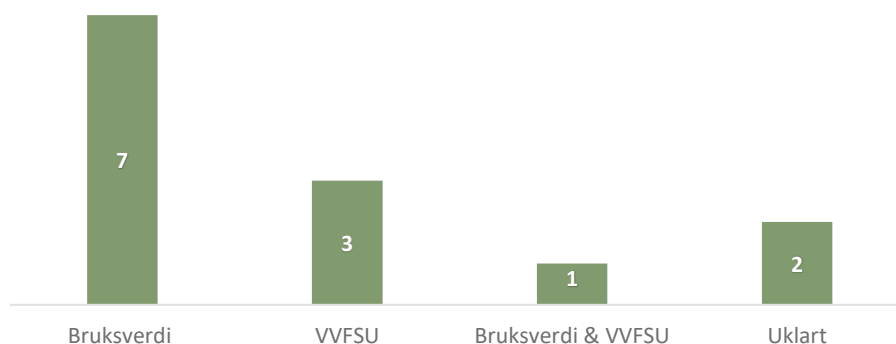
Vurderingskriterium 8 og 9 omhandler opplysninger om inngående- og utgående balanseført verdi for henholdsvis goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid. Selv om kriteriene gjelder for alle 14 foretak, vil de ikke være relevante dersom et foretak ikke har den aktuelle eiendelen.

Slik vi illustrerte tidligere i kapittel 4.2 var det 11 foretak som hadde balanseført goodwill per 01.01.2020. Det er disse foretakene som er gjenstand for kravet til kriterium 8. Våre funn viser at samtlige presenterte inngående- og utgående balanseført verdi av goodwill, men at det også her var variasjon på hvilket nivå dette ble presentert på. 6 foretak presenterte dette på KGE-, gruppe av KGE- eller segmentnivå. De øvrige 5 selskapene, Aker BP, DNO, Equinor, OKEA og Questerre, presenterte kun total inngående- og utgående balanseført goodwill.

Kapittel 4.2 illustrerer også hvilke 8 foretak som har balanseført immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid per 01.01.2020. Flere av disse immaterielle eiendelene omfattes av reglene i IFRS 6, som krever spesifikke indikasjoner på verdifall for at eiendelene skal testes for nedskrivning. Vi fant imidlertid at samtlige hadde slike indikasjoner, og derfor gjelder kriterium 9 for alle de 8 foretakene med balanseførte immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid. Våre funn viser at ingen av dem presenterte den balanseførte verdien på KGE-, gruppe av KGE- eller segmentnivå. Foretakene presenterte kun dette totalt.

6.2.2 Verdsettelsesmetode

Etter vurderingskriterium 10 skal det opplyses om hvilken verdsettelsesmetode som er benyttet for å beregne gjenvinnbart beløp i en nedskrivningstest. 13 av 14 foretak har gjennomført en slik test. BW Energy har nedskrevet alle sine immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid uten å gjennomføre nedskrivningstest. Foretaket forklarer at dette skyldes avvikling av et gassfelt som var under utvikling. Derfor skal 13 foretak presentere opplysninger knyttet til kriterium 10.

Figur 6.2: Oversikt over funn relatert til vurderingskriterium 10

Merknad: Figuren illustrerer antall foretak som gir opplysninger om at de benytter de ulike metodene for å beregne gjenvinnbart beløp. Søylene for bruksverdi gjelder de foretakene som kun har benyttet bruksverdi. Tilsvarende gjelder søylen for VVFSU. Søylen «Bruksverdi & VVFSU» sikter til foretaket som har oppgitt at de benyttet begge verdsettelsesmetodene i beregningen.

Våre funn for vurderingskriterium 10 er illustrert i Figur 6.2. Vi ser at 7 av 13 foretak presenterte opplysninger om at de kun benytter bruksverdi. Dette gjelder Akastor, Aker Solutions, Equinor, Magseis Fairfield, Odfjell Drilling, Subsea 7 og TGS. Videre fant vi at 3 av 13 foretak opplyste om at de kun benyttet VVFSU. Disse selskapene var Aker BP, InterOil og Questerre. Ytterligere fant vi at 1 av 13 foretak, DNO, benyttet både bruksverdi og VVFSU. De presenterer at for nedskrivningsvurderinger i Kurdistan-segmentet har de benyttet bruksverdi, mens for Faroe-segmentet har de benyttet VVFSU. Til sist fant vi at 2 av 13 foretak, DOF og OKEA, ikke presenterte tydelig hvilken verdsettelsesmetode de har benyttet for å beregne gjenvinnbart beløp.

Det faktum at DOF og OKEA ikke presenterer tydelig hvilken metode som ligger til grunn for beregningen, er problematisk. Hvilken verdsettelsesmetode man har benyttet legger føringer på hvilke andre notekrav et foretak er underlagt. Som følge av disse implikasjonene er vi derfor nødt til å gjøre en antakelse basert på øvrig informasjon som fremgår av regnskapet. På tross av ingen eksplisitte opplysninger, har vi vurdert det slik at gjenvinnbart beløp er basert på VVFSU for både DOF og OKEA. Årsaken til dette er at DOF opplyser om at meglerestimat er benyttet, og at bruksverdberegningen med tilhørende sensitivitetsanalyse er gjennomført for å validere meglerestimatene. For OKEA sin del så skriver foretaket at gjenvinnbart beløp er basert på fremtidige diskonterte kontantstrømmer etter skatt, og at en diskonteringsrente på 10 % er benyttet for å teste virkelig verdi. Dette peker også i retning av VVFSU.

6.3 Vurderingskriterier i kategori 3

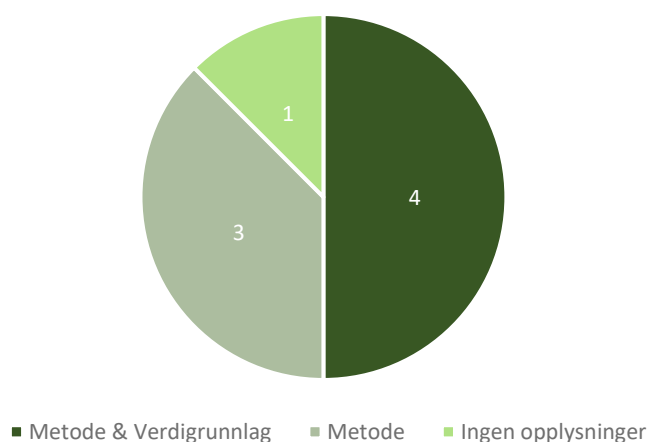
Vurderingskriterium 11-20 er krav i kategori 3, som er obligatoriske for alle foretak som har benyttet bruksverdi i beregningen av gjenvinnbart beløp. I henhold til Figur 6.2 fra delkapittel 6.2.2 gjelder dette for 8 av 14 foretak. Selskapene som omfattes av kravene i dette delkapittelet er derfor Akastor, Aker Solutions, DNO, Equinor, Magseis Fairfield, Odfjell Drilling, Subsea 7 og TGS. Dette gjelder for alle kriterier med unntak av kriterium 16, ettersom dette kriteriet er basert på et IAS 36.130-krav. Som følge av dette er det kun de som har gjennomført nedskrivning blant de 8 foretakene som er gjenstand for dette opplysningskravet.

6.3.1 Viktigste forutsetninger

Etter kriterium 11 skal foretak presentere hver av de viktigste forutsetningene som er lagt til grunn i bruksverdberegningen. Samtlige 8 foretak presenterer slike forutsetninger. Generelt er det flere forutsetninger som går igjen. Alle presenterer diskonteringsrente. Videre trekker flere foretak frem forutsetninger relatert til størrelsen på fremtidige kontantstrømmer, herunder EBITDA, omsetning og olje- og gasspriser. Videre fremgår det også for noen foretak forutsetninger om vekst i kontantstrømmene. Generelt fant vi at enkelte foretak gir mer detaljert informasjon om sine viktigste forutsetninger enn andre. DNO, Equinor og Odfjell Drilling opplyser for alle sine forutsetninger hvilken verdi de har henført dem.

Gjennomgående for resten av foretakene ser vi at de fleste opplyser om verdi på diskonteringsrenten og vekstrate, men ikke for de andre viktige forutsetningene.

Kriterium 12 er relatert til opplysninger om ledelsens metode for å fastsette verdien til hver av de viktigste forutsetningene, mens kriterium 13 knytter seg til om foretaket beskriver om verdien reflekterer tidligere erfaringer og/eller eksterne informasjonskilder. I Figur 6.3 ser vi en oversikt over våre funn for disse kriteriene.

Figur 6.3: Oversikt over funn relatert til vurderingskriterium 12 og 13

Merknad: Figuren illustrerer antall foretak som gir opplysninger om metode for å bestemme verdien av de viktige forutsetningene i bruksverdberegningen, samt om verdien har grunnlag i tidligere erfaring eller eksterne kilder.

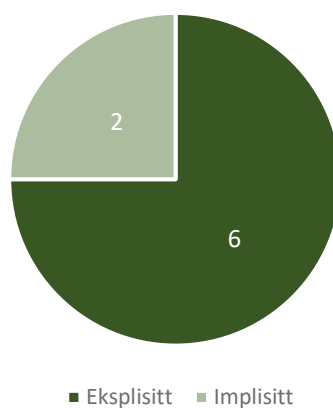
For kriterium 12 ser vi at 7 av 8 opplyser om ledelsens metode for å fastsette verdien til forutsetningene. Eneste foretak som ikke gjør dette, er Magesis Fairfield. Tidligere så vi at foretakene hadde ulike viktige forutsetninger. Som følge av dette varierer også metodene benyttet for å fastsette verdiene. Likevel ser vi på generelt grunnlag at mange av foretakene presenterer at verdien er fastsatt gjennom ledelsens vurderinger og estimater. Eksempelvis presenterer DNO at verdien på langsiktige olje- og gasspriser er basert på ledelsens estimater. Vi ser også at mange foretak benytter markedsdata for å fastsette verdiene. For forutsetningen om de kortsiktige olje- og gasspriser gjør DNO også dette.

Hva gjelder kriterium 13 viser Figur 6.3 at 4 av 8 presenterer opplysninger om hvorvidt verdier for forutsetningene reflekterer tidligere erfaringer og/eller ekstern informasjon. Disse 4

foretakene er Akastor, DNO, Odfjell Drilling og Subsea 7. Eksempelvis ser vi at Akastor poengterer at verdien på sin EBITDA-forutsetning reflekterer historisk erfaring, men også en vurdering av fremtidig markedsutvikling. For eksterne informasjonskilder ser vi at eksempelvis Odfjell Drilling presenterer at sin benyttede vekstrate er konsistent med det som fremgår av industrirapporter.

6.3.2 Prognoseperiode

Vurderingskriterium 14 er knyttet til opplysninger om prognoseperioden. Dersom et foretak benytter periode som overstiger 5 år, skal dette også begrunnes. Kriteriet er basert på IAS 36.134 iii, og her presiseres det at perioden skal være forankret i finansielle budsjetter eller prognoser godkjent av ledelsen. Figur 6.4 viser at 6 av 8 foretak presenterer eksplisitte opplysninger om lengden på prognoseperioden. DNO og Equinor sine opplysninger er av en mer implisitt art. Begge foretakene opplyser om at prognoseperioden i enkelte tilfeller kan overstige 5 år, som følge av lengden på en eiendel eller KGE sin gjenværende utnyttbare levetid. Hvor lange disse levetidene er presenteres det imidlertid ikke opplysninger om. De 2 foretakene er i lys av disse opplysningene de eneste som er gjenstand for kravet om begrunnelse for å benytte prognoseperiode som overstiger 5 år.

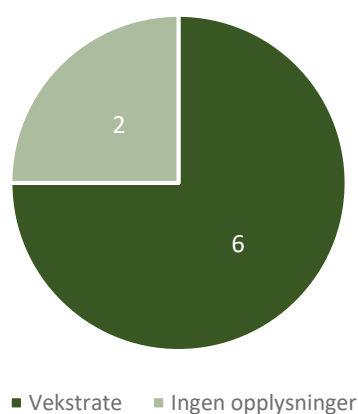
Figur 6.4: Oversikt over funn relatert til vurderingskriterium 14

Merknad: Figuren illustrerer antall foretak som gir eksplisitte eller implisitte opplysninger om lengden på prognoseperioden benyttet i beregningen av bruksverdi.

Blant foretakene fant vi også at 4 av 8 presenterer opplysninger om periodens forankring i finansielle budsjetter eller prognoser. Blant foretakene som gjør dette, poengteres dette generelt i en kort setning. Eksempelvis skriver Akastor at ledelsen har utarbeidet eksplisitte kontantstrømestimater basert på budsjetter, og at utover 5 år er kontantstrømmene ekstrapolert ved hjelp av en vekstrate.

6.3.3 Vekstrate

Vurderingskriterium 15 er knyttet til opplysninger om vekstraten benyttet i bruksverdiregningen for ekstrapoleringsperioden. Foretak som benytter en vekstrate som overstiger den langsiktige gjennomsnittlige vekstraten til produktene, industriene eller i staten(e) som foretaket driver sin virksomhet i, eller for markedet som KGE-en eller grupper av KGE-er hører til, må presentere en begrunnelse for dette.

Figur 6.5: Oversikt over funn relatert til vurderingskriterium 15

Merknad: Figuren illustrerer antall foretak som gir opplysninger om hvilken vekstrate de har benyttet i beregningen av bruksverdi.

Figur 6.5 illustrerer våre funn for de 8 foretakene som har benyttet bruksverdi. Vi finner at 6 av 8 foretak opplyser om benyttet vekstrate. For disse ser vi at vekstratene benyttet er i intervallet 0-2 %. Ingen av disse ratene synes å være over gjennomsnittet høye, og vi forventer følgelig heller ikke at noen opplyser begrunnelse for å ha benyttet høy vekstrate. Det har heller ingen av foretakene presentert opplysninger om. DNO og Equinor presenterer på sin side ikke opplysninger om vekstrate.

6.3.4 Diskonteringsrente

Vurderingskriteriene 16-20 er alle relatert til opplysninger om diskonteringsrenten. Kriterium 16 omhandler opplysninger om forrige periodes diskonteringsrente. Vi bemerker at dette kriteriet kun gjelder de foretak som har gjennomført nedskrivning og benytter bruksverdi. Dette er Aker Solutions, DNO, Equinor, Subsea 7 og TGS. Alle 8 foretak er imidlertid gjenstand for kriteriene 17-20. Opplysninger knyttet til disse kriteriene er henholdsvis diskonteringsrentens verdi, metode for å beregne den, rentens enkeltelementer og om hvorvidt renten presentert er før skatt. I det følgende vil vi presentere våre funn for hvert enkelt foretak knyttet til hvert kriterium de er gjenstand for.

Akastor oppgir at metoden for beregning av diskonteringsrentene er WACC for den industrien selskapet opererer innenfor. I beregningen av WACC opplyser selskapet om flere momenter. For det første er risikofri rente i kravet basert på renten for 10-årige statsobligasjoner ved tidspunktet for nedskrivningstest. De har videre estimert gjeldsgrad per selskap i porteføljen, samt justert diskonteringsrentene slik at de reflekterer ekstra markedsrisiko på kort og mellomlang sikt. Akastor har oppgitt diskonteringsrenter både før og etter skatt.

Aker Solutions presenterer at metoden for beregning av diskonteringsrente er WACC. Selskapet oppgir at de har beregnet WACC for hver enkelt KGE, og at disse diskonteringsrentene er hensyntatt landsspesifikke risikopremier og langsiktig risikofri rente. Aker Solutions oppgir diskonteringsrente før og etter skatt, og gir opplysninger om diskonteringsrente for forrige periode.

DNO presenterer diskonteringsrenter totalt, men har kun to rapporteringspliktige segmenter, «Kurdistan» og «North Sea». For KGE-ene i «Kurdistan»-segmentet beregnes gjenvinnbart beløp gjennom bruksverdi, mens for KGE-er i «North Sea»-segmentet beregnes dette ved VVFSU. Selskapet opplyser at metoden for beregning av diskonteringsrente er WACC. Blant elementene som inngår i WACC, presenterer foretaket at benyttet kapitalstruktur er hentet fra selskapets gjeld og egenkapital mot selskapsverdi-ratio per årsslutt. Videre er gjeldskostnad kalkulert per land gjennom CAPM-modellen, hvor de også tillegger en landrisikopremie. Benyttet betaverdi er basert på offentlig tilgjengelig data om selskapets beta. Selskapet oppgir

diskonteringsrente kun etter skatt, og gir opplysninger om diskonteringsrente for forrige periode.

Equinor oppgir at de benytter WACC som metode for beregning av diskonteringsrenten. Blant elementene som inngår i WACC opplyser Equinor at landrisiko hensyntas i det enkelte prosjekts kontantstrøm. Selskapet oppgir diskonteringsrente kun etter skatt, og gir opplysninger om diskonteringsrente for forrige periode.

Magseis Fairfield presenterer lite informasjon om diskonteringsrenten. Det eneste selskapet presenterer er et prosenttall på renten de har benyttet og at metoden for beregning er WACC. Selskapet presenterer ingenting om elementer som inngår i WACC, og heller ikke om diskonteringsrenten er før eller etter skatt.

Odfjell Drilling opplyser at de benytter WACC som beregningsmetode for renten. De presenterer ikke direkte noe om de elementer som inngår i WACC, men nevner at diskonteringsrentene reflekterer spesifikke risiko relatert til de relevante segmentene. Selskapet oppgir diskonteringsrente kun før skatt.

Subsea 7 presenterer at metoden for beregning av diskonteringsrenten er WACC, og foretaket beskriver at denne er tilpasset slik at den reflekterer en normal kapitalstruktur innenfor energisektoren. Utover dette opplyser de om at de ikke har benyttet risikopremier til diskonteringsrenten for individuelle KGE-er, ettersom kontantstrømmer for KGE-er er risikojusterte. Selskapet oppgir diskonteringsrente kun før skatt, og gir opplysninger om diskonteringsrente for forrige periode.

TGS oppgir at metoden for beregning av diskonteringsrenten er WACC. For elementer som inngår i WACC presiserer selskapet at diskonteringsrentene i de ulike KGE-ene varierer som et resultat av at de hensyntar landrisiko. Selskapet oppgir diskonteringsrente for de spesifikke segment kun før skatt. De totale gjennomsnittlige diskonteringsrentene oppgis både før og etter skatt, og de gir opplysninger om diskonteringsrente for forrige periode.

6.4 Vurderingskriterier i kategori 4

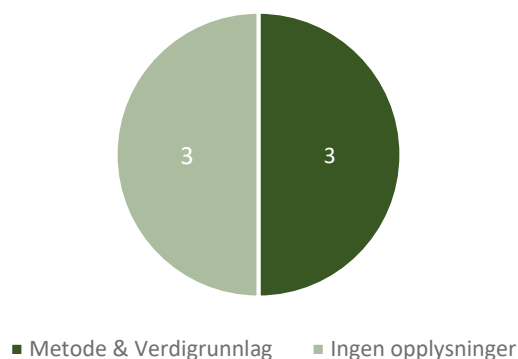
Vurderingskriteriene 21-26 i kategori 4 gjelder for de foretak som har benyttet VVFSU i beregningen av gjenvinnbart beløp. I henhold til tidligere funn fant vi at 6 foretak gjør dette. Disse 6 foretakene er Aker BP, DNO, DOF, Interoil, OKEA og Questerre.

Kriterium 21 er relatert til opplysninger om valg av verdsettelsesmetode for å beregne VVFSU. IFRS 13 åpner for flere ulike metoder for å beregne VVFSU. Hvis metoden innebærer bruk av noterte priser for identiske enheter, vil ikke et foretak være gjenstand for øvrige notekrav basert på IAS 36.134e, og dermed ikke vurderingskriterium 22-26. Våre funn viser imidlertid at ingen av foretakene benytter en slik metode. 5 av 6 foretak oppgir at de har benyttet diskonterte prognoser for kontantstrømmer. Det siste foretaket, DOF, oppgir at de har benyttet meglereestimater. Dermed er alle foretak gjenstand for vurderingskriterium 22-26.

6.4.1 Viktigste forutsetninger

Kriterium 22 krever opplysninger om de viktigste forutsetningene som ledelsen har basert beregningen av VVFSU på. Våre funn viser at 6 av 6 foretak presenterer opplysninger om disse forutsetningene. Hvilke forutsetninger som presenteres sammenfaller i stor grad med funnet for det tilsvarende kriterium 11 under bruksverdi.

Kriterium 23 er derimot relatert til opplysninger om metoden ledelsen har benyttet for å fastsette verdien til de viktigste forutsetningene, mens kriterium 24 er knyttet til om foretaket har beskrevet om verdien til en forutsetning reflekterer tidligere erfaringer og/eller eksterne informasjonskilder. Disse to kriteriene er tilsvarende kriterium 12 og 13 under bruksverdi. Funnene for kriterium 23 og 24 er illustrert i Figur 6.6.

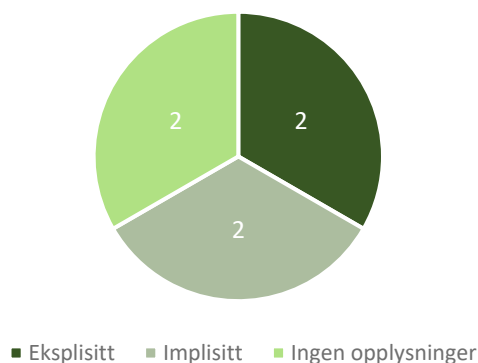
Figur 6.6: Oversikt over funn relatert til vurderingskriterium 23 og 24

Merknad: Figuren illustrerer antall foretak som gir opplysninger om metode for å bestemme verdien av de viktige forutsetningene i beregningen av VVFSU, samt om verdien har tidligere erfaring eller eksterne kilder som verdigrunnlag.

For kriterium 23 fant vi at 3 av 6 opplyste om metode. De samme 3 foretakene opplyste også om grunnlaget for å fastsette verdien av de viktige forutsetningene, slik kriterium 24 krever. De 3 foretakene var Aker BP, DNO og DOF. Blant disse så vi eksempelvis at Aker BP presenterte at prognoser for olje- og gasspriser er basert på ledelsens estimater som igjen er basert på tidligere erfaring, og eksternt informasjon i form av tilgjengelig markedsdata. DNO presenterte tilsvarende opplysninger. DOF skiller seg noe ut fordi foretaket benytter meglerestimater. Selskapet presenterer imidlertid tydelig hvordan meglerestimatene er beregnet. De presenterte også verdigrunnlaget, gjennom å vise at meglerestimatene ligger i skjæringspunktet mellom villig kjøper og villig selger. De resterende 3 foretakene, InterOil, OKEA og Questerre, presenterte ikke opplysninger relatert til kriterium 23 eller 24.

6.4.2 Nivå i virkelig verdi-hierarkiet

Vurderingskriterium 25 er knyttet til opplysninger om kategoriseringen av inndata til VVFSU-beregningen i virkelig verdi-hierarkiet. Funnet for dette kriteriet er illustrert i Figur 6.7. Vi ser derfra at 2 av 6 foretak presenterte eksplisitte opplysninger om kategoriseringen. Dette var Aker BP og DNO. De resterende 4 foretakene presenterte enten implisitte eller ingen opplysninger. InterOil og Questerre oppgir at ved måling av VVFSU benytter de diskonterte fremtidige kontantstrømmer, mens DOF og OKEA presenterte ingen opplysninger relatert til kriterium 25.

Figur 6.7: Oversikt over funn relatert til vurderingskriterium 25

Merknad: Figuren illustrerer antall foretak som gir eksplisitte, implisitte eller ingen opplysninger om hvilket nivå i IFRS 13 sitt virkelige verdi-hierarki som inndata i VVFSU-beregningen kategoriseres på.

Kriterium 26 krever at dersom et foretak har endret verdsettelsesmetode, skal det opplyse om endringen og årsaken til endringen. Aker BP opplyser som eneste foreta at metoden i 2020 tilsvarer metode brukt i 2019. For resterende foretak har vi gjort en gjennomgang av 2019-regnskapene for å undersøke om en endring har forekommet i 2020. Hverken DNO (2020, s. 51), DOF (2020, s. 60), Interoil (2020, s. 65), OKEA (2020, s. 56) eller Questerre (2020, s. 62) har benyttet en annen verdsettelsesmetode i 2019 sammenlignet med 2020. Derfor vil ingen av foretakene vil være gjenstand for dette kravet.

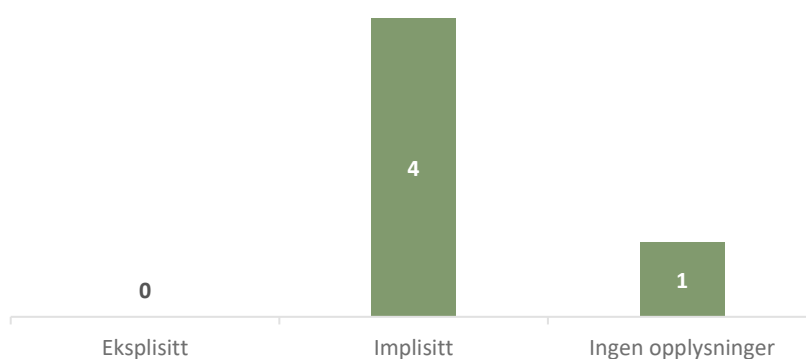
6.5 Vurderingskriterier i kategori 5

Vurderingskriterium 27-32 i kategori 5 gjelder for de foretak som har beregnet VVFSU gjennom diskonterte kontantstrømprognoser. Slik det fremgikk av funnet for kriterium 21 har 5 foretak gjort dette. Disse foretakene er Aker BP, DNO, Interoil, OKEA og Questerre.

6.5.1 Prognoseperiode

Kriterium 27 er knyttet til opplysninger om prognoseperioden. Sammenlignet med kriterium 14, prognoseperiode under bruksverdi, må foretakene imidlertid ikke begrunne perioder som overstiger 5 år. Standarden fremlegger heller ikke at perioden må være forankret i finansielle budsjetter eller prognoser fra ledelsen. For dette kriteriet finner vi at 0 av 5 foretak har gitt

eksplisitte opplysninger om lengden på prognoseperioden. 4 av 5 foretak har derimot gitt det vi vil beskrive som implisitte opplysninger. Aker BP, DNO og Interoil har uttrykt at prognoseperioden eller estimerte kontantstrømmer er basert på levetiden til oljefelt eller lisenser, men har ikke uttrykt hvor lang levetiden er. OKEA presenterer også en implisitt opplysning, gjennom å vise en oljeprisforutsetning med estimerte oljepriser 5 år frem i tid. Questerre presenterer hverken eksplisitte eller implisitte opplysninger relatert til kriterium 27. Funnene er oppsummert i Figur 6.8.

Figur 6.8: Oversikt over funn relatert til vurderingskriterium 27

Merknad: Figuren illustrerer antall foretak som gir eksplisitte, implisitte eller ingen opplysninger om lengden på prognoseperioden benyttet i beregningen av VVFSU beregnet med diskonterte kontantstrømprognoser.

6.5.2 Vekstrate

Vurderingskriterium 28 er knyttet til opplysninger om benyttet vekstrate for VVFSU-beregningen i ekstrapoleringsperioden. Sammenlignet med tilsvarende kriterium 15 for bruksverdi kreves det imidlertid ikke begrunnelse for å benytte vekstrate som overstiger langsiktig gjennomsnittlig rate i markedet. Våre funn viser at 0 av 5 presenterer eksplisitte opplysninger om vekstraten. Kun 1 av 5 foretak presenterer opplysninger som kan være relevant for kriteriet. Questerre viser en tabell for sin forutsetning om fremtidige olje- og gasspriser, hvor de for ekstrapoleringsperioden oppgir en gjennomsnittlig årlig vekst. Det oppgis imidlertid ingen øvrig informasjon om dette på tekstform.

6.5.3 Diskonteringsrente

Vurderingskriteriene 29-32 knytter seg til opplysninger om diskonteringsrenten. Kriterium 29 er relatert til opplysninger om benyttet diskonteringsrente fra forrige periode, og gjelder kun for foretak som har nedskrevet. Dette har imidlertid alle de 5 foretakene gjort. Derfor skal Aker BP, DNO, Interoil, OKEA og Questerre alle presentere informasjon relatert til kriteriene 29-32. Disse kriteriene omhandler henholdsvis opplysninger om diskonteringsrentens verdi, metode for å beregne den og rentens enkeltelementer. I det følgende vil vi presentere våre funn for hvert enkelt foretak relatert til disse kriteriene.

Aker BP presenterer at metode for beregning av diskonteringsrente er WACC. Opplysninger gitt om elementer i WACC er flere. Selskapet benytter kapitalstruktur fra en gruppe med tilsvarende selskap. Videre opplyses det at egenkapitalkostnaden er hentet fra forventet avkastning på investering for selskapets investorer. Gjeldskostnad er basert på rentebærende gjeld relatert til eiendelene. Til sist opplyses det om at betaverdier også er basert på offentlig markedsdata for en gruppe med tilsvarende selskap. Aker BP opplyser om forrige periodes diskonteringsrente.

DNO presenterer opplysninger om diskonteringsrenter per segment, men har kun to segmenter, der hvert segment benytter hver sin verdsettelsesmetode. Segmentet «North Sea» benytter VVFSU. Metode for beregning av diskonteringsrente er WACC. Opplysninger gitt om elementer i WACC er flere. Selskapet benytter kapitalstruktur hentet fra en gruppe med tilsvarende selskap. Egenkapitalkostnad er kalkulert på landsbasis ved hjelp av CAPM-modellen, hvor det også tillegges en risikopremie for landsspesifikk risiko. Videre er gjeldskostnad og betaverdi basert på verdier fra offentlig tilgjengelig data for en gruppe med tilsvarende selskap. DNO opplyser om forrige periodes diskonteringsrente.

Interoil oppgir at metoden for beregning av diskonteringsrente er WACC. Selskapet gir ingen opplysninger om elementer i WACC eller forrige periodes diskonteringsrente.

OKEA opplyser at metoden for beregning er WACC. De gir imidlertid ingen informasjon om enkeltelementer i WACC. Videre opplyser foretaket også om diskonteringsrenten for forrige periode.

Questerre gir ingen opplysninger om metode for beregning av diskonteringsrenten. Diskonteringsrenten er presentert som et intervall, både for nåværende og forrige periode.

6.6 Vurderingskriterier i kategori 6

Vurderingskriteriene i kategori 6 gjelder kriterium 33-35. Disse tar for seg standardens krav til hvordan et foretak skal presentere en sensitivitetsanalyse for nedskrivninger. Kriteriene gjelder kun de foretak som i beregningen av gjenvinnbart beløp har benyttet en forutsetning, som ved en endring innenfor et rimelig mulighetsområde, ville ført til at balanseført verdi av KGE-en eller gruppen av KGE-er overstiger dens gjenvinnbare beløp.

Kravene gjelder derfor ikke for de foretakene som har nedskrevet goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid i alle sine KGE-er eller grupper av KGE-er. De gjelder heller ikke dersom et foretak presiserer at ingen endring av de viktigste forutsetningene, innenfor et rimelig mulighetsområde, ville medført en nedskrivning.

Basert på dette har vi kommet frem til at 8 av 14 foretak i utvalget skal presentere en sensitivitetsanalyse, og dermed opplysninger knyttet til kriterium 33-35. Disse foretakene er Akastor, Aker BP, Aker Solutions, DNO, Equinor, Magseis Fairfield, Odfjell Drilling og TGS.

6.6.1 Headroom

Vurderingskriterium 33 krever at et foretak skal presentere det beløpet for en KGE eller gruppe KGE-er som gjenvinnbart beløp overstiger balanseført verdi med. Differansen omtales som «headroom». 0 av 8 foretak har presentert et eksplisitt beløp for headroom per KGE. Det eneste foretaket som kan hevdes å gi relevante opplysninger er Aker BP. De har opplyst om gjenvinnbart beløp og balanseført verdi for 2 av 3 KGE-er, som de har oppgitt at ville blitt påvirket av endringer av forutsetninger i forbindelse med nedskrivningstesten av goodwill. Samtidig finner vi at disse opplysningene er knyttet til de KGE-ene som er nedskrevet, og ikke KGE-en Alvheim hvor nedskrivning ikke har forekommet. Det var dermed denne KGE-en selskapet skulle gitt slike opplysninger om.

6.6.2 Verdien til de viktigste forutsetningene

I henhold til kriterium 34 skal et foretak oppgi den verdien de har henført til de viktigste forutsetningene i sensitivitetsanalysen. Vi poengterer at forutsetningene som er sentrale her er de som ved en endring innenfor et rimelig mulighetsområde ville medført at gjenvinnbart beløp er lik balanseført verdi. Det vil si at ikke nødvendigvis alle forutsetninger benyttet for å beregne det gjenvinnbare beløpet må presenteres i en sensitivitetsanalyse. Det sentrale for kriterium 34 er imidlertid at verdien på slike forutsetninger presenteres.

Våre funn knyttet til hvilke opplysninger som presenteres er varierende blant foretakene. 0 av 8 foretak presenterer verdier for alle sine viktigste forutsetninger. 6 av 8 foretak presenterer verdier på enkelte forutsetninger. Her ser vi gjennomgående at disse verdiene gjerne er knyttet til forutsetninger om diskonteringsrente, oljepris og valutakurser. Vi finner imidlertid også at tilnærmet ingen av disse oppgir verdier for eksempelvis EBITDA-margin og andre omsetningsrelaterte forutsetninger. Det eneste foretaket som gjør dette er Odfjell Drilling, som presenterer verdi for sin EBITDA-margin. Verdien er imidlertid presentert på intervallform per segment. For de resterende 2 foretakene, Akastor og Equinor, er vårt funn at det presenteres lite relevante opplysninger. Akastor har ikke presentert verdier for noen forutsetninger, mens Equinor gjør det uklart hvilke forutsetninger som er sentrale i sensitivitetsanalysen.

6.6.3 Endring av verdien til de viktigste forutsetningene

Det følger av vurderingskriterium 35 at et foretak skal for enhver KGE eller grupper av KGE-er oppgi det beløpet verdien til en forutsetning må endres for at gjenvinnbart beløp blir lik balanseført verdi. Dette refererer til det såkalte «break-even»-nivået.

Blant utvalget varierer det hvilke opplysninger som presenteres. Dette kan i hovedsak generaliseres til to kategorier. Den første er de selskap som presenterer hvordan en positiv/negativ endring ville medført endring i nedskrivningsbeløp. Eksempelvis presenterer Aker BP hvordan +/- 1 % endring for diskonteringsrenten ville medført en endret nedskrivning på henholdsvis 68 234 og -73 544. Totalt presenterer 5 av 8 lignende informasjon som dette, og disse selskapene er Aker BP, DNO, Equinor, Odfjell Drilling og TGS.

Den andre kategorien er de selskap som presenterer «break-even»-nivået. Disse selskapene fremlegger opplysninger om hvilke endringer av forutsetninger som ville medført at det det gjenvinnbare beløpet for vurderingsenheten blir lik den balanseførte verdien. Dette gjelder 3 av 8 selskap, og disse selskapene er Akastor, Aker Solutions og Magseis Fairfield. Måten «break-even»-nivå presenteres på varierer noe. Akastor og Aker Solutions presenterer dette som en del av teksten til sensitivitetsanalysen, mens Magseis Fairfield viser dette på tabellform.

7. Diskusjon

Kapittel 7 tar for seg funnene i kapittel 6 og diskuterer disse opp mot oppgavens problemstilling. For å gjøre dette vurderes selskapenes noteopplysninger mot vurderingskriteriene fra kapittel 0. Vurderingene om tilstrekkelighet diskuteres og underbygges av kilder som har tatt for seg lignende vurderinger. Enkelte kriterium er imidlertid såpass enkle av natur at de ikke åpner for drøftelse. De krever derfor ikke støtte i annen litteratur for å sikre en objektiv vurdering av tilstrekkelighet.

Kapittelets struktur tilsvarer strukturen på vurderingskriteriene, slik som i kapittel 6. Med andre ord tar vi utgangspunkt i kategoriene 1-6 for å danne strukturen. For enkelhets skyld vil vi også presentere hvilke foretak som vurderes for hvert kriterium. I slutten av hvert delkapittel oppsummerer vi resultatene for kategorien. Her presenterer vi først en tabell som viser hvor mange prosent av de aktuelle foretakene som vi mener har rapportert tilstrekkelig per vurderingskriterium. Resultatene i tabellen sees opp mot tidligere studier der hvor dette er hensiktsmessig. Videre danner oppsummeringen grunnlaget for å konkludere overordnet på vår problemstilling:

Rapporteres det tilstrekkelig i henhold til IAS 36 sine noteopplysningskrav om nedskrivninger av goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid i den norske petroleumssektoren?

7.1 Vurderingskriterier i kategori 1

Dette delkapittelet tar for seg vurderingskriteriene i kategori 1 som gjelder for de selskapene som har nedskrevet goodwill eller immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid. Disse selskapene er Aker BP, Aker Solutions, BW Energy, DNO, DOF, Equinor, Interoil, OKEA, Questerre, Subsea 7 og TGS.

Første vurderingskriterium ser på om foretakene har presentert opplysninger om hendelser og omstendigheter som har ført til nedskrivning. Av våre funn så vi at 11 av 11 foretak oppga informasjon om hendelser og omstendigheter som førte til sine nedskrivninger. Hva gjelder

innhold som skal presenteres om hendelser og omstendigheter, anfører FRC (2019, s. 11) at generisk språk ikke nødvendigvis kan regnes som informativt. Dette gjelder særlig i de tilfeller hvor hendelser og omstendigheter er foretaksspesifikke forhold. Selskapene i utvalget presenterer derimot hendelser og omstendigheter som i hovedsak er eksterne, makroøkonomiske forhold, som eksempelvis endrede prisforutsetninger som et resultat av Covid-19-pandemien. En regnskapsbruker vil antakeligvis ha kjennskap til at 2020 var et år preget av nedgangstider, og at disse hendelsene og omstendighetene for nedskrivning er de mest naturlige for regnskapsperioden. BW Energy presenterer derimot en selskapsspesifikk årsak til nedskrivning, i form av at ledelsen har valgt å ikke gå videre med planene om utvikling av Kudu-feltene. Vi mener denne informasjonen bør anses som konkret nok, da den både gir en relevant og dekkende fremstilling av hvilken hendelse eller omstendighet som medførte nedskrivning.

Samlet konkluderer vi derfor med at samtlige 11 selskap oppfyller vurderingskriterium 1.

7.1.1 Nedskrivningsbeløp

Slik det fremgår fra kapittel 6.1.1 har 9 foretak gjennomført nedskrivning av goodwill. Disse foretakene skal følgelig opplyse nedskrivningsbeløpet til goodwill i henhold til kriterium 2. Beløpet som skal oppgis er en kvantitativ størrelse, og oppfyllelse av kriteriet regnes derfor ikke som en kompleks vurdering. Hvilket nivå beløpet oppgis på er derimot gjenstand for noe diskusjon hvis det avviker fra det standarden anfører.

Blant de 9 selskapene som har nedskrevet goodwill, presenterer Aker BP, DNO, Interoil og OKEA nedskrivningsbeløpet på KGE-nivå, som også er i henhold til standarden. Dette anses derfor tilstrekkelig. Aker Solutions og DOF presenterer derimot dette på segmentnivå. Det fremgår ikke direkte fra standarden at et selskap kan presentere beløpet per segment. Et segment vil ofte bestå av flere KGE-er, og dette kan indikere at disse selskapene ikke har opplyst tilstrekkelig for vurderingskriterium 2. På en annen side åpner IAS 36.80a og b for at goodwill kan allokere på segmentnivå. DOF uttaler at goodwill allokere til grupper av KGE-er som er selskapets segmenter. Aker Solutions presenterer at gruppene av KGE-er som er identifisert representerer det nivået hvor goodwill overvåkes. Hvis goodwill ikke allokere på

lavere nivå enn dette, er det ikke mulig for foretaket å oppgi dette per KGE. Det fremgår imidlertid ingen informasjon om segmentnivået er det laveste mulige nivået hvor goodwill kan allokere for styringsformål i de aktuelle selskapene. Vår vurdering er derfor at disse selskapene ikke har oppgitt tilstrekkelig informasjon for kriterium 2, som følge av informasjonens manglende dekkende fremstilling i henhold til rammeverket. Vi poengterer derimot at hvis slik informasjon hadde fremkommet, burde kravet vært å anse som tilstrekkelig oppfylt. De resterende 3 selskapene som har nedskrevet goodwill, Equinor, Questerre og Subsea 7, presenterer beløp for nedskrevet goodwill på totalnivå. I henhold til standarden og tidligere diskusjon, anser vi ikke dette som tilstrekkelig oppfyllelse av vurderingskriterium 2.

Samlet oppsummerer vi derfor med at kun 4 av 9 foretak rapporterer tilstrekkelig etter kriterium 2.

6 av foretakene i utvalget har gjennomført nedskrivning av immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid. Disse må imøtekomme kriterium 3 sitt krav om å rapportere nedskrivningsbeløpet til immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid. Blant de 6 foretakene med slike eiendeler, var det kun DNO som presenterte dette nedskrivningsbeløpet per KGE. Tilsvarende som for goodwill anser vi dette som tilstrekkelig rapportering. Questerre har nedskrevet Kakwa-området, men har ikke eksplisitt presisert om dette regnes å være en selvstendig KGE. Det følger av deres informasjon presentert om rapporteringspliktige segmenter at Kakwa-området ikke er et selvstendig segment, og fra øvrig informasjon at det inngår i West Alberta-segmentet. Vi mener derfor at dette bør anses som god nok informasjon for at kriteriet bør regnes tilstrekkelig oppfylt. For de 4 øvrige selskapene, Aker BP, BW Energy, Equinor og TGS, presenteres nedskrivningsbeløp for immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid på totalnivå, og dette anser vi ikke som tilstrekkelig.

Totalt sett rapporterer dermed 2 av 6 foretak tilstrekkelig i henhold til kriterium 3.

7.1.2 Gjenvinnbart beløp

I delkapittel 6.1.2 så vi at kun 3 av 10 selskap opplyste om både gjenvinnbart beløp og beregningsmetode. De 3 var Aker BP, DNO og Equinor. For å rapportere tilstrekkelig i henhold til kriterium 4 må både beløp og metode presiseres. Dermed er det kun 3 av 10 selskap som potensielt kan ha rapportert tilstrekkelig.

Vurderingen av hva som regnes som tilstrekkelige opplysninger om beregningsmetode for gjenvinnbart beløp vil bli diskutert under vurderingskriterium 10, ettersom dette kriteriet behandler dette særskilt. Vi kan imidlertid påpeke at denne diskusjonen finner at både Aker BP, DNO og Equinor, rapporterer tilstrekkelig om metode. Videre vil derfor fokuset i tilstrekkelighetsvurderingen for kriterium 4 være om de 3 foretakene har rapportert tilstrekkelig om gjenvinnbart beløp. Delkapittel 6.1.2 fremhevet at Aker BP og DNO presenterte det gjenvinnbare beløpet for de KGE-er som er nedskrevet eksplisitt. DNO har tidligere fått påpekning fra Finanstilsynet om at gjenvinnbart beløp ikke fremkom av deres noteopplysninger, men har nå rettet opp i denne praksisen (Finanstilsynet, 2017). Dette er slik tilsynsorganet ønsker at informasjonen skal presenteres.

Equinor opplyste mer per segment fremfor per KGE. Equinor, tidligere Statoil, har før fått påpekning fra Finanstilsynet for å utelukkende gi aggregert informasjon om gjenvinnbart beløp. Finanstilsynet hevdet at dette ikke ga brukerne av regnskapet tilstrekkelig informasjon. Statoil stilte seg kritiske til påpekningen og hevdet at det var ansett som praksis i bransjen, samt at det ga regnskapsbrukeren tilstrekkelig informasjon til å få en forståelse for nedskrivningsgrunnlaget. Som et motsvar presiserte Finanstilsynet igjen at standarden er tydelig på at informasjonen skal gis per eiendel eller enhet, men trekker også inn IAS 1.31 om at vesentlighet skal vurderes ved utarbeidelse av noteopplysningene (Finanstilsynet, 2017).

På en side kan det argumenteres for at Equinor opplyser tilstrekkelig med tanke på rapportering per segment fremfor enhetsnivå, hvis vesentlighetsvurderingen tas i betraktning. På en annen side er både standarden og Finanstilsynet så tydelige på at det skal rapporteres om gjenvinnbart beløp på eiendels- eller enhetsnivå, at vi i vår vurdering heller mot at vurderingskriterium 4 om gjenvinnbart beløp ikke er tilstrekkelig oppfylt. Dette understøttes

av FRC, som har gjort en vurdering på hva som regnes som tilstrekkelige opplysninger om gjenvinnbart beløp. De presiserer at balanseført verdi av den nedskrevne eiendelen ikke nødvendigvis representerer gjenvinnbart beløp. Foretak skal derfor konstatere det gjenvinnbare beløpet (FRC, 2019, s. 13). I Equinor sitt tilfelle ville derfor FRC hevdet at selskapet ikke rapporterte tilstrekkelige opplysninger. Tar vi denne vurderingen i betraktning, sammen med Finanstilsynets påpekning om rapportering per segment, blir konklusjonen at Equinor ikke rapporterer tilstrekkelig etter vurderingskriterium 4.

Dermed er det kun 2 av 10 foretak som vi mener har rapportert tilstrekkelig etter vurderingskriterium 4.

7.1.3 Kontantstrømgenererende enheter

Blant de 11 selskapene som skal rapportere i henhold til vurderingskriterium 5, er det 3 av dem som ikke gir en beskrivelse av KGE-ene i notene. Disse rapporterer følgelig ikke tilstrekkelig noteinformasjon. De 8 andre gir en beskrivelse av KGE-ene, men opplyser om det i ulike noter. Enten fremgår dette i mer generelle noter som prinsippnotene eller regnskapsestimater og vurderinger, eller i mer spesifikke noter knyttet til nedskrivning eller goodwill. Samtlige foretak gir imidlertid brukeren grunnlag til å forstå hvordan selskapet deler inn KGE-er. Beskrivelsene gir dermed regnskapsbrukeren informasjonen som standarden krever.

Vi vurderer derfor at 8 av 11 rapporterer tilstrekkelig informasjon for vurderingskriterium 5.

Alle foretak som har gjennomført nedskrivning i 2020 skal følge vurderingskriterium 6 og opplyse om nedskrivningsbeløp per klasse av eiendeler for hver KGE. Det er imidlertid kun Aker BP, DNO, Interoil, OKEA og Subsea 7 som gjør dette. 3 andre selskap opplyser om nedskrivningsbeløp per eiendelsklasse for hvert segment. IAS 36.130 åpner imidlertid ikke opp for rapportering for en gruppe enheter som vurderingsenhet. Følgelig rapporterer de derfor ikke tilstrekkelig etter kriterium 6. BW Energy, DOF og Equinor rapporterer heller ikke tilstrekkelig noteinformasjon, fordi de hverken opplyser om omfanget av nedskrivning per KGE eller per segment.

Konklusjonen blir derfor at kun 5 av 11 foretak rapporterer tilstrekkelig informasjon for vurderingskriterium 6.

For vurderingskriterium 7 skal foretakene presentere opplysninger om nedskrivningsbeløp per segment. Aker BP, BW Energy og OKEA har kun ett rapporteringspliktig segment, og må derfor ikke å presentere informasjon i henhold til kriteriet 7. Blant de resterende 8 selskapene presenterer alle foruten Interoil opplysninger om nedskrivningsbeløp per segment. Presiseringen til vurderingskriterium 7 påpeker at nedskrivningsbeløp per segment kan rapporteres aggregert. Derfor regnes det tilstrekkelig at selskapene rapporterer totalt nedskrevet beløp per segment, uten ytterligere oppsplitting. Vår vurdering er derfor at 7 av 8 foretak gjenstand for vurderingskriterium 7 rapporterer tilstrekkelige opplysninger.

7.1.4 Oppsummering av kategori 1

Tabell 7.1 oppsummerer hvor mange prosent av de relevante foretakene som rapporterer tilstrekkelig i henhold til de ulike vurderingskriteriene i kategori 1.

Tabell 7.1: Oversikt over hvor mange prosent av foretakene som rapporterer tilstrekkelig i henhold til vurderingskriteriene i kategori 1

Nr.	Kort beskrivelse av kriteriet	Note	N	%
1	Opplysninger om hendelser og omstendigheter	130a	11	100 %
2	Nedskrivningsbeløpet til goodwill	130b	9	44 %
3	Nedskrivningsbeløpet til immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid	130b	6	33 %
4	Verdien av og metode for å beregne gjenvinnbart beløp	130e	10	20 %
5	Beskrivelse av KGE-er	130d i	11	73 %
6	Nedskrivningsbeløp for hver klasse av eiendeler per KGE	130d ii	11	45 %
7	Nedskrivningsbeløp per rapporteringspliktig segment	130d ii	8	88 %

Merknad: Tabellen viser de nummererte vurderingskriteriene i kategori 1, samt en kort beskrivelse av kriteriene og IAS 36-paragrafen de er basert på. For hvert kriterium representerer «N» det antallet foretak som er pålagt å rapportere etter kriteriet. Siste kolonne viser hvor mange prosent av «N» foretak som rapporterer tilstrekkelig i henhold til kriteriet.

Oppgavens formål er å vurdere om foretakene i utvalget rapporterer tilstrekkelig i henhold til notekravene i IAS 36. Derfor er det interessant å kunne si noe om hvordan foretakene rapporterer på kriteriene samlet sett. I gjennomsnitt for enkeltkriteriene i kategori 1 rapporterte 58 % av foretakene tilstrekkelig.

Vi ønsker å fremheve at kun 20 % av foretakene rapporterer tilstrekkelig på et så konkret krav som kriterium 4 stiller. Dette resultatet samsvarer med funnene til FRC sin gjennomgang av noterapporteringen til 20 britiske selskap. Her fant de at de fleste selskapene med nedskrivninger ikke opplyste om det gjenvinnbare beløpet til den nedskrevne eiendelen eller KGE-en (FRC, 2019, s. 13).

7.2 Vurderingskriterier i kategori 2

Dette delkapittelet tar for seg vurderingskriteriene i kategori 2. Disse kriteriene gjelder i utgangspunktet for alle foretakene, uavhengig av om de har foretatt nedskrivninger.

7.2.1 Inngående og utgående balanseført verdi

Kriterium 8 gjelder opplysninger om inngående og utgående balanseført verdi av goodwill for hver KGE eller gruppe av KGE-er. Kriterium 9 gjelder tilsvarende for immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid.

For kriterium 8, fant vi i delkapittel 6.2.1 at 5 av 11 selskap med balanseført goodwill ikke opplyste om dette beløpet. Blant de resterende 6 selskapene som rapporterte om de balanseførte verdiene av goodwill, rapporterte 2 dette på KGE-nivå og 4 på segmentnivå. Spørsmålet vi vurderer for å avgjøre tilstrekkelighet er derfor om de ulike segmentene kan regnes som en gruppe av enheter. Revisjonsselskapet Grant Thornton fremlegger at et segment kan regnes som en gruppe av KGE-er, og at goodwill kan allokere på driftssegmenter, men ikke på et høyere nivå enn dette (2021). Vi mener dette er en basis for å hevde at rapportering per segmentnivå kan være tilstrekkelig rapportering for notekravene i IAS 36.134. For selskap som kun har ett rapporteringspliktig segment, vil det imidlertid kreves at de balanseførte verdiene presenteres per KGE eller per en mindre gruppe KGE-er enn segment. For disse selskapene tilsvarer segmentnivå det totale nivået, og som tidligere nevnt må goodwill

allokeres på et lavere nivå enn dette. Alle de 4 selskapene som presenterer balanseført goodwill på segmentnivå har imidlertid flere rapporteringspliktige segment, og vi regner derfor disse opplysningene som tilstrekkelige. Dermed kan vi konkludere med at 6 av 11 selskaper rapporterer tilstrekkelig noteinformasjon for vurderingskriterium 8.

For vurderingskriterium 9 fant vi tidligere at 0 av 8 selskap rapporterte inngående og utgående balanseført verdi på KGE- eller gruppe av KGE-nivå. Samtlige gjorde dette aggregert for hele virksomheten. Det følger av diskusjon for kriterium 8 derfor at 0 av 8 selskap rapporterte tilstrekkelig for kriterium 9.

7.2.2 Verdsettelsesmetode

I delkapittel 6.2.2 så vi at 13 av 14 foretak skal opplyse om valg av metode for å beregne gjenvinnbart beløp i henhold til vurderingskriterium 10. Det følgende utdraget fra IE89 kan bidra som et eksempel på hva standardsetter anser som tilstrekkelig: «The recoverable amount of operation XYZ has been determined based on a value in use calculation.». Vår oppfatning er derfor at opplysninger bør anses tilstrekkelige såfremt metoden fremgår tydelig for regnskapsbrukeren.

Vi mener 11 av selskapene oppfyller notekravet fordi de eksplisitt uttrykker hvilken metode som ligger til grunn for gjenvinnbart beløp. DOF og OKEA uttrykte hverken klart eller eksplisitt hvilken metode de benyttet. Dette mener vi er problematisk, ettersom det fra brukerperspektivet kan påvirke relevansen av informasjonen som presenteres. Vår vurdering er derfor at foretakene ikke har opplyst tilstrekkelig for kriterium 10. På tross av likheter mellom kravene til noteopplysninger for bruksverdi og VVFSU, eksisterer det også særskilte notekrav for de enkelte metodene. Manglende opplysninger rundt noe så fundamentalt som beregningsmetode kan derfor få implikasjoner for brukerens verdi av regnskapets informasjon som helhet. Finanstilsynet er av samme oppfatning, og har tidligere kritisert Lerøy Seafood for å ikke opplyse eksplisitt om metode for beregning gjenvinnbart beløp (Finanstilsynet, 2015).

Oppsummert vurderer vi at 11 av 13 foretak rapporterer tilstrekkelig for vurderingskriterium 10.

7.2.3 Oppsummering av kategori 2

Tabell 7.2 oppsummerer hvor mange prosent av de relevante foretakene som rapporterer tilstrekkelig i henhold til de ulike vurderingskriteriene i kategori 2.

Tabell 7.2: Oversikt over hvor mange prosent av foretakene som rapporterer tilstrekkelig i henhold til vurderingskriteriene i kategori 2

Nr.	Kort beskrivelse av kriteriet	Note	N	%
8	Balanseført verdi av goodwill for hver KGE eller gruppe av KGE-er	134a	11	55 %
9	Balanseført verdi av immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid (foruten goodwill) for hver KGE eller gruppe av KGE-er.	134b	8	0 %
10	Metode for å beregne gjenvinnbart beløp for hver KGE eller gruppe av KGE-er.	134c	13	85 %

Merknad: Tabellen viser de nummererte vurderingskriteriene i kategori 2, samt en kort beskrivelse av kriteriene og IAS 36-paragrafen som de er basert på. For hvert kriterium representerer «N» det antallet foretak som er pålagt å rapportere i etter kriteriet. Siste kolonne viser hvor mange prosent av «N» foretak som rapporterer tilstrekkelig i henhold til kriteriet.

Kriteriene i kategori 2 gjelder i utgangspunktet alle foretakene i utvalget, men kriteriene er likevel ikke relevante for samtlige foretak. For de tre kriteriene i kategorien ser vi en stor variasjon i at rapporteringen. Samlet sett for de tre, rapporterte foretakene i snitt med en tilstrekkelig etterlevelse på 47 %.

André et al. (2018) så også på kravene som tilsvarer kriterium 8 og 9. Slik vi så i Tabell 3.1 fant forfatterne at 79,4 % (N = 355) rapporterte tilstrekkelig i henhold til IAS 36.134a. For IAS 36.134b fant studien at 50 % (N = 90) rapporterte tilstrekkelig. Vi ser altså at våre resultater indikerer en lavere grad av tilstrekkelig rapportering. Samtidig tyder også resultatene til André et al. på mangelfull rapportering etter de tilsvarende notekrav.

7.3 Vurderingskriterier i kategori 3

Dette delkapittelet skal diskutere rapporteringen for vurderingskriteriene i kategori 3. Her gjelder kriteriene kun for de foretakene som har benyttet bruksverdi til å beregne gjenvinnbart beløp. Fra utvalget gjelder dette Akastor, Aker Solutions, DNO, Equinor, Magseis Fairfield, Odfjell Drilling, Subsea 7 og TGS. Som presisert i innledningen til delkapittel 6.3 så gjelder samtlige av vurderingskriteriene i kategori 3 for disse foretakene, med unntak av kriterium 16.

7.3.1 Viktigste forutsetninger

Kriterium 11 påpeker at foretak skal informere om hver av de viktigste forutsetningene som bruksverdiberegningen baseres på. Våre funn fra tidligere viste at alle de 8 foretakene har rapportert hvilke forutsetninger som er viktige i bruksverdiberegningen, men informasjonen som ble presentert var varierende. Ordlyden i standarden tyder ikke på at det forventes omfattende opplysninger for hva som anses som de viktigste forutsetningene. Dette underbygges med eksempelet i IAS 36.IE89, hvor det presenteres følgende eksempler på hva som kan regnes som viktige forutsetninger: «Budgeted gross margins», «5-year US government bond rate», «Raw materials price inflation», «YEN/USD currency rate», og «Budgeted market share».

Til tross for at kriterium 11 er klar på at det er tilstrekkelig med opplysninger om hvilke forutsetninger som er de viktigste, har Finanstilsynet gitt flere påpekninger til selskap fordi de presenterer for lite informasjon om disse forutsetningene. Tilsynet trekker inn presentasjonsstandard IAS 1.125 og krever at foretak skal oppgi ytterligere informasjon. Også FRC mener at selskap må ta stilling til IAS 1.125 for å overholde kravene i IAS 36 (FRC, 2019, s. 26). I Finanstilsynets brev til Statoil ble det påpekt at selskapet skulle opplyst om verdien av de langsiktige prisforutsetningene som lå til grunn for fremtidig oljepris. Dette synes ikke å være et krav i henhold til IAS 36, men grunnet at Finanstilsynet (2016, s. 24) vektlegger IAS 1.125 i en rekke vurderinger av viktige forutsetninger i kontantstrømprognoiser, så velger vi å belyse problematikken. Presiseringen om IAS 1.125 må ses på som et tilleggskrav til IAS 36 i denne sammenheng. Vurderinger knyttet til om foretakene skulle presentert ytterligere informasjon om de ulike forutsetningene blir for lite

objektiv og strider imot oppgavens formål. Vår oppfatning, når vi ser bort fra eventuelle tilleggskrav som fremgår av IAS 1.125, er derfor at 8 av 8 foretak har opplyst tilstrekkelig etter kriterium 11.

Videre krever kriterium 12 opplysninger om hvilken metode som benyttes for å henføre en verdi til de ulike forutsetningene. Her illustrerer eksempelet IAS 36.IE89 hva som regnes som tilstrekkelig informasjon om metode. Eksempelvis viser det at dersom valutakursen gjennom budsjettperioden regnes som en viktig forutsetning, vil det være nok å opplyse om at metode for å beregne valutakursen er gjennomsnittlig terminkurs for budsjettperioden. Dersom en viktig forutsetning derimot er budsjetterte bruttomarginer, så vil det være tilstrekkelig å påpeke at forutsetningen er beregnet ut ifra perioden rett før budsjettperioden sine gjennomsnittlige bruttomarginer, justert for forventet effektivisering. Vi fant i 6.3.1 at 7 av 8 foretak rapporterte om benyttet metode. Foretakene som rapporterer om metode gir opplysninger på tilsvarende nivå som det illustrative eksempelet fremlegger. Derfor vurderer vi at 7 av 8 foretak rapporterer tilstrekkelig etter vurderingskriterium 12.

Kriterium 13 gjelder hva verdien henført til de viktige forutsetning er forankret i. Dersom en viktig forutsetning er valutakursen gjennom budsjettperioden, så sier IAS 36.IE89 at det er tilstrekkelig å opplyse om at verdien til valutakursen er konsistent med eksterne informasjonskilder. For budsjetterte bruttomarginer trekker IAS 36.IE89 frem at verdiene til forutsetningene er basert på tidligere erfaringer, bortsett fra effektivitetsforbedringer. Vår vurdering er derfor at tilstrekkelig informasjon for dette kriteriet vil være en informativ presisering slik som i det illustrative eksempelet. I 6.3.1 fant vi at 4 av 8 foretak ga opplysninger om forutsetningenes verdi var basert på tidligere erfaringer eller eksterne informasjonskilder. Vår oppfatning er at samtlige gjorde dette på en måte som samsvarte godt med eksemplene fra IAS 36.IE89. Vi mener derfor at 4 av 8 foretak opplyste tilstrekkelig informasjon for vurderingskriterium 13.

7.3.2 Prognoseperiode

Kriterium 14 er knyttet til opplysninger om lengden på den eksplisitte prognoseperioden i bruksverdiregningen. Et foretak skal også gi en forklaring dersom en periode på over 5 år er lagt til grunn. I delkapittel 6.3.2 fant vi at 6 av 8 foretak ga eksplisitte opplysninger om lengden på prognoseperioden. Vi fant også at 4 av 8 foretak opplyste om både prognoseperiode og hva perioden var forankret i. DNO og Equinor ga implisitte opplysninger, men oppga som de eneste foretakene at de tidvis benyttet lengre prognoseperiode enn 5 år. Dette ble begrunnet i at økonomisk levetid for en eiendel/KGE kunne overstige 5 år. Vi tar ikke stilling til forklaringens innhold, og konkluderer derfor med at begge opplysningene er tilstrekkelig informative. For å oppfylle kriterium 14 må imidlertid de resterende opplysningene om prognoseperiode også være tilfredsstillende.

IAS 36.IE89 viser et forslag til hvordan et foretak bør opplyse om prognoseperiode for en enkelt KGE: «That calculation uses cash flow projections *based on financial budgets approved by management covering a five-year period*». Dette peker mot at et foretak skal opplyse om lengden på prognoseperioden, samt hva denne lengden er basert på. At et foretak skal opplyse om lengden på perioden mener vi er så elementært at vi ikke finner det nødvendig å diskutere dette ytterligere. Dette anser vi derfor som et ufravikelig krav for tilstrekkelige opplysninger.

Det er derimot mer interessant å diskutere hvorvidt et foretak må opplyse om hvilken forankring perioden har, herunder i finansielle budsjetter eller prognoser godkjent av ledelsen, slik standarden fremsetter i IAS 36.134. Hverken Finanstilsynet eller FRC anfører hva det bør forventes at et foretak opplyser om i forbindelse med dette. Selv om IAS 36.IE89 presenterer slik informasjon, mener vi det kan diskuteres om dette bør regnes som et selvstendig opplysningskrav i den forstand. Det kan tenkes at standarden heller viser til korrekt fremgangsmåte for å finne prognoseperioden, fremfor at denne forankringen skal opplyses. Et foretak kan derfor vurdere det slik at dette fremgår implisitt i opplysningen om periodens lengde, og at det derfor ikke må opplyses.

Ytterligere, fra et brukerperspektiv, kan det stilles spørsmål om informasjonsverdien av det som presenteres rundt forankring i IAS 36.IE89. Vår oppfatning er at informasjonen her

hverken kan anses for å ha høy grad av relevans, eller representerer en dekkende fremstilling av budsjettene og prognosene. Samlet heller vi derfor mot at tilstrekkelighetskravet for vurderingskriterium 14 bør være at et foretak opplyser om lengden på prognoseperioden, og at de foretak som benytter periode på over 5 år må begrunne dette.

Samlet vurderer vi derfor at 6 av 8 foretak har opplyst tilstrekkelig informasjon for vurderingskriterium 14.

7.3.3 Vekstrate

Vurderingskriterium 15 krever opplysninger om vekstraten benyttet i framskrivninger av kontantstrømmer i ekstrapoleringsperioden. Vi fant i 6.3.3 at 6 av 8 selskap opplyser om vekstrate. Dette inkluderer også foretakene som rapporterer at de bruker en vekstrate på 0 %, eller ikke benytter vekstrate. De 2 selskapene som ikke presenterte benyttet vekstrate, var DNO og Equinor. Kriterium 15 oppstiller også at det skal begrunnes særskilt dersom benyttet vekstrate overstiger langsiktige gjennomsnittlig vekstrate til produktene, industri, staten eller marked KGE-en opererer i. Blant utvalget opplyser ingen om benyttet vekstrate over 2 %. Vi antar derfor at ingen av selskapene er gjenstand for dette kravet.

Tilstrekkelighetsvurderingen for kriterium 15 er derfor kun knyttet til om selskapet opplyser om vekstrate. IAS 36.IE89 viser et eksempel på hvordan standarden mener dette kan rapporteres: «Cash flows beyond that five-year period have been extrapolated using a steady 6.3 per cent growth rate. This growth rate does not exceed the long-term average growth rate for the market in which XYZ operates.». Fra dette ser vi at den valgte vekstraten kun oppgis uten ytterligere forklaring. De viser også til standardteksten gjennom å presentere at vekstraten ikke overstiger langsiktig gjennomsnittlig vekstrate for markedet XYZ opererer i. Som nevnt presenterer ingen av foretakene en vekstrate som skiller seg vesentlig fra resten. Kravet vi setter for tilstrekkelig noteopplysning er derfor at foretaket opplyser om vekstrate gjennom å oppgi vekstratens verdi i terminalleddet.

Oppsummert har derfor 6 av 8 foretak opplyst tilstrekkelig for vurderingskriterium 15. De to øvrige, Equinor og DNO, har ikke opplyst om benyttet vekstrate, og heller ikke at de ikke har benyttet vekstrate. Som følge av dette har de derfor ikke opplyst tilstrekkelig.

7.3.4 Diskonteringsrente

Vurderingskriterium 16 er knyttet til opplysninger om forrige periodes diskonteringsrente. Kravet gjelder kun de foretak som har gjennomført nedskrivning av goodwill eller immaterielle eiendeler. Vi fant at 5 selskap var gjenstand for kravet, og alle opplyste om forrige periodes diskonteringsrente. Dette problematiserer vi ikke ytterligere, og anser derfor at samtlige har opplyst tilstrekkelig for dette kriteriet.

Neste krav er opplysninger om verdien på benyttet diskonteringsrente, som stilles av vurderingskriterium 17. Diskonteringsrenten skal presenteres som en kvantitativ størrelse i form av et prosenttall eller lignende. Fra et tilstrekkelighetsperspektiv forventes det ikke mer enn dette for at kriteriet er tilstrekkelig oppfylt. Vi presiserer derimot at tilleggskrav til diskonteringsrenten, foruten den kvantitative størrelsen, kommer til syne i kriteriene 18-20. Vi fant at 8 av 8 foretak opplyser om et prosenttall for diskonteringsrenten, og følgelig anses kriteriet tilstrekkelig oppfylt for samtlige foretak.

Vurderingskriterium 18 stiller krav til opplysninger om benyttet metode for beregning av diskonteringsrenten. Tilstrekkelighetsvurderingen for dette punktet kunne i utgangspunktet blitt noe mer kompleks enn for de foregående vurderingskriteriene. Likevel fant vi i 6.3.4 at 8 av 8 foretak opplyser om at de benytter WACC for å beregne diskonteringsrenten. Ettersom IAS 36.A17 spesifiserer eksplisitt WACC som et eksempel på en metode man kan benytte, anser vi derfor kriteriet tilstrekkelig oppfylt for samtlige foretak.

Når det gjelder opplysninger om enkeltelementer i diskonteringsrenten, er det kriterium 19 som stiller krav til dette. Fra 6.3.4 fant vi at 6 av 8 selskap ga slike opplysninger. Kvaliteten på opplysninger var imidlertid varierende. Slik det fremgår av det konseptuelle rammeverket, er det ikke kvantitet av informasjon som er avgjørende, men heller kvaliteten. På tross av at mange foretak gir opplysninger, er vår oppfatning at det meste av informasjonen som presenteres ikke kan regnes tilstrekkelig på dette punktet. Vi poengterer at dette ikke handler om hva som er riktig praksis rundt diskonteringsrenten, men heller at et selskap fremlegger hvordan diskonteringsrenten er beregnet. Dette bidrar til å øke verdien av informasjonen for

en regnskapsbruker, gjennom økt verifiserbarhet. Ytterligere mener vi også at slik informasjon bidrar til en mer dekkende fremstilling av foretakets prosess for å fastsette diskonteringsrenten.

Akastor og DNO presenterer opplysninger vi mener burde regnes tilstrekkelige. Eksempelvis ser vi at DNO går gjennom, punkt for punkt, elementene de har lagt til grunn i WACC. Informasjonen illustrerer tydelig prosessen foretaket har lagt til grunn for å fastsette diskonteringsrenten. De resterende 6 foretakene anses ikke å oppfylle kriteriet tilstrekkelig. Her er det gjennomgående problemet at det enten presenteres for lite eller ingen informasjon, samt at informasjonen som presenteres er generisk med liten verdi for regnskapsbrukeren. Samlet konkluderer vi derfor med at 2 av 8 foretak har opplyst tilstrekkelig for vurderingskriterium 19.

Vurderingskriterium 20 gjelder opplysninger om diskonteringsrenten før skatt. For dette punktet fant vi at 5 av 8 foretak opplyser om diskonteringsrenten før skatt. Vi poengterer igjen at vår tilstrekkelighetsvurdering ikke tar utgangspunktet i det innholdet som presenteres, men heller hva det presenteres informasjon om. Derfor tar vi eksempelvis ikke stilling til om et selskap har omarbeidet diskonteringsrenten korrekt, eller opplysninger om dette, men derimot om de presenterer en diskonteringsrente før skatt. Gode noteopplysninger presenterer både diskonteringsrenten før- og etter skatt, slik at regnskapsbrukeren kan gjennomgå foretakets omarbeiding. Samtidig kan vi ikke forsvare dette som et minimumskrav for tilstrekkelige noteopplysninger, ettersom standarden tydelig anfører i IAS 36.55 at diskonteringsrenten i bruksverdiberegningen skal være før skatt. Samlet konkluderer vi derfor med at 5 av 8 foretak har opplyst tilstrekkelig.

7.3.5 Oppsummering av kategori 3

Tabell 7.3 oppsummerer hvor mange prosent av de relevante foretakene som rapporterer tilstrekkelig i henhold til de ulike vurderingskriteriene i kategori 3.

Tabell 7.3: Oversikt over hvor mange prosent av foretakene som rapporterer tilstrekkelig i henhold til vurderingskriteriene i kategori 3

Nr.	Kort beskrivelse av kriteriet	Note	N	%
11	Viktigste forutsetningene i beregning av bruksverdi	134d i	8	100 %
12	Ledelsens metode for å fastsette verdien til de viktigste forutsetningene	134d ii	8	88 %
13	Verdien til de viktigste forutsetningene er forankret i tidligere erfaringer og/eller eksterne informasjonskilder	134d ii	8	50 %
14	Lengden på prognoseperioden for fremskrevne kontantstrømmer, og begrunnelse dersom perioden overstiger 5 år	134d iii	8	75 %
15	Vekstrate for fremskrevne kontantstrømmer utover prognoseperiode, og begrunnelse for å benytte en høy vekstrate.	134d iv	8	75 %
16	Diskonteringsrenten(e) benyttet i forrige periode	130g	5	100 %
17	Verdien på benyttet diskonteringsrente(r)	134d v	8	100 %
18	Metode for å beregne diskonteringsrente(r)	134d v	8	100 %
19	Enkeltelementer i diskonteringsrenten(e)	134d v	8	25 %
20	Diskonteringsrenten(e) er før skatt	134d v	8	63 %

Merknad: Tabellen viser de nummererte vurderingskriteriene i kategori 3, samt en kort beskrivelse av kriteriene og IAS 36-paragrafen de er basert på. For hvert kriterium representerer «N» det antallet foretak som er pålagt å rapportere etter kriteriet. Siste kolonne viser hvor mange prosent av «N» foretak som rapporterer tilstrekkelig i henhold til kriteriet.

De 10 kriteriene i kategori 3 viser samlet sett i hvilken grad foretakene i vårt utvalg rapporterer i henhold til notekravene for bruksverdi. Gjennomsnittlig tilstrekkelig rapportering for disse kriteriene er 78 %. Det eneste kriteriet med under 50 % etterlevelse er kravet om opplysninger om enkeltelementer i diskonteringsrenten, hvor vi fant at 25 % ga tilstrekkelige opplysninger.

Generelt ser vi at foretakene i vårt utvalg gir tilstrekkelige opplysninger for kriteriene om bruksverdi i større grad enn for kriteriene i kategori 1 og 2. Samtidig finner vi også at

rapporteringen er mangelfull, på tross av eksplisitte krav som foretakene i utgangspunktet skal gi opplysninger i henhold til.

Fra de tidligere studiene til André et al. (2018) og Izzo et al. (2013) er det en rekke resultater som kan relateres mot våre resultater for kriterier i kategori 3. Disse resultatene fremgår av henholdsvis Tabell 3.1 og Tabell 3.2 i kapittel 4. Der vi fant at 100 % av foretakene rapporterte tilstrekkelig for vårt kriterium 11, fant Andre et al. (2018) tilstrekkelig rapportering på 87,7 % (N = 332). Izzo et al. (2013) hadde to kriterier for det tilsvarende, et for forutsetninger fra makroøkonomiske kilder, og et for forutsetninger fra interne kilder. De fant tilstrekkelig rapportering på henholdsvis 24-34 % og 54-58 % for 2010-2011. Våre resultater samsvarer derfor til en viss grad med André et al. (2018) sine funn og mindre med Izzo et al. (2013) sine.

For resultater på notekrav tilsvarende kriteriene 12-15 ser vi at Andre et al. (2018) finner tilstrekkelig rapportering mellom 83-88 % (N = 332). Dette samsvarer godt med våre resultater, foruten kriterium 13, hvor vi fant at 50 % av foretakene rapporterte tilstrekkelig. Her har våre resultater i større grad likhetstrekk med Izzo et al. (2013) sine funn, som fant overholdelse på 36 % i 2010 og 2011. De øvrige resultatene fra denne studien for notekrav tilsvarende våre kriterier 12-15 samsvarte godt med både André et al. (2018) sine funn og våre resultater.

Hva gjelder kriteriene 16-20, var det kun Izzo et al. (2013) som hadde funn tilsvarende kriteriene om diskonteringsrenten. Studien fant overholdelse av notekravet på 89 og 89 % i henholdsvis 2010 og 2011. Dette samsvarer godt med våre funn for kriteriene 16-18, men mindre med kriterium 19 og 20.

7.4 Vurderingskriterier i kategori 4

Vurderingskriteriene i kategori 4 og 5 er knyttet til opplysninger når VVFSU er benyttet for å beregne gjenvinnbart beløp. Flere av kriteriene er imidlertid identiske med kriteriene i kategori 3 om bruksverdi. Tilstrekkelighetsvurderinger for tilnærmet identiske kriterier gjengis derfor ikke i kapittel 7.4 og 7.5. For slike kriterier henvises det heller til diskusjonen i 7.3.

Dette delkapittelet tar for seg hvordan foretakene rapporterer i henhold til kriteriene i kategori 4. Vurderingskriteriene er kun relevante for de 6 foretakene som har lagt til grunn VVFSU ved beregning av gjenvinnbart beløp. Disse foretakene er Aker BP, DNO, DOF, Interoil, OKEA og Questerre.

Kriterium 21 er et overordnet kriterium for kategori 4. Etter kriteriet skal et foretak angi hvilken metode innenfor VVFSU de hadde benyttet for å beregne gjenvinnbart beløp. Vi presiserer at kravet er knyttet til opplysninger om metode, og ikke kategoriseringen av inndata i virkelig verdi-hierarkiet. Dersom metoden er opplyst anses dette som tilstrekkelige opplysninger for brukeren. Vi fant tidligere at 6 av 6 foretak opplyste om at de benyttet diskonterte kontantstrømmer eller meglereestimater, og samtlige rapporterte derfor tilstrekkelig for vurderingskriterium 21.

7.4.1 Viktigste forutsetninger

Vurderingskriterium 22 gjelder de viktigste forutsetningene i fastsettelsen av VVFSU. Kriteriet tilsvarer kriterium 11 om viktige forutsetninger for bruksverdi, hvor det ble konkludert med at opplysningene anses tilstrekkelige ved en enkel beskrivelse av hvilke forutsetninger som er blitt benyttet. Ser vi funnene i delkapittel 6.4.1 opp mot dette tilstrekkelighetsvilkåret må vi konkludere med at 6 av 6 foretak opplyser tilstrekkelig. Det fremkommer med andre ord tydelig hvilke forutsetninger VVFSU er basert på.

Vurderingskriterium 23 er knyttet til opplysninger om benyttet metode for å fastsette verdien på forutsetningene. Drøftelsen i 7.3.1 viste hvilken beskrivelse av metode vi regner som tilstrekkelig. Det sentrale er at det fremgår eksplisitt hvordan verdien til forutsetningene er fastsatt. Delkapittel 6.4.1 viser at de 6 foretakene opplyste om metode i varierende grad. 3 av dem rapportere om fremgangsmåten for å fastsette de viktige forutsetningene. Disse 3 gjorde dette eksplisitt, slik som i det illustrative eksempelet. Ved å rapportere i tråd med IAS 36.IE89, må fremgangsmåte for å fastsette verdien av forutsetningene anses dekkende fremstilt i henhold til rammeverket. Samlet konkluderer vi derfor med at 3 av 6 foretak presenterte tilstrekkelige opplysninger i henhold til kriterium 23.

Videre stiller kriterium 24 krav til opplysninger om grunnlaget for å fastsette verdien til de viktige forutsetningene. Foretak skal presisere om verdien til forutsetningene baserer seg på tidligere erfaringer eller om verdien er i samsvar med eksterne kilder. Dersom verdien til forutsetningene avviker fra tidligere erfaring eller eksterne kilder, skal foretaket presisere hvordan og hvorfor. Hva som regnes som tilstrekkelig opplysning for verdigrunnlaget til forutsetningene ble diskutert i 7.3.1 for kriterium 13. Her konkluderte vi med at opplysninger regnes som tilstrekkelig såfremt foretakene eksplisitt presiserer om forutsetningene er konsistente med tidligere erfaring eller eksterne kilder. Funnene i 6.4.1 viser hva slags informasjon foretakene ga om verdigrunnlaget. 3 av 6 ga eksplisitte opplysninger om dette. Vi mener opplysningene gir brukeren god informasjon om hvorvidt verdien baserer seg på tidligere erfaring eller eksterne kilder. Derfor konkluderer vi med at 3 av 6 foretak rapporterte tilstrekkelig i henhold til kriterium 24.

7.4.2 Nivå i virkelig verdi-hierarkiet

Etter kriterium 25 skal et foretak presisere hvilket nivå i virkelig verdi-hierarkiet inndataen benyttet i VVFSU-beregningen er på. I delkapittel 6.4.2 så vi at kun var 2 av 6 foretak ga eksplisitte opplysninger om at VVFSU baserte seg på inndata fra nivå 3 i hierarkiet. For 2 av foretakene fremgikk det ingen informasjon om nivå i hierarkiet. De resterende 2 foretakene presenterte kun implisitte opplysninger i form av at VVFSU er beregnet gjennom diskonterte kontantstrømmer. Vi må derfor vurdere om slike implisitte opplysninger kan regnes som tilstrekkelige.

Den innledende teksten til noteopplysningskravet i IAS 36.134e krever opplysninger om hvilken metode innenfor VVFSU et foretak har benyttet for å beregne gjenvinnbart beløp. Derfor skal metoden presenteres uavhengig av kravet i kriterium 25. Dersom implisitte opplysninger slik vi fant skulle vært tilstrekkelige, ville notekravet i IAS 36.134e iA som kriterium 25 er basert på, vært overflødig. Det er også en viss distinksjon mellom metode og kategorisering i virkelig verdi-hierarkiet. Hierarkiet refererer til nivå på inndata, noe som er forskjellig fra metode. Vi mener derfor de implisitte opplysningene fra de to foretakene neppe kan regnes som tilstrekkelige opplysninger. Samlet konkluderer vi derfor med at 2 av 6 foretak har rapportert tilstrekkelig for kriterium 25.

Siste vurderingskriterium i kategori 4 er kriterium 26. Kriteriet gjelder når foretak har endret verdsettingsmetode. I delkapittel 6.4.2 fant vi imidlertid at ingen av de 6 foretakene har foretatt en slik endring. Vurderingskriterium 26 er derfor ikke relevant for noen foretak i utvalget.

7.4.3 Oppsummering av kategori 4

Tabell 7.4 oppsummerer hvor mange prosent av de relevante foretakene som rapporterer tilstrekkelig i henhold til de ulike vurderingskriteriene i kategori 4.

Tabell 7.4: Oversikt over hvor mange prosent av foretakene som rapporterer tilstrekkelig i henhold til vurderingskriteriene i kategori 4

Nr.	Kort beskrivelse av kriteriet	Note	N	%
21	Verdsettingsmetode(r) benyttet for å måle VVFSU	134e	6	100 %
22	Viktigste forutsetningene benyttet for å beregne VVFSU	134e i	6	100 %
23	Ledelsens metode for å fastsette verdien til de viktigste forutsetningene	134e ii	6	50 %
24	Verdien til de viktigste forutsetningene er forankret i tidligere erfaringer og/eller eksterne informasjonskilder	134e ii	6	50 %
25	Kategoriseringen for VVFSU i virkelig verdi-hierarkiet	134e iiA	6	33 %
26	Endring av verdsettingsmetode hvis dette har forekommet	134e iiB	0	N/A

Merknad: Tabellen viser de nummererte vurderingskriteriene i kategori 4, samt en kort beskrivelse av kriteriene og IAS 36-paragrafen som de er basert på. For hvert kriterium representerer «N» det antallet foretak som er pålagt å rapportere etter kriteriet. Siste kolonne viser hvor mange prosent av «N» foretak som rapporterer tilstrekkelig i henhold til kriteriet.

For kriteriene i kategori 4 fant vi individuelle forskjeller mellom foretakene. Enkelte foretak rapporterer tilstrekkelig på samtlige kriterium, mens andre gjør det kun for kriterium 21 og 22. Gjennomsnittlig tilstrekkelig rapportering for kriteriene i kategori 4 er 67 %.

Blant enkeltkravene er det mest overraskende at kun 33 % rapporterer tilstrekkelig om nivå i virkelig verdi-hierarkiet. Slik informasjon bør være å anse som viktig for brukerne av regnskapet. Da FRC analyserte notene til 20 britiske foretak, fant de også mangelfull rapportering for dette kravet. Deres analyse viste at 2 av 6 foretak som benyttet VVFSU ikke opplyste om nivået i virkelig verdi-hierarkiet (FRC, 2019, s. 17).

7.5 Vurderingskriterier i kategori 5

Vurderingskriteriene i kategori 5 gjelder for de foretakene som har beregnet VVFSU gjennom diskonterte kontantstrømprognoaser. Vi har tidligere sett at DOF benytter meglerestimater og kriteriene gjelder derfor kun for Aker BP, DNO, Interoil, OKEA og Questerre.

7.5.1 Prognoseperiode

Vurderingskriterium 27 krever opplysninger om perioden som kontantstrømprognoasene er utarbeidet for. Kriteriet ligner kriterium 14 for bruksverdi, men foretakene må ikke begrunne hvis perioden overstiger 5 år.

Fra delkapittel 6.5.1 fant vi at 4 av 5 foretak ga implisitte opplysninger om lengden på prognoseperioden. Interoil, Aker BP og DNO presenterte at kontantstrømmenes levetid samsvarte med levetiden for oljefeltene eller lisenser, men ingen anga et anslag på lengden av levetiden. OKEA presenterer et estimat på oljepriser for de neste 5 årene frem i tid. En mulig tolkning kan derfor være at prognoseperioden er 5 år. Dette kan imidlertid ikke sies sikkert. Vår tilstrekkelighetsvurdering fra 7.3.2 trekker frem at lengden på prognoseperioden bør regnes som et ufravikelig krav. Å presentere eksplisitte opplysninger om dette kan ikke regnes som en vanskelig eller kompleks øvelse. Vi mener derfor ingen av foretakene som har presentert informasjon relatert til kravet har gjort dette tilstrekkelig.

Samlet konkluderer vi derfor med at 0 av 5 foretak har presentert tilstrekkelige opplysninger i forbindelse med vurderingskriterium 27.

7.5.2 Vekstrate

Vurderingskriterium 28 setter krav til opplysninger om benyttet vekstrate i framskrivningen av kontantstrømmer. Delkapittelet 6.5.2 viser at de 5 foretakene presenterte lite informasjon om vekstrate. 4 av foretakene ga ingen opplysninger som pekte regnskapsbrukeren i retning av hvilken vekstrate som var benyttet. Dette anses følgelig ikke som tilstrekkelig. Questerre var det eneste foretaket som presenterte opplysninger relatert til vekstrate. De fremla at oljeprisen ville øke med 2 % årlig over de neste 5 årene. Etter vår mening kan dette ikke hevdes

å gi en dekkende fremstilling av veksten for perioden, ettersom langt flere elementer vil være avgjørende for hvilken vekstrate man benytter i terminalleddet. Tilstrekkelighetsvurderingen for tilsvarende kriterium under bruksverdi i 7.3.3, poengterte at minimumskravet for tilstrekkelige opplysninger bør være at et foretak presenterer en verdi for vekstraten i terminalleddet. Opplysningene som Questerre fremlegger kan etter vår mening ikke regnes eksplisitte eller beskrivende nok til å vurderes tilstrekkelige.

Samlet konkluderer vi derfor med at 0 av 5 foretak ga tilstrekkelige opplysninger i forbindelse med vurderingskriterium 28.

7.5.3 Diskonteringsrente

Første kriterium for diskonteringsrenten er kriterium 29, som kun gjelder de foretakene som har nedskrevet goodwill eller immaterielle eiendeler. Dette har alle de 5 foretakene som må følge kriteriene i kategori 5 gjort. Kriterium 29 krever informasjon om forrige periodes diskonteringsrente. Dersom dette fremgår, anses det tilstrekkelig. Fra delkapittel 6.5.3 leser vi at 4 av 5 opplyser om forrige periodes rente, og derfor rapporterer tilstrekkelig.

Videre skal foretakene opplyse om verdien av årets diskonteringsrenter i henhold til kriterium 30. 5 av 5 foretak har opplyst om den prosentvise verdien til diskonteringsrenten. Dette er en kvantitativ størrelse, og i samsvar med diskusjonen i 7.3.4 om diskonteringsrenten i bruksverdiberegningen. Dermed rapporterer 5 av 5 tilstrekkelig etter kriterium 30.

Kriterium 31 ser på om foretakene har angitt hvilken metode de har benyttet for å beregne diskonteringsrenten. Delkapittel 6.5.3 fant at 4 av 5 foretak opplyser om at de benytter WACC som beregningsmetode for diskonteringsrenten. Tidligere så vi at IAS 36.A17 presiserte WACC som tilstrekkelig informasjon om metode. Siste selskap rapporterer ikke noe om metode. Derfor finner vi at 4 av 5 rapporterer tilstrekkelig for vurderingskriterium 31.

På tross av at det ikke fremgår direkte av notekravene i standarden, så krever kriterium 32 informasjon om de enkeltelementene som beregningen av diskonteringsrenten baserer seg på. Ut fra delkapittel 6.5.3 om funn kan vi lese at det er 2 foretak, Aker BP og DNO, som skiller seg positivt ut. Disse rapporterer flere opplysninger om enkeltelementene i WACC-

beregningen, og gir regnskapsbruker en bedre forståelse av hvordan diskonteringsrenten er kalkulert. Sett i lys av tilstrekkelighetsdiskusjonen om enkeltelementene i 7.3.4 er det kun disse to imøtekommer faktorer som verifiserbarhet og en dekkende fremstilling. Vi anser at disse to rapporterer tilstrekkelig om enkeltelementene som diskonteringsrenten er utledet fra, og finner derfor totalt at 2 av 5 foretak rapporterer i henhold til kriterium 32.

7.5.4 Oppsummering av kategori 5

I Tabell 7.5 ser vi en oppsummering av hvor mange prosent av de relevante foretakene som rapporterer tilstrekkelig i henhold til vurderingskriteriene i kategori 5.

Tabell 7.5: Oversikt over hvor mange prosent av foretakene som rapporterer tilstrekkelig i henhold til vurderingskriteriene i kategori 5

Nr.	Kort beskrivelse av kriteriet	Note	N	%
27	Lengden på prognoseperioden for framskrevne kontantstrømmer	134e iii	5	0 %
28	Benyttet vekstrate for fremskrevne kontantstrømmer	134e iv	5	0 %
29	Diskonteringsrenten(e) benyttet i forrige periode	130f iii	5	80 %
30	Verdien på benyttet diskonteringsrente(r)	134e v	5	100 %
31	Metode for å beregne diskonteringsrente(r)	134e v	5	80 %
32	Enkeltelementer i diskonteringsrenten(e)	134e v	5	40 %

Merknad: Tabellen viser de nummererte vurderingskriteriene i kategori 5, samt en kort beskrivelse av kriteriene og IAS 36-paragrafen som de er basert på. For hvert kriterium representerer «N» det antallet foretak som er pålagt å rapportere etter kriteriet. Siste kolonne viser hvor mange prosent av «N» foretak som rapporterer tilstrekkelig i henhold til kriteriet.

Resultatene for kategori 5 er varierende. Vi finner at foretakene rapporterer generelt godt for diskonteringsrenten, foruten kriterium 32. Derimot ser vi svakere opplysninger for både vekstrate og lengde på prognoseperiode, herunder kriterium 27 og 28. Her har ingen foretak rapportert tilstrekkelige opplysninger, noe vi finner overraskende, ettersom disse kravene fremgår ganske direkte av standarden. Generelt finner vi at den gjennomsnittlige tilstrekkelige etterlevelsen av kriteriene i kategori 5 er 50 %.

7.6 Vurderingskriterier i kategori 6

Siste diskusjonskapittel tar for seg vurderingskriteriene i kategori 6. Dette er kriteriene for de foretakene som må presentere en sensitivitetsanalyse. I funnkapittelet 6.6 fant vi at det var 8 av 14 foretakene som var pålagt å presentere en sensitivitetsanalyse. Disse foretakene er Akastor, Aker BP, Aker Solutions, DNO, Equinor, Magseis Fairfield, Odfjell Drilling og TGS.

7.6.1 Headroom

Etter vurderingskriterium 33 skal foretakene opplyse om headroom. I delkapittel 6.6.1 så vi at 0 av 8 ga eksplisitte eller implisitte opplysninger om headroom for KGE-er som de ikke allerede hadde nedskrevet. Det er derfor lite som tilsier at noen av foretakene har rapportert tilstrekkelig for vurderingskriterium 35. Vi konkluderer derfor med at ingen av selskapene opplyser tilstrekkelig for vurderingskriterium 33.

7.6.2 Verdien til de viktigste forutsetningene

Neste punkt i sensitivitetsanalysen omfattes av vurderingskriterium 34. Etter dette kriteriet skal foretakene opplyse om verdien de har henført til de viktigste forutsetningene i sensitivitetsanalysen. I delkapittel 6.6.2 identifiserte vi varierende grad av rapportering for verdien til de viktigste forutsetningene. Samlet sett fant vi imidlertid at ingen av de 8 selskapene rapporterte om verdien til alle forutsetningene som selskapene inkluderte i sensitivitetsanalysen.

IAS 36.134f ii sier at et foretak skal opplyse om verdien henført til de viktigste forutsetningene. Det fremgår av standarden at dette gjelder for de forutsetningene som innenfor et rimelig mulighetsområde ville ført til at balanseført verdi overstiger det gjenvinnbare beløpet. Denne forståelsen av standarden støttes av FRC (2019, s. 24) som anfører at det ikke er nødvendig å opplyse om verdier for alle de viktigste forutsetningene et foretak har benyttet, men kun de hvor en endring ville medført at headroom hadde blitt redusert til null. I en sensitivitetsanalyse burde man derfor kunne forvente at verdien til alle slike forutsetninger fremgår, for at informasjonen skal regnes tilstrekkelig.

Selv om et foretak har opplyst om verdier til enkelte forutsetninger, anses informasjonsverdien for regnskapsbrukeren å være mindre dersom enkelte forutsetninger er utelatt. Det må også nevnes at enkelte forutsetninger kan gi regnskapsbruker bedre informasjon enn andre. Dette gjelder særlig de forutsetningene som er foretaksspesifikke. Vi ser gjennomgående at foretakene ikke opplyser om verdier for alle forutsetningene presentert, og at informasjonen er særlig mangelfull for de forutsetningene som er relatert til omsetning og marginer. Dette er forutsetninger som kan gi regnskapsbrukeren informasjon om ledelsens forventning til fremtiden, sammenlignet med mer generelle forutsetninger som eksempelvis en vekstrate for hele industrien. Ledelsen anser kanskje de mer foretaksspesifikke forutsetningene for å være sensitive, og ønsker derfor ikke å offentliggjøre dem av strategiske årsaker. Det er imidlertid utenfor denne oppgavens formål å inkludere vurderinger om årsaker for å utelate informasjon som er påkrevd i tilstrekkelighetsvurderingen. Vår observasjon er at foretakene rapporterer mangelfullt om verdiene til flere forutsetninger i sensitivitetsanalysen. Derfor konkluderer vi med at 0 av 8 foretak har opplyst tilstrekkelig informasjon for vurderingskriterium 34.

7.6.3 Endring av verdien til de viktigste forutsetningene

Siste vurderingskriterium, 35, oppstiller krav til at et foretak skal presentere opplysninger om beløpet som verdien til en forutsetning må endres for at gjenvinnbart beløp skal være lik det balanseførte beløpet. Dette omtales som «break-even»-nivået. Det følger av vurderingen fra 7.6.2 at dette gjelder for de forutsetningene som ved endring innenfor et rimelig mulighetsområde ville medført at balanseført verdi overstiger gjenvinnbart beløp.

I 6.6.3 avdekket vi varierende praksis for hvilke opplysninger som presenteres. 3 av 8 foretak har opplyst om «break even»-nivå. Vi så også at 5 av 8 foretak har presentert hvordan generelle prosentvise endringer, eksempelvis +/- 1 %, ville påvirket total nedskrivning.

FRC (2019, s. 24) påpeker at foretakene skal forklare hvilke endringer i verdiene til de viktigste forutsetningene som gjør at headroom reduseres til null, heller enn fokuset på hvor mye nedskrivningene øker som følge av endring i en gitt forutsetning. FRC er eksempelvis kritiske til foretak som konstaterer at headroom er sensitiv for endringer i viktige forutsetninger, men som kun opplyser om hvilken effekt en endring på +/- 1 prosentpoeng i

diskonteringsrenten ville endret nedskrivningsbeløpet. Vi deler denne oppfatningen. Selv om slike opplysninger kan gi noe nyttig informasjon til regnskapsbrukeren, er standarden tydelig i IAS 36.134f iii på at foretaket skal oppgi endringen i det beløpet henført de viktigste forutsetningene som gjør at «gjenvinnbart beløp for enheten (gruppen av enheter) skal være lik dens balanseførte verdi». Samlet vurderer vi derfor at de 5 selskapene som kun har spesifisert hvordan generelle prosentvise endringer påvirker det totale nedskrivningsbeløpet, ikke har rapportert tilstrekkelig for vurderingskriterium 35. De 3 resterende selskapene, Akastor, Aker Solutions og Magseis Fairfield, viser «break-even»-nivået for de aktuelle forutsetningene, og anses derfor å ha rapportert tilstrekkelig for kriteriet.

Samlet finner vi derfor at 3 av 8 foretak oppfylder vurderingskriterium 35 tilstrekkelig.

7.6.4 Generelt om sensitivitetsanalysene

I tilstrekkelighetsvurderingen for vurderingskriteriene 33-35 har vi vurdert et hvert vurderingskriterium hver for seg. Samtidig ønsker vi å poengtere at for sensitivitetsanalysene som helhet indikerer våre funn at disse er mangelfulle, når vi vurderer funnene samlet.

For det første ser vi variasjon i hvilket nivå enkeltforetaket presenterer sensitivitetsanalyse på. Flere gjør dette samlet for selskapet i sin helhet, selv om standarden tydelig anfører at dette skal gjøres per KGE eller gruppe av KGE-er. På en side kan benyttede forutsetninger, og verdien henført dem, i realiteten være like for alle KGE-er eller grupper av KGE-er. Samtidig mener vi at dersom dette er tilfelle, bør det fremgå tydelig av regnskapet. Opplysninger gitt i forbindelse med sensitivitetsanalysene kan derfor regnes å være utilstrekkelige, selv om et foretak er vurdert å rapportere tilstrekkelig for de enkelte krav. Vi poengterer likevel at dette ikke gjelder alle foretakene i vårt utvalg. 3 av 8 foretak, Akastor, Aker Solutions og Odfjell Drilling, har gjennomført sensitivitetsanalyser på KGE- eller gruppe av KGE-nivå.

Samlet sett observerer vi at ingen foretak rapporterer tilstrekkelig for alle vurderingskriteriene knyttet til sensitivitetsanalyse. Denne oppfatningen støttes av FRC, som heller ikke fant at noen foretak i deres utvalg rapporterte all nødvendig informasjon for å imøtekomme notekravene i IAS 36.134f i-iii (FRC, 2019, s. 24). Vi mener dette er problematisk. I enkelte tilfeller ser vi at informasjonsverdien av opplysninger presentert i henhold til et enkeltkrav er

liten, sett i sammenheng med manglende opplysninger for andre krav. Eksempelvis, hvis et foretak presenterer hva en forutsetning kan endres med, men ikke hvilken verdi som er henført forutsetningen i analysen, mener vi at dette gir lite nyttig informasjon til regnskapsbrukerne.

7.6.5 Oppsummering av kategori 6

Tabell 7.6 oppsummerer hvor mange prosent av de relevante foretakene som rapporterer tilstrekkelig i henhold til de ulike vurderingskriteriene i kategori 6.

Tabell 7.6: Oversikt over hvor mange prosent av foretakene som rapporterer tilstrekkelig i henhold til vurderingskriteriene i kategori 6

Nr.	Kort beskrivelse av kriteriet	Note	N	%
33	Beløpet som KGE-ens gjenvinnbare beløp overstiger balanseført verdi med (headroom)	134f i	8	0 %
34	Verdien som er henført til den aktuelle forutsetningen	134f ii	8	0 %
35	Beløpet som verdien til den aktuelle forutsetningen må endres med, for at gjenvinnbart beløp skal være lik balanseført verdi	134f iii	8	38 %

Merknad: Tabellen viser de nummererte vurderingskriteriene i kategori 6, samt en kort beskrivelse av kriteriene og IAS 36-paragrafen som de er basert på. For hvert kriterium representerer «N» det antallet foretak som er pålagt å rapportere etter kriteriet. Siste kolonne viser hvor mange prosent av «N» foretak som rapporterer tilstrekkelig i henhold til kriteriet.

Oversikten over opplysningene gitt for kriteriene i kategori 6 om sensitivitetsanalysen viser svært mangelfull rapportering blant foretakene i utvalget. Samlet for de tre kriteriene finner vi at den gjennomsnittlige tilstrekkelige rapporteringen kun er på 13 %.

Det er overraskende at ingen av foretakene har presentert en sensitivitetsanalyse i henhold til kravene som standarden stiller, ettersom vi mener denne er anse som spesielt viktig informasjon for regnskapets brukere. Denne oppfatningen deles av FRC, som fremlegger at et intervju med en rekke investorer fant at disse ønsket opplysninger om headroom. Investorene ønsket slik informasjon fordi den indikerer hvilken buffer et selskap har mot fremtidige nedskrivninger, samt at den gir et innblikk i hvilke forutsetninger ledelsen vurderte som rimelige i et «worst-case»-scenario (2019, s. 24).

Blant de tidligere studiene presentert i oppgaven, tok Izzo et al. (2013) tok også for seg rapporteringen av notekravene om sensitivitetsanalysen. Resultatene fra studien er å finne i Tabell 3.2. For kriterium 33 om headroom, fant studien at 35 og 29 % av foretakene ga tilstrekkelige opplysninger i henholdsvis 2011 og 2010. Videre, for kriterium 34, fant studien 51 og 49 % for de samme årene. Til sist, for «break-even»-nivået i kriterium 35, fant de tilstrekkelig rapportering på 48 og 43 % i henholdsvis 2011 og 2010. I utgangspunktet synes derfor våre resultater å være noe forskjellig fra funnene til Izzo et al. (2013). Dette skyldes imidlertid hovedsakelig at denne studien ga en viss uttelling for delvis tilstrekkelig rapportering, sammenlignet med vår oppgave. Sett under ett kan det derfor argumenteres for at begge studier finner mangelfull rapportering av opplysninger om sensitivitetsanalysen.

8. Avslutning

8.1 Oppsummering og konklusjon

Gjennom denne oppgaven har vi undersøkt den norske petroleumssektorens rapportering av noteopplysninger av nedskrivningsvurderinger for goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid i 2020. Dette har vi gjort gjennom følgende problemstilling:

Rapporteres det tilstrekkelig i henhold til IAS 36 sine noteopplysningskrav om nedskrivninger av goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid i den norske petroleumssektoren?

Noteinformasjonen i årsregnskapene til 14 foretak innen petroleumssektoren notert på Oslo Børs ble analysert. Analysen ble gjennomført ved hjelp av vurderingskriterier utformet i henhold til noteopplysningskravene i IAS 36. Disse kriteriene ble inndelt i 6 kategorier. Deretter gjennomførte vi en tilstrekkelighetsvurdering av informasjonen som fremgikk for hver kategori.

Kriteriene som gjaldt foretak som hadde nedskrevet goodwill eller immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid inngikk i kategori 1. Her fant vi at gjennomsnittlig tilstrekkelig rapportering for kriteriene var 58 %. Blant de 7 kriteriene i kategorien var det kun 1 av dem hvor 100 % av foretakene rapporterte tilstrekkelig, til tross for at foretakene i utgangspunktet er pålagt å opplyse i henhold til kravene.

Kriteriene i kategori 2 hadde en gjennomsnittlig tilstrekkelig rapportering på 47 %. Blant kriteriene her var det størst andel som rapporterte i henhold til kriteriet om metoden for å beregne gjenvinnbart beløp for hver KGE, hvor 85 % rapporterte tilstrekkelig.

Kategori 3 inneholdt kriteriene for foretak som benyttet bruksverdi til å beregne gjenvinnbart beløp. Det var for disse kriteriene foretakene viste størst grad av tilstrekkelig rapportering, med et gjennomsnitt på 78 %. For 4 av kriteriene rapporterte 100 % av foretakene tilstrekkelig. Det var også få kriterier med lav rapportering, i motsetning til flere av de andre kategoriene.

Kategori 4 tok for seg vurderingskriterier for foretak som benyttet VVFSU til å beregne gjenvinnbart beløp og kategori 5 gjorde tilsvarende for de som baserte VVFSU på neddiskonterte kontantstrømmer. Gjennomsnittlig tilstrekkelig rapportering for kriteriene i kategori 4 var 67 %, med to kriterier hvor etterlevelsen var 100 %. Kategori 5 hadde gjennomsnittlig tilstrekkelig rapportering på 50 %. Her fant vi særlige svake opplysninger knyttet til prognoseperiode og vekstrate, hvor 0 % av foretakene opplyste tilstrekkelig.

Kategori 6 omfattet kriterier for sensitivitetsanalysen. På generelt grunnlag var rapporteringen i henhold til disse tre kriteriene svært mangelfull, med en gjennomsnittlig tilstrekkelig rapportering på kun 13 %.

Samlet sett ser vi at resultatene fra analysen peker i retning av mangelfull rapportering. Vi finner at samtlige foretak rapporterer tilstrekkelig for kun 7 av 35 vurderingskriterier. Det generelle inntrykket er derfor at for flertallet av IAS 36 sine notekrav for goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt levetid, opplyser ikke petroleumssektoren tilstrekkelig. Vi finner at den klart svakeste kategorien var kriteriene for sensitivitetsanalysen, hvor ingen foretak tilfredsstilte samtlige krav som IAS 36 oppstiller. Vår konklusjon på problemstillingen er derfor at for regnskapsåret 2020 ble det ikke rapportert tilstrekkelig i henhold til IAS 36 sine noteopplysningskrav om nedskrivninger av goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid i den norske petroleumssektoren.

Mangelfulle noteopplysninger om nedskrivningsvurderinger er problematisk, ettersom sentrale regnskapsbrukere oppgir nedskrivningsnoten som svært viktig informasjon. Funnene i den oppgaven kan derfor indikere et behov for å ettergå petroleumssektorens opplysninger om disse vurderingene. Det kan Finanstilsynet gjøre gjennom et nytt tematilsyn, direkte rettet mot foretakenes noteopplysninger. Dette kunne bidratt til å stramme opp praksisen rundt rapportering av noteopplysninger påkrevd av IAS 36. Ytterligere kunne et relevant tiltak også vært en tettere oppfølging av revisjonsselskapenes praksis i revisjonen av foretak i sektoren.

8.2 Svakheter ved oppgaven

For å analysere årsregnskapene til foretakene har vi gjennomført en dokumentanalyse. Tidligere, i kapittel 5.2, har vi adressert at en slik analyse innebærer mye tolkning av data, som øker risikoen for at resultatene av analysen kan variere ut fra hvem som utfører den. Denne subjektive tolkningen av regnskapsinformasjon er en svakhet ved oppgaven som har innvirkning på reliabiliteten til resultatene. Oppgaven søker å sikre reliabiliteten i størst mulig grad ved å benytte enkle vurderingskriterier, slik at dokumentanalysen krever mindre subjektive vurderinger. Kriteriene klarer derimot ikke å fjerne denne risikoen for alle vurderinger. Et tilleggsmoment er at dokumentanalyse er en kvalitativ metode som er tidkrevende. Utvalget blir derfor begrenset til et mindre antall foretak og resultatene av analysen kan derfor ikke generaliseres for en større populasjon.

Gjennom analysen av noteopplysningene til DOF og OKEA fant vi at de ikke eksplisitt opplyste om hvilken metode de la til grunn for å beregne gjenvinnbart beløp. Hvilken metode som er benyttet legger føringer på hvilke notekrav foretakene skal rapportere etter. For å kunne gjennomføre ytterligere analyse av disse foretakene måtte vi derfor anta hvilken metode de hadde benyttet, basert på tilgjengelig informasjon. Der vi i oppgaven la til grunn VVFSU, kunne resultatene av analysen blitt noe annerledes dersom foretakene faktisk benyttet bruksverdi. Samtidig bemerker vi at notekravene for begge metodene i hovedsak sammenfaller, noe som indikerer at funnene ville blitt vurdert på samme måte. Forskjellen ville vært resultatet for de ulike kategoriene for bruksverdi og VVFSU, hvor vi ville fått et større utvalg foretak i kategori 3 om bruksverdi og færre foretak i kategori 4 og 5 om VVFSU.

8.3 Forslag til videre forskning

Dypdykket i IAS 36 og standardens notekrav har gjort oss oppmerksom på flere områder som det kan være interessant å undersøke nærmere. For andre forskningsspørsmål relatert til IAS 36 mener vi at det ville være interessant å se på et bredere utvalg av selskapene på Oslo Børs. Vår oppgave tar kun for seg foretakene i petroleumssektoren som oppfylte visse kriterier. Resultatene kan følgelig ikke generaliseres til andre sektorer. Vi mener derfor det ville vært nyttig å få innsikt i hvordan andre sektorer rapporterer opplysninger for kravene i IAS 36 for

goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt levetid. Det kunne også vært interessant å intervju foretakene og deres revisor for å finne årsaker bak den mangelfulle rapporteringen. På denne måten kan man avdekke om den er et resultat av ulike syn på tilstrekkelighet, uklare regler i standarder, foretakenes vesentlighetsvurdering eller potensielt andre årsaker.

Utover spørsmål knyttet til IAS 36, så kunne det også vært spennende å ta for seg noteopplysningskrav i andre regnskapsstandarder. Dette kan bidra til å belyse om det er en generell praksis at opplysningskravene i regnskapsstandardene ikke oppfylles tilstrekkelig.

Referanseliste

Agdesteen, Ø. (2015). En praktisk veiledning - Nedskrivninger etter IAS 36. *Revisjon & Regnskap*, 39-52. Hentet mai 29, 2023 fra Revisjon & Regnskap:
<https://www.revregn.no/asset/pdf/2015/2-39-52.pdf>

Akastor. (2021, mars 25). *Akastor Annual Report 2020*. Hentet mai 30, 2023 fra Akastor:
<https://akastor.com/investors/reports-presentations>

Aker BP. (2021, mars 18). *Report archive - Annual report 2020*. Hentet mai 30, 2023 fra Aker BP: <https://akerbp.com/en/report-archive/>

Aker Solutions. (2021, mars 11). *Annual reports - 2020*. Hentet mai 30, 2023 fra Aker Solutions: <https://www.akersolutions.com/investors/annual-reports/>

André, P., Dionysiou, D., & Tsalavoutas, I. (2018). Mandated disclosures under IAS 36 Impairment of Assets and IAS 38 Intangible Assets: Value relevance and impact on analysts' forecasts. *Applied Economics*, 707-725.

Bernhoft, A.-C., Kvifte, S. S., & Røsok, K. O. (2018). *IFRS i Norge - en håndbok (8. utgave)*. Bergen: Fagbokforlaget.

Bowen, G. (2009). Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Reserach Journal*, 28-40.

BW Energy. (2021, februar 19). *2020 Annual Report*. Hentet mai 30, 2023 fra BW Energy:
<https://www.bwenergy.no/reports/2021/february/2020-annual-report2/>

Collier, D., & Mahoney, J. (1996). Insights and Pitfalls: Selection Bias in Qualitative Research. *World Politics*, 56-91.

DNO. (2020, februar 28). *Reports and presentations*. Hentet mai 29, 2023 fra DNO:
<https://www.dno.no/en/investors/reports-and-presentations/>

- DNO. (2021, mars 18). *DNO Releases 2020 Annual Report and Accounts*. Hentet mai 30, 2023 fra DNO: <https://www.dno.no/en/investors/announcements/dno-releases-2020-annual-report-and-accounts/>
- DOF. (2020, april 30). *DOF ASA Annual Report 2019*. Hentet mai 29, 2023 fra DOF: <https://dof.com/documents/dof-asa-annual-report-2019>
- DOF. (2021, april 16). *DOF ASA Integrated Annual Report 2020*. Hentet mai 30, 2023 fra DOF: <https://dof.com/news/dof-integrated-annual-report-2020>
- Equinor. (2021, mars 19). *Equinor annual and sustainability reports for 2020*. Hentet mai 30, 2023 fra Equinor: <https://www.equinor.com/news/archive/20210319-annual-sustainability-reports-2020>
- Finanstilsynet. (2015, mars 30). *Kontroll av finansiell rapportering Lerøy Seafood Group ASA*. Hentet mai 29, 2023 fra Finanstilsynet: <https://www.finanstilsynet.no/nyhetsarkiv/brev/2015/kontroll-av-finansiell-rapportering4/>
- Finanstilsynet. (2016). *Nedskrivningsvurderinger etter IAS 36*. Hentet mai 29, 2023 fra Finanstilsynet - Nedskrivninger: <https://www.finanstilsynet.no/nyhetsarkiv/nyheter/2016/nedskrivninger/>
- Finanstilsynet. (2017, februar 28). *Kontroll av finansiell rapportering DNO ASA*. Hentet mai 29, 2023 fra Finanstilsynet: <https://www.finanstilsynet.no/nyhetsarkiv/tilsynsrapporter/2017/kontroll-av-finansiell-rapportering-dno-asa/>
- Finanstilsynet. (2017, februar 17). *Kontroll av finansiell rapportering Statoil ASA*. Hentet mai 29, 2023 fra Finanstilsynet: <https://www.finanstilsynet.no/nyhetsarkiv/tilsynsrapporter/2017/kontroll-av-finansiell-rapportering-statoil-asa/>

- FRC. (2019). *Thematic Review Impairment of non-financial assets*. London: Financial Reporting Council. Hentet mai 29, 2023 fra <https://www.frc.org.uk/getattachment/4daee650-59fe-43b0-904c-ba9abfb12245/CRR-Thematic-Review-Impairment-of-Non-financial-Assets-final.pdf>
- FRC. (2023). *About the FRC*. Hentet mai 29, 2023 fra FRC: <https://www.frc.org.uk/about-the-frc>
- Grant Thornton. (2021, september 21). *IAS 36 - Overview of the Standard*. Hentet mai 29, 2023 fra Grant Thornton: <https://www.grantthornton.global/en/insights/articles/IFRS-ias-36/ifrs---ias-36---Allocating-goodwill-to-cash-generating-units/>
- Hansen, T. (2015, mars 19). *Sekundærdata*. Hentet mai 29, 2023 fra analysen: <https://www.analysen.no/sekundaerdata/>
- IFRS Foundation. (2004, mars). *Illustrative Examples on IAS 36 Impairment of Assets*. Hentet mai 29, 2023 fra Croner-i Navigate: https://library.croneri.co.uk/cch_uk/iast/ias36-example-200403#toc-9
- IFRS Foundation. (2005, juni 30). *IFRS 6 Exploration for and Evaluation of Mineral Resources*. Hentet mai 29, 2023 fra IFRS: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-6-exploration-for-and-evaluation-of-mineral-resources.html/content/dam/ifrs/publications/html-standards/english/2023/issued/ifrs6/#standard>
- IFRS Foundation. (2011, mai). *IFRS 13 Fair Value Measurement*. Hentet mai 29, 2023 fra IFRS: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-13-fair-value-measurement.html/content/dam/ifrs/publications/html-standards/english/2023/issued/ifrs13/>
- IFRS Foundation. (2013, Mai 29). *IAS 36 Impairment of Assets*. Hentet mai 29, 2023 fra IFRS: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-36-impairment-of-assets/#standard>

IFRS Foundation. (2013, desember 12). *IFRS 8 Operating Segments*. Hentet mai 29, 2023 fra IFRS: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-8-operating-segments.html/content/dam/ifrs/publications/html-standards/english/2023/issued/ifrs8/#standard>

IFRS Foundation. (2014, mai 12). *IAS 38 Intangible Asset*. Hentet mai 29, 2023 fra IFRS: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-38-intangible-assets.html/content/dam/ifrs/publications/html-standards/english/2023/issued/ias38/#standard>

IFRS Foundation. (2018, mars). *Conceptual Framework for Financial Reporting*. Hentet mai 29, 2023 fra IFRS: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/conceptual-framework/#standard>

IFRS Foundation. (2020, mai 14). *IFRS 3 Business Combinations*. Hentet mai 29, 2023 fra IFRS: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-3-business-combinations.html/content/dam/ifrs/publications/html-standards/english/2023/issued/ifrs3/#standard>

IFRS Foundation. (2023, januar). *IAS 1 Presentation of Financial Statements*. Hentet mai 29, 2023 fra IFRS: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-1-presentation-of-financial-statements.html/content/dam/ifrs/publications/html-standards/english/2023/issued/ias1/#standard>

IFRS Foundation. (u.å.-a). *IAS 36 Impairment of Assets*. Hentet mai 29, 2023 fra IFRS: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-36-impairment-of-assets/#about>

IFRS Foundation. (u.å.-b). *IFRS Accounting Taxonomy Illustrative Examples*. Hentet mai 29, 2023 fra IFRS: <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-taxonomy/ifrs-taxonomy-illustrative-examples/>

Interoil. (2020, juni 5). *Reports and presentaatons - Interoil Annual report 2019*. Hentet mai 30, 2023 fra Interoil: https://www.interoil.no/?page_id=105&year=2020

- Interoil. (2021, juni 25). *Reports and presentations - Interoil Annual Report 2020*. Hentet mai 30, 2023 fra Interoil: https://www.interoil.no/?page_id=105&year=2021
- Izzo, M. F., Luciani, V., & Sartori, E. (2013). Impairment of Goodwill: Level of Compliance and Quality of Disclosure during the Crisis-An Analysis of Italian Listed Companies. *International Business Research*, 94-121.
- Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. A. (2020). *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Johnson, R. B. (1997). Examining the Validity Structure of Qualitative Research. *Education*, 282-292.
- KPMG. (2022, desember). *IFRS compared to US GAAP*. Hentet mai 29, 2023 fra KPMG: <https://kpmg.com/xx/en/home/services/audit/international-financial-reporting-standards/ifrs-toolkit/ifrs-us-gaap-comparison.html>
- Magseis Fairfield. (2021, mars 12). *Magseis Fairfield ASA publishes its Annual Report 2020*. Hentet mai 30, 2023 fra Euronext: <https://live.euronext.com/en/node/4244658>
- Moi, M., & Bjorheim, J. (2016, september 5). *Basert på praksis; Gis det tilstrekkelig noteinformasjon om nedskrivninger under IFRS? : med fokus på selskap innenfor oljeservicebransjen*. Hentet mai 29, 2023 fra NHH Brage: <https://openaccess.nhh.no/nhh-xmlui/handle/11250/2404106>
- NFFs KFI. (2014, september 24). *Uttalelse om finansiell informasjon: 2014*. Hentet mai 29, 2023 fra Forening for finansfag: <https://finansfag.no/arkiv/uttalelse-finansiell-informasjon/>
- NFFs KFI. (2021, september 22). *Uttalelse om finansiell informasjon: 2021*. Hentet mai 29, 2023 fra Forening for finansfag: <https://finansfag.no/arkiv/uttalelse-finansiell-informasjon/>

- Odfjell Drilling. (2021, april 29). *ODL – Annual Report 2020*. Hentet mai 30, 2023 fra Odfjell Drilling: <https://www.odfjelldrilling.com/disclosure/odl-annual-report-2020/>
- OKEA. (2020, mars 31). *OKEA ASA – Annual reports 2019*. Hentet mai 29, 2023 fra OKEA: <https://www.okea.no/okea-asa-annual-reports-2019/>
- OKEA. (2021, mars 23). *Reports and presentations - Annual Report 2020*. Hentet mai 30, 2023 fra OKEA: <https://www.okea.no/investor/reports/>
- PwC. (2020, april 3). *An Oil and Gas Industry Focus on COVID-19 accounting considerations*. Hentet mai 29, 2023 fra PwC Viewpoint : https://viewpoint.pwc.com/dt/gx/en/pwc/by_topic/by_topic_INT/by_topic_INT/COVID-19/In-the-spotlight/An-Oil-and-Gas-Industry-Focus-on-COVID-19-accounting-considerations.html
- Questerre. (2020). *Financial Reports 2020*. Hentet mai 29, 2023 fra Questerre: <https://www.questerre.com/investor-centre/our-financial-reports/>
- Questerre. (2021). *Financial Reports - Q4 2020 Financial Report*. Hentet mai 30, 2023 fra Questerre: <https://www.questerre.com/investor-centre/our-financial-reports/>
- Roberts, P., & Priest, H. (2006). Reliability and validity in research. *Nursing Standard*, 41-45.
- Sallis, J. E., Gripsrud, G., Olsson, U. H., & Silkoset, R. (2021). *Research Methods and Data Analysis for Business Decisions*. Cham: Springer Nature Switzerland AG.
- Subsea 7. (2021, mars 10). *Results, Reports & Presentations - Subsea 7 S.A Annual Report 2020*. Hentet mai 30, 2023 fra Subsea 7: <https://www.subsea7.com/en/investors/results-reports-and-presentations.category2.year2020.html>
- TGS. (2021, april 15). *Financial Reports - Annual Report - 2020*. Hentet mai 30, 2023 fra TGS: <https://www.tgs.com/financial-reports>